

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ **ΤΕΥΧΟΣ 34ο** • Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 2018

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοχ. Γραφείο
Θεσσαλονίκης 16
Αριθμός Αδείας
020050

Ο πύργος της Μονής Δοχειαρίου στα Μαριανά της Ολύμπου (14ος αι.).

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση
του Παγχάλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

«Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Έτος ιδρύσεως 1903

Μαντώς Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49 Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323-839, κιν. 6946/470 157, φαξ 2310/326-108

Ηλεκτρ. δ/ση: www.panchalkidikos.gr

E-mail Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com,

E-mail Προέδρου: mkartsioti@gmail.com

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2018

ISSN: 2585-3619

Επιτροπή Έκδοσης:

Αυγολούπης Σταύρος, Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ

Καραμύχος Ιωάννης, Φιλολόγος

Καρτσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, πρόεδρος του Δ.Σ.
του Παγχάλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Κοντογιαννόπουλος Κωνσταντίνος, Μαθηματικός

Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων

Τσίκουλας Ιωάννης, Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ

Ιδιοκτήτης: Παγχάλκιδικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης
Εκδότης - Διευθυντής: Μιχαήλ Θ. Καρτσιώτης, Πρόεδρος
του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

**Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών,
φίλων και φορέων και αποστέλλεται δωρεάν.**

Σελιδοποίηση, Εκτύπωση: GRAFIS

Νέα Ραιδεστός Θεσσαλονίκης, Τηλ. 2310.466.776

e-mail: despoina@lithographia.gr

Αρ. Λογαριασμού: Πειραιώς 6233040032572

Α.Φ.Μ.: 090145977 Δ.Ο.Υ.: Ζ' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χορηγοί της έκδοσης του παρόντος 34^{ου} τεύχους είναι
οι ερίτιμες κυρίες

Ελένη Δημητρακούδη & Παναγιώτα Σταμπούλη.

Εικόνα εξωφύλλου: Ο πύργος των Μαρριανών στην Όλυνθο (βλ. σελ. 46).

Εικόνα οπισθοφύλλου: Χάρτης Δακίας. Χειρόγραφο Βατοπεδίου (βλ. σελ. 7-8).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Μιχαήλ Θεμ. Καρτσιώτης** (Πετροκέρασα)

Αντιπρόεδρος: **Θεόδωρος Τσαμούρης** (Αρναία)

Γεν. Γραμματέας: **Ιωάννης Κοτσάνης** (Αρναία)

Ταμίας: **Αβραάμ Παπαδόπουλος** (Βράσταμα)

Ειδ. Γραμματέας: **Αστέριος Λυρτζής** (Ταξιάρχης)

Μέλος: **Θεόδωρος Φλώρος** (Αρναία)

Μέλος: **Ανδρομάχη Κωστοπούλου** (Αθυτος)

Μέλος: **Αναστασία Σούστα-Δάφφα** (Νεοχώρι)

Μέλος: **Άννα Εμμανουήλ** (Άγιος Νικόλαος)

Αναπληρωματικά μέλη

Πάνος Βερροιώτης (Πολύγυρος)

Μαρία Τσαμουρτζή (Πολύγυρος)

Άννα Τσότσου-Κυργιαφίνη (Βραστά)

Βασίλειος Μαυρουδής (Στρατονίκη)

Εξελεγκτική Επιτροπή

Φώτης Ταλέας (Νέα Ρόδα)

Αστέριος Βαμβακάς (Πολύχρονο)

Μαρία Λαθούρη-Πάργα (Συκιά)

Αναπληρωματικά μέλη

Γεώργιος Χαλκιάς (Αγ. Νικόλαος)

Αθανάσιος Χατζηπαπάς (Ν. Μουδανιά)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Πασχαλινό μήνυμα του Σεβασμιωτάτου
Μητροπολίτου Κασσανδρείας κ.κ. Νικόδημου 1
- Καραθανάσης Ε. Αθανάσιος,
Σκοπιανού ζητήματος ιστορικά παραλειπόμενα 3
- Αθανασιάδης Ιω. Τίτος,
Οι ιστορικές ρίζες του "μακεδονικού" 4
- Καδάς Ν. Σωτήριος,
**Η Χαλκιδική σε χάρτη χειρόγραφου
της Μονής Βατοπεδίου** 7
- Αυγολούπης Σταύρος,
Οι τρεις ιεράρχες: Πρότυπα σοφίας και αρετής 9
- Βενετόπουλος Κλεάνθης,
**Ο Άγιος Θεωνάς και το μοναστήρι
της Αγίας Αναστασίας Χαλκιδικής** 12
- Καραμύχος Χ. Γιάννης,
Σταχυολογημένες σκέψεις-γνωμικά του Αριστοτέλη 14
- Καραμύχος Χ. Γιάννης,
Αλέξανδρος Φιλίππου. Ποίημα 15
- Κυρίμης Στυλιανός,
Η γραμμή οχυρών Μεταξά 16
- Λαζαρίδης Ν. Χαράλαμπος,
Αναζητώντας ένα σχέδιο εξόδου από την κρίση 18
- Μακρογιάννης Τιμολέων,
**Ο καιρός στη Χαλκιδική
κατά τον περασμένο χρόνο 2017** 21
- Τριανταφύλλου Μ. Αντιγόνη-Τριανταφύλλου Μιχαήλ,
Έχουμε ξεχάσει να σκεφτόμαστε 23
- Καρτσιώτης Θεμ. Μιχαήλ,
Το περιοδικό "Πολύγυρος" ανέστειλε την έκδοσή του 25
- Καϊάφα-Σαροπούλου Μίνα,
Του παλιού σπιτιού τα λαλητά... 33
- Αικατερινάρης Κ. Γιάννης,
Η αποκατάσταση εξωκλήσιου στο Παλαιόκαστρο 34
- Τσίκουλας Γιάννης,
Ισείς π(χ)νοι έχιτι να πιργιλάτι... 37
- Η δράση του Συλλόγου μας 39
- Η δράση άλλων Συλλόγων και φορέων 44
- Επιστολές που λάβαμε 47
- Ευχαριστίες και ανακοινώσεις 48
- Οι χορηγοί 50
- Πένθη 50
- Η χορηγία του παρόντος τεύχους 51
- Παραρτήματα, αντιπρόσωποι και ανταποκριτές μας 52
- Πρόγραμμα εκδηλώσεων & εκδρομών Α' εξαμήνου 2018 55
- Ευχές & ευχαριστίες από τους τέσσερις Μητροπολίτες μας 57

Φιλολογική επιμέλεια : Αθανάσιος Χριστιανός

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Όσα δεν φέρουν υπογραφή συντάσσονται από τον εκδότη. Υπενθυμίζεται ότι αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις 1800 - 2000 λέξεις ή 9000 περίπου χαρακτήρες (χτυπήματα). Αυτό το τελευταίο παράκληση να τηρείται πιστά.

ΠΑΣΧΑΛΙΝΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ, κ.κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

Πρός
Τὸν Ἱερό Κλήρο,
Και τον ευσεβή Λαό.

Ἀδελφοί Συλλειτουργοί καί τέκνα προσφι-
λέστατα ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι,

Εγγίζει καί πάλιν «ἡ κλητή καί ἁγία ἡμέρα, ἡ μία τῶν Σαββάτων, ἡ βασιλίσ καί κυρία, ἡ ἑορτή τῶν ἑορτῶν καί ἡ πανηγυρίς τῶν πανηγύρεων», ἡ λαμπρόφορος καί τρισένδοξη Ἀνάσταση τοῦ Σωτῆρος καί Λυτρωτοῦ μας Ἰησοῦ, ἡ εὐλογημένη Πασχάλια εὐφροσύνη. Καί ὅλοι ἔμεῖς, οἱ ἀνήκοντες στήν Ἁγία Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία «ἀνάστασιν

Χριστοῦ θεασάμενοι» καί προσκυνοῦντες Αὐτόν, θά ομολογήσουμε καί πάλι μέ θάρρος καί εὐαγγελική παρρησία τήν πίστη μας στήν Ἀνάστασή Του καί θά μεταφέρουμε πρός πάντας τόν νικητήριο παιᾶνα:

Χ ρ ι σ τ ὸ ς Ἀ ν έ σ τ η !

Τήν Μεγάλη Ἑβδομάδα θά προσέλθουμε στούς Ἱερούς Ναοῦς μας καί θά παρακολουθήσουμε τίς ἀπαράμιλλες Ἱερές Ἀκολουθίες θά ἰδοῦμε τόν Θε-άνθρωπο Κύριό μας νά πάσχει ἐκουσίως καί νά ὀδυνᾶται γιά μᾶς, νά σταυρώνεται ἐν μέσῳ δύο ληστῶν ὡς κακοῦργος, νά πεθαίνει ὡς ἄνθρωπος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, νά ἀποκαθλώνεται ἀπό τόν Ἀριμαθαίας Ἰωσήφ, νά ἐνταφιάζεται ἀπό τόν ἴδιο στό δικό του καινούργιο μνήμα, νά σφραγίζεται ἡ θύρα μέ «λίθον μέγαν», καί, τέλος, νά ἀσφαλίζεται ὁ Τάφος

ἀπό τήν κρατική ἐξουσία μέ κουστωδία, «μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταί αὐτοῦ νυκτός κλέψωσιν αὐτόν καί εἴπωσι τῷ λαῷ, ἠγέρθη ἀπό τῶν νεκρῶν» (Ματθ. 27, 64).

Καί ὅμως, ὁ Χριστός μας ἀναστήθηκε, γιατί ἦταν Θεός Ἀληθινός. Ἀναστήθηκε, γιατί δέν ἦταν

*Ψηφιδωτή παράσταση τῆς Ἀναστάσεως στον νάρθηκα
του Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Ὁσίου Λουκά Στειριώτη, Βοιωτίας
(τελευταίό τέταρτο 11ου αι.).*

δυνατόν νά κρατηθεῖ ἀπό τήν φθορά ὁ Ἀρχηγός τῆς Ζωῆς. Ἔτσι νίκησε τόν θάνατο μέ τόν θάνατό Του. Καί ἔμεῖς οἱ πιστοί, ἂν καί «παρεδόθημεν τῇ φθορᾷ καί συνεζεύχθημεν τῷ θανάτῳ», διά τῆς Ἀναστάσεώς Του «ἄφθαρτοι γεγόναμεν» «καί ζωῆς ἠξιώθημεν». Τό ἀνέσπερο Φῶς τῆς Ἀναστάσεώς Του φωτίζει καί καταυγάζει τήν ὅλη δημιουργία, «τόν

οὐρανό, τή γῆ καί τά καταχθόνια». Ἰδιαίτερα ὀλόκληρη τήν ἀνθρώπινη ὑπαρξη. Ἡ δέ χαρά τῆς Ἀναστάσεώς Του πλημμυρίζει τόν κόσμο. «Χαρᾶς τά πάντα πεπλήρωται». Διώχνει τά νέφη τῶν λυπηρῶν, τῶν κακιῶν καί ἐχθροτήτων. Φέρνει τήν καταλλαγή καί τήν συγγνώμη. Συμφιλιώνει ἔθνη καί λαούς.

Καί ὅλους ἐμᾶς τούς πιστούς, πού μέ χαρά θά εορτάσουμε τήν ἐνδοξη Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας, ἡ Μητέρα Ἐκκλησία μᾶς καλεῖ: «Δεῦτε πάντες οἱ πιστοί προσκυνήσωμεν τήν τοῦ Χριστοῦ ἁγίαν Ἀνάστασιν». Εἴμαστε ὁ πιστός λαός Του. Τόν ἐμπιστευόμαστε, Τόν ἀγαπᾶμε καί Τόν λατρεύουμε. Εἶναι ὁ Θεός μας. Ἐκτός Αὐτοῦ δέν ἀναγνωρίζουμε κανέναν ἄλλο. Καθώς, λοιπόν, θά εορτάσουμε κι ἐφέτος τό «πανσεβάσιμον» «Πάσχα τῶν πιστῶν», ὡς πιστοί θά

κληθούμε κι εμείς νά προσκυνήσουμε τήν Ἁγία Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μας. Καί αὐτό σημαίνει:

-Πρῶτα πρῶτα ὅτι πιστεύουμε ἀταλάντευτα πῶς ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ βάση καί τό θεμέλιο τῆς πίστεώς μας. Τό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ καί τό γεγονός τῆς Ἀναστάσεως εἶναι μοναδικά στήν ἱστορία καί ἰσχυρά γιά νά οικοδομηθεῖ πάνω σ'αὐτά ἡ Ἐκκλησία καί ἡ πίστη· ἡ πίστη πού νίκησε τόν κόσμο καί ἡ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας «οὐκ ἔσται τέλος». Ἡ Καινή Κυριακή τοῦ Πάσχα, ἡ «φωταυγής ἐκείνη νύχτα», «ἡ λαμπρότερα ἡμέρα», μᾶς προσανατολίζει στήν αἰώνια παρουσία τοῦ Χριστοῦ, τό τελικό καί αἰώνιο Πάσχα τῆς βασιλείας Του. Μέ τήν Ἀνάστασή Του ὁ Κύριος βασιλεύει. Καί μαζί Του ἡ Ἐκκλησία Του, τό Σῶμα Του. Ἡ Ἁγία μας Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀντανακλά ὅλη τή λαμπρότητα τῆς λαμπροφύρου ἐγέρσεως. Χωρίς τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ οἱ ἄνθρωποι παραμένουν αιχμάλωτοι τοῦ θανάτου καί τῆς φθορᾶς. Ὅσο ὅμως πλησιάζουμε καί κοινωνοῦμε μέ τόν Ἀναστάντα Κύριο, αἰσθανόμαστε ὅτι ὁ θάνατος δέν μᾶς ἐξουσιάζει. Ἡ δύναμη τῆς Ἀναστάσεως ζωοποιεῖ τά μέλη μας, περνᾷ μέχρι τά ὀσῆα μας, μᾶς δίνει εἰρήνη, χάρη καί ἐλευθερία ἀπό τό θάνατο.

-Προσκυνοῦμε τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, που

σημαίνει ἀκόμη ὅτι ἀγαποῦμε τόν Χριστό. Εἶναι ὁ Κύριός μας. Ὁ αἰώνιος Λυτρωτής καί Σωτήρας μας. Χριστιανός πού δέν ἀγαπᾷ καρδιακά τόν Χριστό καί δέν εἶναι ἀφοσιωμένος ὀλοκληρωτικά σέ Ἐκεῖνον, δέν εἶναι ἀληθινός χριστιανός.

-Προσκυνοῦμε τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ σημαίνει ἐπίσης, ὅτι ὑπακούομε στίς ἅγιες ἐντολές καί τά σωτήρια προστάγματά Του καί ὅτι ἀγωνιζόμαστε νά ἑναρμονίσουμε τό θέλημά μας μέ τό δικό Του πανάγιο θέλημα. Ἄλλωστε ὁ ἴδιος διδάσκει: «Ἄν μέ ἀγαπάτε τηρήστε τίς ἐντολές μου» (Ιω.14,15).

Φωτόμορφα τέκνα τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας, Ἑορτάζοντες μέ λαμπρότητα τό Ἅγιον Πάσχα «Χριστοῦ τήν Ἀνάστασιν προσκυνοῦντες οὐ παυόμεθα». Ἀς παρακαλέσουμε τόν Νικητή τοῦ θανάτου Κύριό μας Ἰησοῦ νά στερεώνει τήν πίστη μας, νά αὐξάνει τήν ἀγάπη μας γι'Αὐτόν καί τούς ἀδελφούς μας, καί νά μᾶς ἐνισχύει μέ τή Χάρη Του, ἡ ὁποία προήλθε ἀπό τόν Σταυρό Του καί τόν Πανάγιο Τάφο Του, ὥστε μέ προθυμία καί χαρά νά ὑπακούομε στά θεϊκά Του λόγια, πού εἶναι «ρήματα ζωῆς αἰωνίου» (Ιω.6,68).

Μέ πατρικές εὐχές

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ο ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

*Σας ευχόμαστε
ν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ
να φέρει το Πάσχα και στη δική σας ζωή!
Χρόνια Πολλά, Ευλογημένα,
γεμάτα ἀπό τὴ δάμνη τοῦ Ἀναστάντος,
πραγματικά αναστημένα!*

Το Δ.Σ.

ΣΚΟΠΙΑΝΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ

ΑΘΑΝ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

Ομότ. καθηγητής του ΑΠΘ,

Πρόεδρος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών

Πρώτα να εξηγηθώ: το λεγόμενο μακεδονικό ζήτημα κακώς λέγεται έτσι, γιατί είναι καθαρώς Σκοπιανό. Οι κάτοικοι της FYROM προσπαθούν να εισέλθουν στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ και τώρα – όπως και τότε – καίγονται να αναγνωριστούν ως Μακεδόνες από εμάς τους Έλληνες, κλέβοντας την Ιστορία και τον πολιτισμό μας, και αντί να παρακαλούν την Ελλάδα την προκαλούν αναισχύντως. Ο Τίτο το 1945 ονόμασε την χώρα τους Μακεδονίγια και τους κατοίκους Μακεδόντσοι, ευτυχώς, και όχι Μακεδόνες.

Ως τότε τα Σκόπια διεκδικούσαν πότε Βούλγαροι και πότε Σέρβοι και το 1945, ξαφνικά, δήλωσαν – ω του ψεύδους! – ότι κατοικούν σ' αυτόν τον τόπο 4.000 χρόνια και είναι γνήσιοι απόγονοι και συνεχιστές του κλέους των αρχαίων Μακεδόνων. Και το χειρότερο; Διακηρύσσουν ότι ιστορική υποχρέωση τους είναι να ενώσουν μαζί με το σλαβικό τμήμα τους την ελληνική Μακεδονία, που την αποκαλούν Egejska Makedinija, και τη Μακεδονία του Πιρίν που ανήκει ιστορικά στη Μακεδονία και αποτελεί το 10% αυτής, στη Βουλγαρία. Έχουν γεμίσει, πολιτικοί και διανοούμενοι, με τόσα ψεύδη τον δύστυχη λαό τους, λέγοντας ότι είναι αρχαίοι Μακεδόνες, και δεν γνωρίζει αυτός ο κακόμοιρος λαός ότι οι αρχαίοι Μακεδόνες είναι δωρικό φύλο, όπως οι Ίωνες και οι Αιολείς, και ότι μιλούσαν την αρχαία ελληνική και τα ονόματά τους ήσαν ελληνικά – Αλέξανδρος, Φίλιππος, Αμύντας, Πτολεμαίος, Κλεοπάτρα, Ολυμπιάς, Β(Φ)ερενίκη κ.λπ. Και τα τοπωνύμια στη Μακεδονία ήσαν και είναι ασφαλώς ελληνικά – Αιγαί, Αρνισσα, Βέροια, Ειδομένη, Ορεστιάς κ.λπ. και οι θεοί των Μακεδόνων ήσαν, όπως το Δωδεκάθεο των λοιπών συν-Ελλήνων.

Και οι Μακεδόνες ήσαν και είναι το ανάχωμα των ποικίλων εισβολών και η Μακεδονία άμυνα και προστασία των Ελλήνων, όπως έλεγε ο ιστορικός Πολύβιος «Τόση τιμή αξίζει στους Μακεδόνες που τον περισσότερο χρόνο δεν παύουν αντιπαλεύοντας τους εχθρούς, αγωνιζόμενοι για την ασφάλεια των λοιπών

Ελλήνων». Κι ύστερα με τον Μ. Αλέξανδρο νίκησαν οι αρχαίοι Μακεδόνες με τους λοιπούς Έλληνες και διέλυσαν την πανίσχυρη αυτοκρατορία των Περσών και διέδωσαν τον ελληνικό πολιτισμό στην οικουμένη.

Στην πάντα ελληνική Άνω Μακεδονία, που σήμερα είναι τμήμα της σκοπιανής επικράτειας, την ελληνική μιλούσαν, ώσπου τον 7ο μ.Χ. αιώνα έφτασαν σλαβικά φύλα που ως τότε κατοικούσαν στα ανατολικά της Πολωνίας και στη Λευκορωσία, ίσως και βορειότερα.

Αυτά τα φύλα άρχισαν να κατεβαίνουν νοτιότερα, στα ζεστά δικά μας μέρη, λεηλατώντας και καταστρέφοντας, και ύστερα ανέβαιναν πάνω από τον Δούναβη και τον Αίμο, κουβαλώντας τα λάφυρα της λείας τους. Αργότερα αρκετά απ' αυτά τα σλαβικά φύλα άρχισαν να εγκαθίστανται ειρηνικά σε εδάφη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας μας, κυρίως στα βόρεια σύνορά της, περίπου εκεί όπου είναι σήμερα η σκοπιανή επικράτεια.

Αυτά τα φύλα, που ήσαν γεωργοί και ποιμένες στη δούλεψη των Βυζαντινών, ίδρυσαν μικρούς ή μεγαλύτερους οικισμούς, που οι Βυζαντινοί συγγραφείς εκείνης της εποχής, τον 7ο μ.Χ. αι., ονόμασαν σκαβηνίες. Ήσαν στην ουσία κολίγοι στα κτήματα των Βυζαντινών αρχόντων. Σταδιακά στα μέρη αυτά ακούγονταν η σλαβική γλώσσα, και μάλιστα και από Έλληνες Μακεδόνες αιχμαλώτους που μετέφεραν λέξεις και φράσεις σλαβικές, τις οποίες έμαθαν τον καιρό της αιχμαλωσίας τους. Κι όμως, στην πολυετή αιχμαλωσία τους δεν ξέχασαν γλώσσα και θρησκεία, και οι άρχοντες της Θεσσαλονίκης τους βοήθησαν να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους «σαν επέστρεψαν στη θεομαρτύρητη Θεσσαλονίκη», όπως μαρτυρούν οι πηγές της εποχής.

Πόσες και πόσες φορές η άπαρτη Θεσσαλονίκη πολιορκήθηκε από κύματα σλαβικών εισβολών...ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Ιωάννης, μεταξύ βου και 7ου μ.Χ. αι. που έγραψε «Τα θαύματα του Αγίου Δημητρίου», που οι Θεσσαλονικείς, με τη χάρη του, τις απέκρουαν, γράφει για το πλήθος των Σλάβων που την πολιορκούσαν, γύρω στα 586 μ. Χ., ότι αυτούς τους

Γραμματόσημο του 1939, που έφεραν στην δημοσιότητα μηχανικοί του ΤΕΕ, αποκαλύπτει ότι τα Σκόπια πριν τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας έφεραν την ονομασία "Βαρντάρσκα".

σλάβους απέκρουσαν «όλοι οι Μακεδόνες αλλά και Θεσσαλοί και Αχαιοί».

Για να γυρίσουμε αιώνες πίσω από αυτήν την εποχή του μητροπολίτη Ιωάννη, θυμίζουμε ότι ο απόστολος των Εθνών Παύλος στην ελληνική γλώσσα έγραψε τις θεόπνευστες επιστολές του προς τους Φιλιππησίους και τους Θεσσαλονικείς, τους οποίους μάλιστα αγαπούσε και εκτιμούσε ιδιαίτερω. Στα σκοπιανά εδάφη ο αρχαιολογικός πλούτος είναι όλος ελληνικός, παντού ελληνικά ονόματα, η ελληνική γλώσσα, οι ελληνικές επιγραφές, που με επιμονή έχει συγκεντρώσει ο διακεκριμένος συνάδελφος του ΑΠΘ Παντελής Νιγδελής. Και είναι, για την ώρα, πάνω από 4.000, τμήμα των οποίων εξέδωσε η Ακαδημία του Βερολίνου.

Αυτά τα σλαβικά φύλα δημιούργησαν στην Άνω Μακεδονία τη σλαβοφωνία των ελλήνων, όχι ασφαλώς σε μεγάλη έκταση, η πλειονότητα των οποίων έχει απόλυτη εθνική συνείδηση, όπως οι σλαβόφωνοι Μακεδονομάχοι καπετάν Κώττας, Νταηλάκης, Στέφας κ.α.

Αυτή η σλαβοφωνία παρέσυρε τους Βούλγαρους και αυτοί, αντιτάσσοντας την ελληνική συνείδηση τους, προκάλεσαν τη βουλγαρική αντίδραση, που τους χαρακτήριζε Γραικομάνους, δηλαδή ελληνομανείς. Και αυτή η σλαβοφωνία παρατηρήθηκε από τους βυζαντινούς χρόνους στους αγροτικούς πληθυσμούς, ενώ οι αστικοί μιλούσαν την ελληνική. Τελικώς όσοι απ' αυ-

τούς τους σλαβόφωνους είχαν βουλγαρική συνείδηση, οι καλούμενοι βουλγαρομακεδόνες, με τη Συνθήκη του Νείγυ (1919 – 1925) εγκαταστάθηκαν στη Βουλγαρία και μάλιστα στα σημερινά ελληνοβουλγαρικά σύνορα.

Έπειτα από περίπου είκοσι χρόνια, το 1945, τις βουλγαρικές διεκδικήσεις στη Μακεδονία διαδέχτηκε ο Τίτο, που ονόμασε τους κατοίκους της Άνω Μακεδονίας, που σταδιακά εγκατέλειψαν οι Έλληνες, Μακεδόντσοι.

Όσο για τη «μακεδονική» γλώσσα των Σκοπίων, αυτή είναι μία διάλεκτος συγγενής με τη βουλγαρική, κατ' άλλους ένα ιδίωμα ανάμεσα στη βουλγαρική και τη σερβική. Για τούτο ερίζουν Σέρβοι και Βούλγαροι γλωσσολόγοι ότι είναι παρακλάδι της σερβικής και της βουλγαρικής, αντίστοιχα. Κατά τον Μεσοπόταμο οι σκοπιανοί ονομάζονταν Bugari, σερβικός τύπος του «Βούλγαρος», για αυτό η πλειονότητα τους πίστευε ότι ήσαν Βούλγαροι, ώσπου ο Τίτο τους ονόμασε Μακεδόντσοι, αλλάζοντας και τα επώνυμα τους.

Για αυτό και η Βουλγαρία ανεγνώρισε εκ των πρώτων τα Σκόπια ως Μακεδονία, αλλά υπό τον όρο να μη μιλούν για μακεδονική γλώσσα, μακεδονικό έθνος κ.λπ. Και τούτο γιατί θεωρεί τους κατοίκους της Βουλγαρίας. Προς τι λοιπόν οι σκοπιανοί να ζητούν να ονομάζονται Μακεδόνες και, το χειρότερο, να κλέβουν τα χρυσά και τα ασημικά των γειτόνων τους;

* * *

ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΡΙΖΕΣ ΤΟΥ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ»

ΤΙΤΟΣ Ι. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

Δημοσιογράφος

ΔΕΝ υπάρχει, ίσως ζήτημα στον κόσμο τόσο μακράς διάρκειας και εναλλασσομένων φάσεων, όπως το λεγόμενο «μακεδονικό».

Η διάρκεια του ξεπερνά τα 2.514 χρόνια. Άρχισε τυπικά το 496 π.Χ., όταν ο βασιλιάς της Μακεδονίας Αλέξανδρος ο Α΄ μετέβη στην Ολυμπία προκειμένου να μετάσχει των εκεί διεξαγομένων, το έτος εκείνο, Ολυμπιακών Αγώνων.

Ένας εκ των αθλητών, ανταγωνιστών του στον δρόμο του σταδίου, κατέθεσε ένσταση κατά της συμμετοχής του βασιλιά των Μακεδόνων, υποστηρίζοντας ότι δεν είναι Έλληνας.

Ο Αλέξανδρος Α΄ επιστράτευσε τότε όλη την ευγλωττία του για να κονιορτοποιήσει την ένσταση του αντιπάλου συναθλητή του και να παρουσιάσει το ιστορικό της καταγωγής των Μακεδόνων ως προερχομένων από το Άργος και εγκατασταθέντων (η οικογένεια του Τηρμενίδες) στη βόρειο Ελλάδα. Και συνεπώς ως γνησίων Ελλήνων.

Η Ελλανόδικος Επιτροπή, που επιστατούσε των Αγώνων και έκρινε την ελληνικότητα των μετεχόντων, διότι στους Ολυμπιακούς Αγώνες της αρχαιότητας μόνο Έλληνες επιτρεπόταν να μετάσχουν, αποδέχθηκε ότι ο Αλέξανδρος και κατά συνέπεια οι Μακεδόνες είναι Έλληνες και επομένως, ο εξ Αιγών βασιλιάς μπορούσε να λάβει μέρος στον αγώνα του σταδίου (192,27 μέτρα) – περίπου όπως ο δρόμος 200μ. της εποχής μας.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελλανόδικος Επιτροπή δεν είχε αμφισβητήσει την ελληνικότητα του Αλεξάνδρου, όταν αυτός προσήλθε ενώπιον της και δήλωσε την επιθυμία του να μετάσχει των αγώνων. Άφησε, όμως, τον Αλέξανδρο να διατυπώσει τα επιχειρήματα του για να γίνουν ευρύτερα γνωστά.

Το επεισόδιο, που αναφέρεται από τον Ηρόδοτο, σηματοδοτεί μια εποχή κατά την οποία οι Μακεδόνες επεδίωκαν να ταυτίσουν εαυτούς με τους λοιπούς Έλληνες, ως ομιλούντες την ίδια γλώσσα αλλά με κάποιο ιδίωμα. Το λεγόμενο «μακεδονικό ιδίωμα». Όπως οι

Κρήτες, οι Κύπριοι και γενικά οι Ίωνες και οι Αιολείς μιλούσαν με διαφορές στην προφορά. Η μακεδονική διάλεκτος ήταν δωρική και, κατά συνέπεια, η γλώσσα καθαρά ελληνική, αφού οι Δωριείς ήταν Έλληνες.

Σχέδιο του Αλεξάνδρου Α'

Υπάρχουν ιστορικοί που υποστηρίζουν ότι σκόπιμα κατήλθε στην Ολυμπία ο Αλέξανδρος Α', με σχέδιο να δημιουργηθεί το επεισόδιο αυτό, ώστε να του δοθεί η ευκαιρία να προβάλει σε όλο τον ελληνικό κόσμο το αναμφισβήτητο γεγονός ότι οι Μακεδόνες είναι Έλληνες. Ένας κλάδος Ελλήνων, όπως οι Θεσσαλοί, οι Σπαρτιάτες, οι Μυκηναίοι, οι Αθηναίοι κ.λπ.

Στην περίπτωση αυτή, διατυπώνεται από ιστορικούς, εμμέσως, η υπόθεση ότι ο αθλητής που υπέβαλε την ένσταση μετείχε του σχεδίου του βασιλιά της Μακεδονίας.

Επέλεξε τους Ολυμπιακούς Αγώνες ο Αλέξανδρος Α' να δώσει έμφαση στην ελληνικότητα εαυτού και των Μακεδόνων, λόγω της πανελληνίας προβολής και της αίγλης που είχαν μεταξύ των Ελλήνων οι αγώνες. Και βέβαια, οι τότε Μακεδόνες, στην προσπάθεια τους να πείσουν ότι ήταν Έλληνες, δεν επικαλούντο μόνο το ομόγλωσσο, αλλά και το όμοιμον, το ομόθηρσκον και τα ομότροπα ήθη. Ως προς το ομόθηρσκον, άλλωστε, η κατοικία των θεών των Ελλήνων ήταν στον Όλυμπο, μέγα όρος της Μακεδονίας.

Με την αποδοχή από τους Ελλανοδίκες του 496π.Χ. της ελληνικής φυλετικής καταγωγής του Αλεξάνδρου Α' έκλεινε μια εποχή πολιτικής αμφισβήτησης της εθνολογικής προέλευσης των Μακεδόνων.

Οι Μακεδόνες αναμφισβήτητα ανήκαν στον Ελληνικό κόσμο, όπως οι ίδιοι το δήλωναν και το επιθυμούσαν.

Τέμνη και Πλαταιές

Το «πιστοποιητικό», όμως, που απέκτησε για τον ίδιο και τους Μακεδόνες συμπατριώτες του ο Αλέξανδρος Α' στην Ολυμπία, δεν φάνηκε – κατά την άποψη μου – αρκετό. Έτσι, όταν ο Ξέρξης εισέβαλε στη Μακεδονία, την άνοιξη του 480π.Χ., για να επιτεθεί εξ αυτής κατά της υπόλοιπης Ελλάδας, ο Αλέξανδρος ειδοποίησε τις προφυλακές των νοτίων Ελλήνων που ήταν παρατεταγμένες στα Τέμνη για να προβάλουν αντίσταση κατά του εχθρού, ότι ο Πέρσης εισβολέας όχι μόνο διέθετε πολλαπλάσιο στρατό από αυτό των Ελλήνων, αλλά θα έκανε και κυκλωτική κίνηση και θα εγκλώβιζε την πρώτη γραμμή άμυνας τους στην κοιλάδα του

Πηνειού, όπου και θα την συνέτριβε. Γι αυτό, έπρεπε ο Ελληνικός στρατός να μετακινηθεί προς νότον.

Η ειδοποίηση των ελληνικών στρατευμάτων από τον Αλέξανδρο Α', ο οποίος είχε εξαναγκασθεί από τους Πέρσες να ακολουθεί το στράτευμα τους στην κάθοδο τους στην υπόλοιπη Ελλάδα, έσωσε τους Έλληνες από θανάσιμη απειλή.

Λίγους μήνες αργότερα, την άνοιξη του 479π.Χ., στις Πλαταιές, όπου επρόκειτο να δοθεί η τελευταία και κρίσιμη μάχη μεταξύ Ελλήνων και Περσών, ο Αλέξανδρος Α' διέλαθε της προσοχής των εχθρικών στρατευμάτων, προσήλθε στη σκηνή των Ελλήνων στρατηγών και τους ειδοποίησε ότι το επόμενο πρωί ο Μαρδόνιος θα εξαπέλυε αιφνιδιαστική επίθεση κατά του ελληνικού στρατοπέδου. Η ειδοποίηση αυτή όχι μόνο έσωσε πάλι τους Έλληνες, αλλά και εξασφάλισε τη νίκη τους κατά των Περσών, αφού ματαίωσε το στοιχείο του αιφνιδιασμού που είχε ετοιμάσει ο Μαρδόνιος, ο οποίος και φονεύθηκε στη διάρκεια της φοβερής αναμέτρησης με τον ελληνικό στρατό.

Ο Αλέξανδρος Α' δεν αρκέστηκε σ' αυτό, αλλά παρενόχλησε τους Πέρσες κατά την υποχώρησή τους προς τη Μικρά Ασία μέσω Μακεδονίας και Θράκης.

Η πολιτιστική αναβάθμιση

Η πολιτιστική αναβάθμιση

Το δεύτερο στάδιο της ανάδειξης των Μακεδόνων ως Ελλήνων ήταν η πολιτισμική αναβάθμισή τους. Μέχρι και τις αρχές του 5ου αιώνα π.Χ., ο Μακεδονικός λαός ήταν αφοσιωμένος στα έργα του πολέμου, δεδομένου ότι για να επιβιώσει είχε να αντιμετωπίσει την εισβολή βόρειων βαλκανικών λαών, κυρίως των Παιώνων που κατοικούσαν, περίπου, όπου τα σημερινά Σκόπια και που επεδίωκαν να κατέλθουν προς τη θάλασσα αφ' ενός και να θέσουν υπό τον έλεγχο τους τον χρυσό του Παγγαίου και τα κοιτάσματα άλλων ορυκτών της Μακεδονίας αφ' ετέρου.

Ο Αλέξανδρος Α' απώθησε τους λαούς αυτούς προς βορράν και ενοποίησε σε ένα κράτος, το Μακεδονικό, όλα τα κρατίδια της περιοχής, τα οποία ήταν υποτελή στους βασιλείς των Αιγών. Επόμενη ενέργεια του ήταν, πρώτον, να οργανώσει το ενιαίο πλέον Μακεδονικό κράτος στρατιωτικά, διοικητικά και οικονομικά και δεύτερον, να το αναβαθμίσει πολιτιστικά στο επίπεδο των άλλων ελληνικών κρατών. Κάλεσε, γι αυτό, στην Μακεδονία τον Πίνδαρο, τον Ηρόδοτο και άλλους Έλληνες επιστήμονες για να διδάξουν τους Μακεδόνες.

Η πολιτική του συνεχίστηκε από τον γιο του Περ-

Αρχαία Πέλλα. Αρχαιολογικός χώρος.

δίκκα Β' και τον εγγονό του Αρχέλαο, ο οποίος κυβέρνησε την Μακεδονία από το 413π.Χ. μέχρι το 399π.Χ. και προώθησε τους οραματισμούς του παππού του στον υπέρτατο βαθμό.

Εκλήθησαν τότε στη Μακεδονία επιφανείς λόγιοι από την κάτω Ελλάδα και δίδαξαν φιλοσοφία, ιστορία, ρητορική, ιατρική και άλλες επιστήμες και τέχνες, με επικεφαλής τον Ευριπίδη, τα έργα του οποίου παίζονταν στα θέατρα της πρωτεύουσας της Μακεδονίας, Αιγές, και άλλων πόλεων, στα ελληνικά βέβαια- πρόσθετη απόδειξη ότι η ελληνική αποτελούσε την εθνική γλώσσα των Μακεδόνων, με την παραλλαγή απλώς μερικών συμφώνων, όπως π.χ. του Φ και του Θ, λέγοντας, αντί Φίλιππος, Βίλιππος και αντί καθαρός, καδαρός. Παραλλαγές σαφώς δωρικές (βλέπε: Απ. Δασκαλάκη, καθηγητή Ιστορίας Παν. Αθηνών «Ο Ελληνισμός των Αρχαίων Μακεδόνων», Αθήνα 1960). Αλλά μήπως και η λέξη «Μακεδών» δεν είναι παραλλαγή της δωρικής λέξεως «Μακεδόνος», που σημαίνει μακρὺς, υψηλός, σωματώδης; Οι Δωριεὶς πρόγονοι των Μακεδόνων που κατήλθαν στην Πελοπόννησο τον 11ο αιώνα π.Χ. είχαν «μακεδνική» σωματοκατασκευή.

Η μήπως και αυτό το όνομα «Αλέξανδρος» δεν είναι απόλυτα ελληνικό; (εκ του ρήματος αλέξω αποκρούω, προστατεύω και του ουσιαστικού «ανήρ», ο προστατεύων, δηλαδή τους άνδρες, τους στρατιώτες. Από το αλέξω προκύπτει και το αλεξικέραυνο).

Η φάση της απόλυτης ταύτισης των Μακεδόνων με τους άλλους Έλληνες ολοκληρώθηκε τον 4ο αιώνα π.Χ., με την ανάδειξη στη Μακεδονία αφ' ενός μεγάλων ανδρών της Φιλοσοφίας και των Επιστημών, όπως ο μέγιστος όλων Αριστοτέλης και λίγο πριν από αυτόν ο Δημόκριτος, ο μαθητής του μεγάλου επίσης Μακεδόνα επιστήμονα Λεύκιππου, και αφ' ετέρου μεγάλων πολέμαρχων, όπως του βασιλιά Φιλίππου Β', που ένωσε τους Έλληνες, και του γιου του Αλεξάνδρου Γ', του Μεγάλου, που ηγήθηκε της ελληνικής εκστρατείας στην Ασία και ο οποίος διέδωσε τον ελληνισμό όσον ουδείς άλλος μέχρι τότε, σε σημείο που η νέα, κατόπιν, αυτοκρατορία, η Ρωμαϊκή, να μετεξελιχθεί, με την πά-

ροδο του χρόνου, σε Ελληνορωμαϊκή, καθ' ομολογίαν Ρωμαίων αυτοκρατορών του 1ου και 2ου μ.Χ. αιώνα.

Η κάθοδος των Σλάβων

Με την κάθοδο και την εγκατάσταση των Σλάβων και την επί μακρούς αιώνες πολιτική επιβολή τους στην Άνω ή Βόρειο Μακεδονία, η πληθυσμιακή σύνθεση μετεβλήθη, σε σημείο να διεκδικήσουν την περιοχή οι Βούλγαροι, στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα, με ρωσική στήριξη. Αυτή ήταν η δεύτερη φάση του Μακεδονικού, κατά την οποία πολλοί κάτοικοι της Μακεδονίας θεωρούσαν εαυτούς Βούλγαρους. Υπήρχαν, βέβαια, και Έλληνες σε τόσο μεγάλους αριθμούς, ώστε το 1912 ο βασιλιάς των Ελλήνων Κωνσταντίνος να επιδιώξει την προώθηση του στρατού του πρώτα προς την Άνω Μακεδονία και ιδιαίτερα το Μοναστήρι και κατόπιν προς τη Θεσσαλονίκη.

Αρχαίες Αιγές. Αρχαιολογικός χώρος.

Η αλλαγή της πορείας, προς Θεσσαλονίκη, που έγινε κατ' απαίτηση του Βενιζέλου, πολύ σωστά, επειδή έσπευδαν σ' αυτήν οι Βούλγαροι, είχε ως μοιραία συνέπεια την κατάληψη της Άνω Μακεδονίας από τον προελαύνοντα προς νότο σερβικό στρατό, με συνέπεια η περιοχή να προσαρτηθεί στο βασίλειο της Σερβίας με την ονομασία

Βαρδαρία και αργότερα Νοτιοσλαβία. Γεγονός είναι ότι το 52% της Μακεδονίας περιήλθε στην Ελλάδα, στην οποία, όμως ιστορικά ανήκε πολύ μεγαλύτερη έκταση. Το 38% στη Σερβία (μετέπειτα Γιουγκοσλαβία). Το 10% στην Βουλγαρία (ή λεγόμενη Μακεδονία του Πιρίν).

Για πρώτη φορά, ο Γιουγκοσλάβος κομμουνιστής ηγέτης Τίτο ονόμασε το 1943-44 τους κατοίκους της Γιουγκοσλαβικής Μακεδονίας «Μακεδόνες», δίδοντας τους έτσι εθνολογική ταυτότητα που δεν είχαν, διότι επρόκειτο περί Σλάβων. Αλλά, αν δεχθούμε την άποψη μερικών εξ αυτών ότι δεν είναι Σλάβοι, αλλά γηγενείς, «Μακεδόνες», τότε, βάσει των ιστορικών δεδομένων της αρχαιότητας, η καταγωγή τους είναι ελληνική. Το εάν αρνούνται κάτι τέτοιο οφείλεται στην πλύση εγκεφάλου που έχει γίνει στις γενεές που ακολούθησαν τη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου του 1978 από τη ρωσική και κυρίως την βουλγαρική προπαγάνδα. Πηγή: ΕΣΤΙΑ

Σ.Σ.: Δημοσιεύονται δύο άρθρα έγκριτων επιστημόνων και ένας σπάνιος χάρτης (οπισθόφυλλο) που τυπώθηκε πριν 800 περίπου χρόνια ως συμβολή του Παγχαλκιδικού Συλλόγου στην καλύτερη ενημέρωση των μελών και φίλων του για την ελληνικότητα της μιας ενιαίας Μακεδονίας και τη μη χρήση με οποιονδήποτε τρόπο του όρου Μακεδονία από τους σκοπιανούς γείτονές μας.

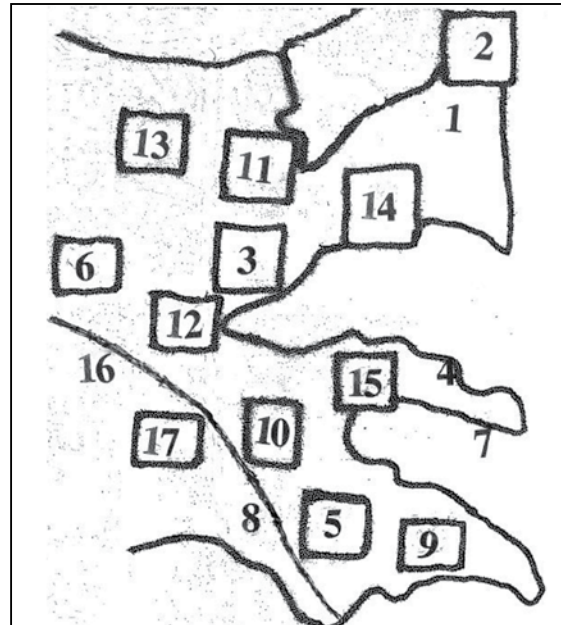
Η ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ΣΕ ΧΑΡΤΗ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ (τέλη 13ου-αρχές 14ου αι.)

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Ν. ΚΑΔΑΣ

Ομότιμος καθηγητής Φιλοσοφικής ΑΠΘ

Η **Ιερά** Μεγίστη Μονή Βατοπεδίου του Αγίου Όρους διαθέτει μία πλούσια και καλά οργανωμένη βιβλιοθήκη, στα δύο τμήματα της οποίας σώζονται αντίστοιχα οι εκατοντάδες χιλιάδες των έντυπων βιβλίων και τα παραπάνω από 2.000 χειρόγραφα. Ανάμεσα στα τελευταία ξεχωρίζουν τα εικονογραφημένα ή «ιστορημένα», τα περισσότερα θρησκευτικά και ελάχιστα κοσμικά[1]. Στα δεύτερα ανήκει το χειρόγραφο με

φο, που αποτελείται από 297 φύλλα (διαστ. 35,5 x 26,5 εκ.)[3] και χρονολογείται στην ύστερη βυζαντινή περίοδο (τέλη 13ου-αρχές 14ου αι.). Είναι γραμμένο σε λεπτή περγαμνή καλής ποιότητας και το κείμενο αποδίδεται με μαύρη και κόκκινη μελάνη, σε μία στήλη των 37-47 στίχων, με εξαιρετικά πυκνό γράψιμο. Κύρια χαρακτηριστικά της γραφής είναι οι συχνοί συνδυασμοί και τα πολλά συμπλέγματα των γραμμάτων.

*Χάρτης Μακεδονίας. Βατοπεδίου κώδ. 655, φφ. 40ν-41ρ (τέλη 13ου-αρχές 14ου αι.) (λεπτομέρεια):
α) περιοχή Χαλκιδικής, β) τοπογραφικό σχέδιο*

τον αριθμό 655, με το οποίο συνδέεται και το αντικείμενο του παρόντος μικρού άρθρου. Ειδικότερα, μετά από μία σύντομη περιγραφή του[2], δημοσιεύουμε σ' αυτό τα τοπωνύμια του νομού Χαλκιδικής, τα οποία αναγράφονται σε έναν από τους χάρτες του, εκείνον της Μακεδονίας.

Πρόκειται για ένα σπουδαίο βυζαντινό χειρόγρα-

Περιέχει α) τη Γεωγραφική Υφήγηση του Πτολεμαίου (φφ. 1-54), β) τις Χρηστομάθειες του Στράβωνος (φφ. 55-69) και γ) τα Γεωγραφικά του Στράβωνος (φφ. 70-297). Το δέσιμό του είναι νεότερο (αρχές 20ου αι.) από χαρτόνι επενδυμένο με κοκκινωπό δέρμα κοσμημένο με ποικίλα εμπιεστα φυτικά μοτίβα. Η γενική σημερινή διατήρηση του χειρογράφου χαρακτηρίζεται καλή.

[1]. Το ίδιο συναντούμε και στις υπόλοιπες βιβλιοθήκες του Αγίου Όρους, επειδή πρόκειται για ένα μεγάλο μοναστικό κέντρο, στο οποίο το ενδιαφέρον των μοναχών-αναγνωστών τους έπεφτε βασικά στα θρησκευτικά-θεολογικά βιβλία και λιγότερο σ' εκείνα με κοσμικό περιεχόμενο.

[2]. Αναλυτική περιγραφή του χειρογράφου απαντά στη σχετική βιβλιογραφία, που παραθέτουμε στο τέλος του άρθρου, ειδικά στη δική μας εργασία.

[3]. Μεταξύ των ετών 1841-1853 αφαιρέθηκαν 28 φύλλα του, από τα οποία τα 7 κατέληξαν στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας στο Παρίσι (Par. Suppl. gr. 443A) και τα άλλα 21 στη Βιβλιοθήκη του Βρετανικού Μουσείου του Λονδίνου (Add. 19391).

Παράλληλα με το κείμενο, το χειρόγραφο διαθέτει διακόσμηση, στην οποία ανήκουν διάφορα γεωμετρικά σχήματα, μερικά επίτιτλα στο σχήμα της ταινίας, στην αρχή ορισμένων κειμένων, και πολλά απλά ερυθρόγραφα αρχικά γράμματα. Κυρίως όμως κοσμείται με 25 (24 ολόκληρους και έναν μισό) χάρτες («πίνακες») του τότε γνωστού κόσμου, που είναι σχεδιασμένοι και στις δύο επιφάνειες της περγαμηνής: «εχέσαρκη» και «εχέτριχη», και συνωστίζονται στο χειρόγραφο, ως μία ξεχωριστή ενότητα, σε 21 συνεχόμενα φύλλα (= 42 σελίδες). Από αυτούς, οι 7 περιορίζονται σε μία σελίδα, ενώ οι υπόλοιποι καταλαμβάνουν δύο αντικρυστές σελίδες (verso προηγούμενου φύλλου και recto επόμενου). Παλαιότερα οι χάρτες ανέρχονταν σε 27, αλλά έχουν αφαιρεθεί οι τρεις (δύο ολόκληροι και ένας μισός) και βρίσκονται πλέον στη Βρετανική Βιβλιοθήκη: α) ο γενικός της Οικουμένης, β) της Μεγάλης Βρετανίας και γ) το αριστερό μισό τμήμα της Ισπανίας. Κατανέμονται στις τρεις ηπειρούς ως εξής:

1. Εννέα της Ευρώπης (φφ. 34r-41r),
2. Τέσσερις της Β. Αφρικής (φφ. 41v-44v) και
3. Δώδεκα της Ασίας (φφ. 45r-54v).

Πρόκειται για έγχρωμους χάρτες, λεπτομερείς και ενημερωμένους, σύμφωνα με το κείμενο του γεωγράφου Κλαύδιου Πτολεμαίου. Χωρίς να παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα αξιοπιστίας, αποβαίνουν ένα καλό οπτικό μέσο μετάδοσης γνώσης και παράλληλα αποτελούν έργα τέχνης με ιδιαίτερη καλλιτεχνική εμφάνιση. Στη γενική τους απόδοση συμφωνούν με εκείνους των υπόλοιπων ομοειδών του χειρογράφων[4] και όλοι μαζί φαίνεται ότι χρησίμευσαν ως πρότυπα σχεδίασης των έντυπων παρόμοιων χαρτών, από το β' μισό του 15ου αι. και εξής.

Ο δέκατος χάρτης στη σειρά και τελευταίος της πρώτης ομάδας, δηλ. της Ευρώπης («Ευρώπης πίναξι', δέκατος»), είναι της Μακεδονίας, όπου απεικονίζεται ο ευρύτερος ελλαδικός χώρος: Μακεδονία, Θεσσαλία, Ήπειρος, Επτάνησα, Αχαΐα-Στερεά, Αττική, Πελοπόννησος, νησιά Αιγαίου και Κρήτη. Σχεδιάζεται σε δύο απέναντι σελίδες (φφ. 40v-41r), έχει διαστάσεις 28,5x41 εκ. και περιλαμβάνει συνολικά 400 περίπου τοπωνύμια: πόλεις, κωμοπόλεις, χωριά, φρούρια, βουνά, πεδιάδες, θάλασσες, κόλπους, λιμάνια, ακρωτήρια ποτάμια κλπ. Από όλα αυτά, δημοσιεύουμε εδώ τα τοπωνύμια του νομού Χαλκιδικής[5]:

1. Αθως όρος (το ομώνυμο όρος στην τρίτη χερσονήσιδα της Χαλκιδικής).
2. Αθωσα (πόλη στο ανατολικό άκρο της αθωνικής

χερσονήσου· Ακρόθωοι).

3. Ακανθος (παλαιότερη ονομασία της Ιερισσού).
4. Αμπελος άκρα (ακρωτήριο ανάμεσα στο Καλαμίτσι και το Πόρτο Κουφό· Δρέπανο).
5. Αντιγόνη Ψαφάρα (η αρχαία πόλη Αντιγόνηα στην περιοχή της Καλλικράτειας).
6. Αυγαία (πόλη πλησίον ή στη θέση της σημερινής Αρναίας).
7. Δέρρις άκρα (ακρωτήριο κοντά στο Πόρτο Κουφό απέναντι από της Παλλήνης).
8. Ηγωνίς άκρον (ακρωτήριο της Επανωμής).
9. Κασσάνδρεια (ή Βάλτα, στο κέντρο της χερσονήσου της Κασσάνδρας).
10. Μόρυλλος (τοπωνύμιο πλησίον της Ολύνθου;).
11. Πάνορμος (σημ. Ιερισσός ή Ερισσός).
12. Σίγγος (νότια του Αγίου Νικολάου από την πλευρά του Σιγγιτικού κόλπου, στον οποίο έδωσε και την ονομασία του).
13. Στάντειρα[6] (σημ. Στάγειρα: πόλη-ερείπια προς τη θάλασσα· ο ομώνυμος σημερινός οικισμός στο βουνό).
14. Στρατονίκη (ορεινό χωριό, ένα από τα μαντεμοχώρια, με θέα στον κόλπο της Ιερισσού και στη χερσόνησο του Αθω).
15. Τορώνη (στο ΝΔ άκρο της χερσονήσου της Σιθωνίας από την πλευρά του Τορωναίου κόλπου).
16. Χάβρις ποταμός (σημ. Χαβρίας).
17. Χαΐται (:).

Συμπερασματικά παρατηρούμε τα εξής: α) οι πόλεις περικλείονται μέσα σε μικρά τετράγωνα, β) υπάρχει συμφωνία στις περισσότερες ονομασίες ανάμεσα στο κείμενο και στον χάρτη, γ) αρκετά τοπωνύμια διατηρούν μέχρι σήμερα την παλιά τους ονομασία, ενώ άλλα έχουν αλλάξει όνομα ή σώζονται μόνο σε ερείπια και δ) οι τοποθετήσεις τους πάνω στον χάρτη δεν παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις σε σχέση με τις πραγματικές τους θέσεις. Τέλος, ως προς τη διατήρησή τους, σώζονται γενικά σε καλή κατάσταση, εκτός από μικροφθορές σε ορισμένες λέξεις, που ενίοτε γίνονται εντονότερες, με αποτέλεσμα να αποβαίνει δύσκολη η μεταγραφή τους.

Βασική βιβλιογραφία: Κλαύδιος Πτολεμαίος. Γεωγραφική Υφήγησις. Ο κώδικας 655 της Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου του Αγίου Όρους, Εισαγωγικό κείμενο: Σ. Καδάς, Αθήνα 1997 [έκδ. Fac-similé, Μ. Βατοπαιδίου-Μίλητος]. - V. Langlois, Géographie de Ptolemée reproduite du manuscrit du M. Athos, Paris 1867. - B. Nobbe, Claudii Ptolemaei Geographia, I-III, Leipzig 1843-1845 (φωτ. ανατ. Hildesheim 1966).

[4]. Σώζονται άλλα 13 ελληνικά χειρόγραφα σε όλον τον κόσμο, από ένα ή περισσότερα στις εξής βιβλιοθήκες: Κωνσταντινούπολης, Παρισιού, Λονδίνου, Ρώμης (Βατικανό), Μιλάνου, Βενετίας και Φλωρεντίας.

[5]. Σημειώνουμε ότι τα γεωγραφικά όρια της αρχαίας Χαλκιδικής δεν συμπίπτουν ακριβώς με τα σημερινά της.

[6]. Στο κείμενο περιλαμβάνεται στην περιοχή Άμφαξιτίδος μαζί με την Άρέθουσα.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ: ΠΡΟΤΥΠΑ ΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΕΤΗΣ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΥΤΟΛΟΥΠΗΣ

Καθηγητής Αστρονομίας, Α.Π.Θ.

Γιορτάσαμε πριν λίγες μέρες μια μεγάλη επέτειο, τη μνήμη των Τριών Οικουμενικών Διδασκάλων, των Τριών Μεγίστων Φωστήρων της Τρισηλίου Θεότητας, τη μνήμη των Τριών Μεγάλων Πατέρων της Εκκλησίας μας, του αρχιεπισκόπου Καισαρείας της Καππαδοκίας Μεγάλου Βασιλείου και των Πατριάρχων Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου του Θεολόγου του Ναζιανζηνού και του μελιρρύτου Ιωάννου του Χρυσοστόμου.

Δύο πολύ σημαντικές αποφάσεις σηματοδοτούν τον κοινό εορτασμό των Τριών αυτών Μεγάλων Πατέρων της εκκλησίας μας (ανεξάρτητα από τον ιδιαίτερο εορτασμό του καθενός). Η πρώτη απόφαση πάρθηκε στα μέσα του 11ου μ.Χ. αιώνα επί βασιλείας Κωνσταντίνου του Μονομάχου, όταν Μητροπολίτης Ευχαϊτών ήταν ο Ιωάννης Μαυρόπουλος και ήταν καθαρά εκκλησιαστική απόφαση.

Τότε καθιερώθηκε ο κοινός εορτασμός των Τριών Ιεραρχών με στόχο την ανάδειξη της ευαισθησίας της εκκλησίας για την ενότητα του κόσμου, η οποία αποτελεί και ύψιστη θεολογική επιταγή.

Η δεύτερη απόφαση ξεπρόβαλε μέσα από την προσπάθεια του νεοσύστατου τότε Νεοελληνικού Κράτους για να προβάλλει την πολιτιστική ταυτότητά του.

Αυτή η απόφαση πάρθηκε το ακαδημαϊκό έτος 1843-44 από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου Αθηνών και πηγάζει από μια σαφή πολιτισμική παραδοχή της Παιδείας μας. Μιας Παιδείας που πρέπει να στηριχθεί σε δύο παιδευτικούς άξονες: στον ορθολογισμό και στην Ορθοδοξία.

Από τη μια μεριά, δηλαδή, να στηριχθεί στο μεγαλείο της αρχαίας ελληνικής διανοήσης και από την άλλη στη σπουδή της Ορθόδοξης Χριστιανικής Πίστης, όπως αυτή θεμελιώνεται στη διδασκαλία της Καινής Διαθήκης και ερμηνεύεται στα κείμενα του Μεγάλου Βασιλείου, του Γρηγορίου του Θεολόγου και του Ιωάννου του Χρυσοστόμου.

Επομένως, ένας τέτοιος συνεορτασμός του πνεύματος, της γνώσης και της καλλιέργειας των αρετών όχι μόνο δεν αποτελεί μια τυχαία σύμπτωση, αλλά δεικνύει μια σχέση ταυτότητας και ιστορικής συνείδησης της χώρας μας. Πρόκειται για ένα ιδεώδες της ελληνικής εκπαίδευσης. Πρόκειται για το Ελληνοχριστιανικό ιδεώδες που συνδυάζει στη Σχολική Εκπαίδευση δύο παιδευτικές αρχές: την ελληνικότητα και τη χριστιανική πίστη.

Αυτό πραγματικά επετεύχθη με την συνύπαρξη των τριών αυτών Πατέρων της εκκλησίας μας, με την σχεδόν ταυτόχρονη ανατολή των τριών αυτών Αστέρων,

όπως πολύ ορθά τονίζεται στην επιστήμη της Θεολογίας, που η εμφάνισή τους στον ουράνιο θόλο θάμπωσε όλους τους σύγχρονους διανοητές.

Αυτοί είναι οι ποταμοί της σοφίας και της γνώσεως που, με τη θεία χάρη και τα χαρίσματά τους, ουρανοποίησαν τη Γη και επέτυχαν να γίνουν τα αμάραντα νικητήρια στεφάνια της Εκκλησίας μας.

Ο Μέγας Βασίλειος και ο Θεολόγος Γρηγόριος σπούδασαν στη Φιλοσοφική Σχολή των Αθηνών και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος στην Αντιόχεια κοντά στον γνωστό φιλόσοφο Λιβάνιο. Σπούδασαν όλες σχεδόν τις επιστήμες της εποχής τους: Νομική, Φιλοσοφία, Ρητορική, Ιατρική, Μαθηματικά, Ποίηση και Αστρονομία.

Με τη θητεία τους αυτή στα ελληνικά γράμματα δεν απαρνήθηκαν την Χριστιανική Πίστη με την οποία ταυτίστηκαν και τελικά όχι μόνο την υπερασπίστηκαν, αλλά και την στερέωσαν με το έργο τους και με την ίδια τη ζωή τους. Στη διδασκαλία τους μάλιστα τονίζουν σε υπέρτατο βαθμό την αξία της αρχαίας ελληνικής παιδείας.

Ο Μέγας Βασίλειος στο ποίημά του «*Προς τους νέους, όπως αν εξ ελληνικών ωφελούντο λόγων*» συνιστά και βρίσκει αναγκαία τη μελέτη των αρχαίων ελληνικών συγγραμμάτων. Προτείνει δηλαδή στους νέους να εγκύψουν στα έργα των αρχαίων Ελλήνων με τον ίδιο τρόπο που η μέλισσα ρουφά το νέκταρ των ανθέων της τριανταφυλλιάς, αποφεύγοντας τα αγκάθια της.

Ο Άγιος Γρηγόριος, ο ποιητής του Χριστιανισμού, δεν διστάζει να μιμηθεί τους αρχαίους ποιητές γράφοντας 408 φιλοσοφημένα ποιήματα, αλλά ούτε και ο Άγιος Χρυσόστομος να σπουδάσει σε βάθος τον Δημοσθένη σε τέτοιο βαθμό που ονομάστηκε και «*Δημοσθένης της Ορθοδοξίας*».

Από τους Τρεις Ιεράρχες και μετά, οι εγγράμματοι Χριστιανοί φυλάττουν πλέον και διασώζουν την ελληνική παιδεία -που μεταφέρθηκε αργότερα στη Δύση για να υπάρξει η Αναγέννηση- θεωρώντας την αρχαιοελληνική παιδεία ως το «*Υπόβαθρον της κατά Χριστόν φιλοσοφίας*».

Οι τρεις αυτοί Μεγάλοι Πατέρες της εκκλησίας μας θέλουν τους Χριστιανούς νέους με σκέψη κριτική και αγωνιστές μέσα στην κοινωνία. Προβάλλουν την αριστοτελική φιλοκαλία ως το μέγιστο στόχο που πρέπει να επιδιώκουν οι νέοι, διότι η φιλοκαλία είναι η πεμπουσία της ελληνορθόδοξης παράδοσης. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο το 1981, όταν έγινε η επίσημη ένταξη της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τότε η έγκριτη γαλλική εφημερίδα Le Monde έγραφε με έντονα γράμ-

ματα: «*Η χώρα της Φιλοκαλίας εισήλθε στην Ευρωπαϊκή Ένωση*».

Οι ελληνοσπουδασμένοι αυτοί Ιεράρχες κατάφεραν να γεφυρώσουν το χάσμα ανάμεσα στην απέχθεια προς τα δήθεν ασεβή ελληνικά γράμματα, που αισθάνονταν οι νεοφώτιστοι Χριστιανοί (διότι ας μην ξεχνάμε ότι Έλλην τότε σήμαινε ειδωλολάτρης) και στην περιφρόνηση των Ελλήνων για τους δήθεν χωρίς παιδεία Χριστιανούς.

Σημαντικό ρόλο προς αυτήν την κατεύθυνση έπαιξε και η υιοθέτηση και καθιέρωση της αττικιστικής μορφής της ελληνικής γλώσσας, διότι μ' αυτόν τον τρόπο η πρόσβαση στα αρχαία ελληνικά κείμενα έγινε ευκολότερη. Έτσι στη διδασκαλία των Μεγάλων αυτών Τριών Ιεραρχών η ορθολογική σκέψη συνδυάστηκε και συμφιλώθηκε με την Ορθοδοξία.

Το αποτέλεσμα ήταν οι Τρεις Ιεράρχες, οι τρεις αυτοί μεγάλοι μελίρρυτοι ποταμοί της σοφίας, να διαγράψουν έναν δεύτερο χρυσούν αιώνα, τον αποκαλούμενο «*Χρυσούν αιώνα των Πατέρων της Εκκλησίας*», κατά τον οποίο δεν νικήθηκε ο ελληνισμός, αλλά σώθηκε, δημιουργώντας μια νέα μεγάλη πνευματική δύναμη, την Ορθοδοξία.

Ο αρχαίος ελληνικός κόσμος σεμνύνεται για τον «*χρυσούν αιώνα του Περικλή*», διότι τότε έλαμψαν τα λαμπρά πνεύματα του Σωκράτη, του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη. Το ιδεώδες όμως του «*καλού κάγαθού*» πολίτη τότε επισκιαζόταν από το θεσμό της δουλείας και από την υποτίμηση των γυναικών.

Στον δεύτερο όμως τώρα «*Χρυσούν αιώνα των Τριών Ιεραρχών*» ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος καταγγέλλει την ανισότητα ανδρών και γυναικών: «*Δεν δεχόμεθα αυτήν την νομοθεσία*», έλεγε, «*Άνδρες ήταν οι νομοθέτες γι' αυτό ενομοθέτησαν κατά των γυναικών, ουκ ένι άρσεν ή θήλυ είπεν ο Κύριος*», επαναλάμβανε πολύ συχνά στις ομιλίες του, και συνέχιζε: «*Οι κοινωνικές ανισότητες δεν είναι θέλημα Θεού. Ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο ελεύθερο. Οι θρασύτεροι με τη βοήθεια του νόμου, τον οποίο και κατέστησαν όργανό τους, επιβλήθηκαν στους ασθενέστερους και έτσι οι άνθρωποι χωρίστηκαν σε πλούσιους και φτωχούς, ελεύθερους και δούλους*».

Την ίδια περίοδο ο Ιεράρχης Χρυσόστομος, απευθυνόμενος προς τους γονείς, τονίζει ότι, όταν η ψυχή του παιδιού δεν είναι γεμάτη αρετές, καθόλου δεν ωφελούν τα υλικά αγαθά: «*Μάθετε το παιδί σας να είναι καλός άνθρωπος, διότι πλούσιος δεν είναι αυτός που έχει ανάγκη από πολλά χρήματα και που περιβάλλεται από πολλά αγαθά, αλλά εκείνος που δεν έχει ανάγκη από τίποτε*».

Οι Τρεις Ιεράρχες σε καμία περίπτωση δεν συμβιβάζονται με την υποκρισία των βολεμένων χριστιανών και αναρωτιέται ο Μέγας Βασίλειος αγανακτισμένα: «*Μέχρι πότε θα κυβερνά ο πλούτος, που είναι η αιτία*

του πολέμου; Και μέχρι πότε θα εξοπλίζονται οι άνθρωποι μόνο και μόνο για να αποκτήσουν πλούτο;» Δυστυχώς, ακόμα και σήμερα στον δήθεν πολιτισμένο κόσμο μας πληροφορούμαστε από τις αρμόδιες διεθνείς υπηρεσίες ότι με τα δισεκατομμύρια δολάρια που δαπανώνται κάθε χρόνο για όπλα σε διάφορες χώρες του πλανήτη μας θα μπορούσε να μειωθεί η παιδική θνησιμότητα κατά τα δύο τρίτα, εξασφαλίζοντας μάλιστα γι' αυτά και μια στοιχειώδη μόρφωση.

Θέλω μάλιστα να τονίσω ότι και οι Τρεις Ιεράρχες έζησαν σε μια δύσκολη και ταραχώδη εποχή με πολλά εσωτερικά προβλήματα. Ο Μέγας Βασίλειος αφηφά για χάρη της πίστης του και αυτόν ακόμη τον αυτοκράτορα Ουάλη και στον έπαρχο Μόδεστο, που τον απειλεί, απαντά με το μεγαλείο της γνωστής παρησί-
ας του ότι ούτε η εξορία, ούτε η αρπαγή της περιουσίας του, ούτε τα μαρτύρια, ούτε και ο θάνατος τον φοβίζον.

Ο Άγιος Γρηγόριος δεν διστάζει να εγκαταλείψει και τον Πατριαρχικό Θρόνο της Κωνσταντινούπολης για χάρη της ενότητας της εκκλησίας.

Ο Άγιος Ιωάννης πεθαίνει από την εξάντληση στην εξορία στα βάθη της Αρμενίας, διότι η ζωή του ως Πατριάρχης κυρίως στην Κωνσταντινούπολη ήταν ένας διαρκής αγώνας για την ειρήνη και την κοινωνική δικαιοσύνη και δεν δίστασε να ελέγξει δημόσια και την ίδια την αυτοκράτειρα Ευδοξία, μη ασπαζόμενος τη γλώσσα της διπλωματίας και των συμβιβασμών.

Οι Τρεις Ιεράρχες δεν συνέβαλαν μόνον αποφασιστικά στη Θεολογία μας και στην παιδεία μας, αλλά υπήρξαν και εκφραστές του πνεύματος της Ειρήνης και της Αγάπης, που θεμελίωσαν με τα έργα τους και με ολόκληρη τη ζωή τους. Για τις ιδέες τους αυτές και για την ελευθερία της σκέψης που διέθεταν πολεμήθηκαν σκληρά από αρχές και εξουσίες.

Πολύ εύστοχα ελέχθη γι' αυτούς ότι ήταν «*εύγλωττοι κατά τον λόγον, ευγλωττότεροι κατά τον βίον, ευγλωττότατοι κατά τον θάνατον*».

Οι Τρεις Ιεράρχες επαινούν την ελεημοσύνη, αλλά τονίζουν ότι αυτή δεν μπορεί να είναι το άλλοθι της κοινωνικής αδικίας: «*Ελεημοσύνη από αδικίες δεν γίνεται, αφού ο Θεός δεν μπορεί να γίνει συνένοχος ληστών και αρπακτών*», καταγγέλει ο Μέγας Βασίλειος.

Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος οργάνωσε συσσίτια στα οποία τρέφονταν χιλιάδες ορφανά, χήρες και ενδεείς τόσο στην Αντιόχεια ως ιερέας, όσο και στην Κωνσταντινούπολη ως Αρχιερέας και αποκαλεί τη φιλαργυρία γάγγραινα της κοινωνίας.

Ο Μέγας Βασίλειος την τεράστια περιουσία του την μοίρασε στους φτωχούς και για την ανακούφιση των πονεμένων ίδρυσε τη «*Βασιλειάδα*». Η Βασιλειάδα ήταν μια μεγάλη έκταση με ορφανοτροφείο, γηροκομείο, νοσοκομείο και λεπροκομείο το οποίο διακόνησε και ο ίδιος προσωπικά, υποδεικνύοντας το ποιος είναι

ο πραγματικά καλλιεργημένος Χριστιανός.

Ο τρόπος οργάνωσης της Βασιλείαδας αποτέλεσε μάλιστα πρότυπο για την οργάνωση νοσοκομείων στη Δυτική Ευρώπη πολλούς αιώνες αργότερα, όταν επιτέλους άρχισαν και εκεί να κτίζουν νοσοκομεία.

Μεγάλη κοινωνική ευαισθησία ο Μέγας Βασίλειος είχε δείξει και προς τους εργαζόμενους στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, όπως για παράδειγμα για τους «εν μετάλλοις» εργαζόμενους, υποδεικνύοντας στον έπαρχο Μόδεστο να αλλάξει τις συνθήκες εργασίας τους.

Το να αποσιωπάς σήμερα τη μέγιστη προσφορά των Τριών Ιεραρχών, η οποία αγκάλιαζε όλους τους κοινωνικούς τομείς, είναι σαν να προσπαθείς να κρύψεις τον Ήλιο με τα χέρια σου.

Το πρόβλημα της Ενωμένης Ευρώπης δεν είναι κατά κύριο λόγο πολιτικό ή οικονομικό, αλλά είναι ξεκάθαρα πνευματικό και πολιτισμικό. Το αμείλικτο δηλαδή ερώτημα που τίθεται σήμερα είναι ποιον άνθρωπο και ποια κοινωνία μπορεί να παράγει η Ενωμένη Ευρώπη και τελικά ποιον πολιτισμό. Είναι βέβαια γνωστό ότι η καρδιά του πολιτισμού είναι η παιδεία ως καλλιέργεια και διάπλαση του όλου ανθρώπου, ο οποίος άνθρωπος παράγει τον πολιτισμό, σύμφωνα όμως πάντα με το περιεχόμενο της ψυχής του.

Έτσι ακριβώς προβάλλεται το πρόβλημα της παιδείας στο λόγο και στην ποιμαντική διακονία των Τριών Ιεραρχών. Η διαχρονικότητα δε αυτής της νοηματοδότησης της Παιδείας φαίνεται πολύ αργότερα και στο λόγο του Πατροκοσμά του Αιτωλού προς τους γονείς: «Καλύτερα να αφήνετε τα παιδιά σας φτωχά και γραμματισμένα παρά πλούσια και αγράμματα».

«Η καλή παιδεία είναι ο κυβερνήτης του βίου, ενώ η κακή παιδεία είναι μια βιομηχανία που παράγει τους ψευτομορφωμένους και τους νεόπλουτους της μάθησης» έλεγε ο Νομπελίστας ποιητής Γιώργος Σεφέρης, ενώ, στο ίδιο πνεύμα των Τριών Ιεραρχών, ο γνωστός Παπανούτσος έλεγε: «Αλίμονο αν κάποτε στη χώρα μας τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα δεν μορφώνουν επιστήμονες ικανούς να αντιστέκονται στα ψεύτι-

κα είδωλα που θα ορθώνονται από τα διάφορα συμφέροντα, αλλά απλούς χρήστες των επιστημών».

Στη μικρή μας χώρα ποτέ δεν είχαμε υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα, πλεόναζε όμως πάντα το εντός της κεφαλής εισόδημα των Ελλήνων σε τέτοιο βαθμό που η χώρα μας το εισόδημα αυτό το δάνεισε απλόχερα και σ' άλλους λαούς.

Η καλή παιδεία, που μόλις αναφέραμε, σύμφωνα με τους Τρεις Ιεράρχες συνδέεται και με το πρόσωπο του διδασκάλου. Το βάρος της καλής παιδείας πέφτει στο ήθος και στο παράδειγμα του διδάσκοντος. «Ο γαρ μη ποιών και διδάσκων αναξιόπιστος εστί εις ωφέλειαν» κατά τον Μέγα Βασίλειο και συνεχίζει ο μεγάλος Πατέρας της εκκλησίας μας: «Η διδασκαλία στην τάξη πρέπει να γίνεται ευχάριστα γιατί μόνο τότε η γνώση παραμένει μόνιμα».

Εικόνα των Τριών Ιεραρχών.

Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος ονομάζει «τέχνη τεχνών και επιστήμη επιστημών» το έργο του διδασκάλου, διότι οι δάσκαλοι, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους εργαζομένους που δίνουν ό,τι έχουν, «αυτοί δίνουν ό,τι είναι».

Ο καλός δάσκαλος κατά τον Άγιο Χρυσόστομο είναι «Φως» και έτσι ακριβώς μπορούμε να το εννοήσουμε και στη φιλοσοφία του Ηράκλειτου, όπου το «αείζων πυρ» ταυτίζεται με την κοσμική τάξη και η λέξη αίθουσα διδασκαλίας ίσως να προέρχεται από το ίδιο ρήμα αίθω που σημαίνει καίω και λάμπω. Άρα ο διδά-

σκαλος μέσα στην αίθουσα είναι φως, όπως τονίζει ο Ιερός Χρυσόστομος, και επομένως πρέπει να καίγεται για να λάμπει και να φωτίζει τις ψυχές των μαθητών του.

Κατά τον ιερό Χρυσόστομο ο καλός δάσκαλος εμπνέει, προσελκύει και πείθει, τονίζοντας ότι «η επιείκεια είναι πιο δυνατή από τη βία» και προεκτείνοντας τα λόγια του Μενάνδρου «ως χαρίεν άνθρωπος, όταν άνθρωπος η» διακηρύσσει: «άνθρωπον γαρ εκείνον αν καλέσαιμι τον την εικόνα του Θεού διασώζοντα», παρόμοιο δηλαδή μ' αυτό που και εμείς σήμερα λέμε αξιολογώντας τους ανθρώπους με το κριτήριο «αν έχει Θεό μέσα του». Και προχωρεί βαθύτερα: «Άνθρωπος γαρ εστί, ουχ όστις απλώς χείρας και πόδας έχει άνθρωπου,

ουδ' όστις εστί λογικός μόνον, αλλ' όστις ευσέβειαν και αρετήν μετά παρρησίας ασκεί».

Ο Άγιος Χρυσόστομος θέλει μαθητές παιδευμένους που να έχουν σκοπό όχι μόνο το «ζην» αλλά το «ευζην». Ακριβώς το ίδιο αναφέρει και ο Αριστοτέλης, που το 2016 γιορτάσαμε παγκοσμίως τα 2.400 χρόνια από τη γέννησή του, τονίζοντας ότι η «πολιτική κοινωνία» υπάρχει χάριν όχι απλώς του «συζήν», αλλά χάριν του «ζην ευδαιμόνως και καλώς» και θεωρούσε την ευδαιμονία ως το «ακρότατον των πρακτών αγαθών» και την αρετή ως μοναδική προϋπόθεση για την απόκτησή της.

Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος για το ίδιο θέμα επιμένει ότι «όλοι οι άνθρωποι πρέπει να ζουν ο ένας για τον άλλον και όλοι για όλους». Έτσι οι Βυζαντινές πόλεις, εξαιτίας των Τριών Ιεραρχών, όπως επισημαίνει και ο Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς, δίνουν προτεραιότητα στο κοινό της Πολιτείας έναντι του ατόμου. Μ' αυτόν τον τρόπο, επομένως, καλλιεργείται η αρχή της συλλογικότητας και της συνύπαρξης, που είναι γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό στην «αριστοτελική φιλοσοφία» και στην «Χριστιανική Ηθική».

Σκοπός της Παιδείας για τους Τρεις Ιεράρχες δεν είναι η πολυμάθεια, αλλά η εν Χριστώ μόρφωση του νέου ανθρώπου, που ένας τέτοιος σκοπός, τελικά, δεν διαφέρει από τον Πλατωνικό λόγο «Επιστήμη χωρισμένη αρετής, πανουργία ου σοφία».

Σωστή παιδεία σημαίνει άσκηση των νέων στην αρετή. Η αρετή αφορά σε όλες τις δυνάμεις της ψυχής.

* * *

Ο ΑΓΙΟΣ ΘΕΩΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΒΕΝΕΤΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητής Πληροφορικής (συντ.)
ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Την Δ' Κυριακή των Νηστειών, που εφέτος θα είναι στις 18 Μαρτίου, η Εκκλησία μας τιμά τη μνήμη του Αγίου Ιωάννου της Κλίμακος. Το Μοναστήρι όμως της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολυτριάς γιορτάζει κάθε χρόνο αυτή την Κυριακή (Δ' Νηστειών) και τη μνήμη του Αγίου Θεωνά, του Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης και κτίτορος της Μονής.

Το Μοναστήρι της Αγίας Αναστασίας βρίσκεται στο κέντρο της Χαλκιδικής, ανάμεσα στα χωριά Βασιλικά, Γαλάτιστα και Λιβάδι, στην πλαγιά ενός καταπράσινου βουνού. Κτίστηκε για πρώτη φορά τον 9ον αιώνα, σε μικρότερο σχήμα και μέγεθος, από την Βασίλισσα Θεοφανώ, σύζυγο του Αυτοκράτορος Λέοντος του Σοφού. Αργότερα παρήκμασε και εγκαταλείφτηκε. Μετά από 600 περίπου χρόνια ξανακτίστηκε από τον Άγιο Θεωνά, στη μορφή και στο μέγεθος που

Είναι επίτευγμα εκάστου λειτουργικού μορίου και καταξιώνεται, σύμφωνα με τον γνωστό ορισμό ως «έξις προαιρετική». Οι αρετές μαθαίνονται και καλλιεργούνται με την εξάσκηση. Ο άνθρωπος τονίζει ο Αριστοτέλης μαθαίνει τις αρετές ζώντας με τις αρετές, όπως ακριβώς για να γίνει κάποιος κάτοχος μιας τέχνης χρειάζεται η συνήθεια δια της ασκήσεως της τέχνης αυτής.

Οι Πατέρες όμως της εκκλησίας μας δεν περιορίζονται στο απλό Σωκρατικό «Γνώθι σεαυτόν», αλλά προχωρούν και στο «πρόσεχε σεαυτόν». Δηλαδή τονίζουν ότι δεν αρκεί η θεωρητική γνώση, αλλά χρειάζεται και η προσπάθεια της επαγρύπνησης για την πραγμάτωση της ηθικής.

Τελειώνοντας, τονίζω ότι η σημερινή ομιλία μου, σαν απλό και ταπεινό αντίδωρο λόγου, επικεντρώθηκε κυρίως στο ρόλο και τον σκοπό της παιδείας κατά τους Τρεις Ιεράρχες. Τελικά αυτοί οι Μεγάλοι Πατέρες της εκκλησίας μας διατύπωσαν τέτοιες παιδαγωγικές αρχές, που πρέπει να αποτελούν σήμερα τη βάση της σύγχρονης παιδαγωγικής επιστήμης.

Οι Τρεις Ιεράρχες είναι πράγματι πρότυπα αιώνια και αξεπέραστα παραδείγματα. Συνδύασαν γνήσια και δυναμικά τη Θεωρία με την Πράξη και τη σοφία των ανθρώπων με τη γνώση του Θεού. Γι' αυτό και η εκκλησία μας τους ονόμασε Πατέρες. Ας γίνει, λοιπόν, σκοπός τού καθενός μας να μελετήσουμε το βίο τους και να μαθητεύσουμε στα αθάνατα έργα τους.

έχει σήμερα.

Ο Άγιος Θεωνάς γεννήθηκε το έτος 1495. Δεν είναι γνωστός ο τόπος της καταγωγής του, ούτε και τα ονόματα των γονέων του. Το 1515, σε ηλικία 20 ετών, έρχεται στη Μονή του Παντοκράτορος στο Άγιον Όρος, ως Ιερομόναχος, και λίγο αργότερα εντάσσεται στη σκήτη του Τιμίου Προδρόμου, κοντά στον γέροντα Ιάκωβο, από τον οποίο διδάχτηκε τη μοναχική φιλοσοφία. Στο ίδιο διάστημα παρακολουθούσε και τα μαθήματα του περίφημου Διδάσκαλου του Γένους Θεοφάνη Ελεαβούλκου, από τον οποίο πήρε τέλεια αρχαιο-ελληνική και εκκλησιαστική μόρφωση.

Το 1518 ο γέροντας Ιάκωβος πήρε μαζί του έξι μοναχούς μαθητές του, μεταξύ αυτών και τον Άγιο Θεωνά, και αφού έκαναν μια περιοδεία στη Μακεδονία και στη Θεσσαλία, κατέληξαν στη Ναύπακτο και το 1519

εγκαταστάθηκαν στο Μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου, κοντά στο χωριό Ανάληψη (πρώην Δεβέρκιστα) της Αιτωλοακαρνανίας.

Μετά από ένα περίπου έτος, ο Μπέης των Τρικάλων συνέλαβε και φυλάκισε τρεις μοναχούς: τον γέροντα Ιάκωβο, τον ιεροδιάκονο Ιάκωβο και τον μοναχό Διονύσιο, επειδή τους κατηγορήσαν ότι ξεσήκωναν τους Έλληνες να επαναστατήσουν εναντίον των Τούρκων. Ύστερα από φρικτά βασανιστήρια, τον Νοέμβριο του 1519, τους μετέφεραν στην Αδριανούπολη και εκεί, με διαταγή του Σουλτάνου, τους σκότωσαν.

Μετά από αυτόν τον διωγμό, ο Άγιος Θεωνάς και οι άλλοι μοναχοί της ομάδας ξαναγύρισαν το 1520 στο Άγιον Όρος και εγκαταστάθηκαν στο Μοναστήρι της Σίμωνος Πέτρας.

Το 1522 ο Άγιος Θεωνάς, μαζί και με λίγους ακόμα μοναχούς, ήρθε και εγκαταστάθηκε στη Μονή της Αγίας Αναστασίας. Η Μονή αυτή ήταν τότε, όπως αναφέρεται στις γραπτές πηγές, «μικρά και πεπαλαιωμένη». Ο Άγιος Θεωνάς την ανακαίνισε και έκτισε εκ βάθρων το κτιριακό συγκρότημα, όπως είναι σήμερα, οργάνωσε τη ζωή στο Μοναστήρι και συγκέντρωσε περί τους 150 μοναχούς.

Έτσι, το «μικρό και πεπαλαιωμένο» μοναστηράκι που παρέλαβε ο Άγιος Θεωνάς το έκανε μεγάλο Μοναστήρι, με πολλούς μοναχούς και με τέλεια οργανωμένη τη μοναστική ζωή. Το Μοναστήρι αυτό έγινε το πνευματικό και θρησκευτικό κέντρο της Χαλκιδικής και της ευρύτερης περιοχής της Μακεδονίας, με πλούσια ιστορία, με εθνική και θρησκευτική δράση και με σημαντική επίδραση και συμβολή στη χριστιανική διαπαιδαγώγηση των κατοίκων των χωριών της Χαλκιδικής.

Ο Άγιος Θεωνάς, όπως ήταν φυσικό, ήταν ο Ηγούμενος της Μονής από τότε που εγκαταστάθηκε και ουσιαστικά επανίδρυσε το Μοναστήρι της Αγίας

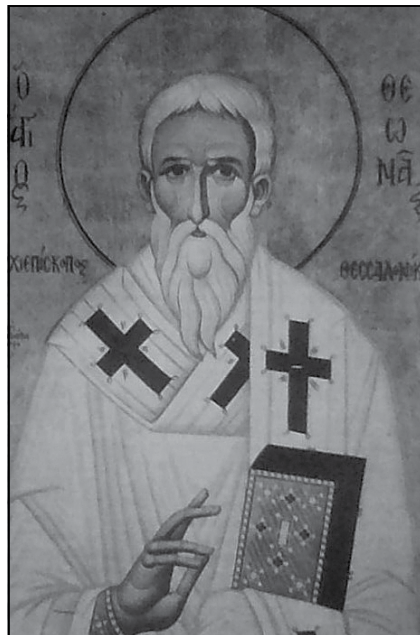
Αναστασίας. Το 1540, έχοντας όλα τα απαραίτητα ουσιαστικά προσόντα (αρετή και εκκλησιαστική παιδεία), χειροτονήθηκε Επίσκοπος Παροναξίας και μετά από ένα έτος προήχθη σε Αρχιεπίσκοπον (Μητροπολίτην) Θεσσαλονίκης.

Στη Μητρόπολη Θεσσαλονίκης παρέμεινε μέχρι το 1554, που μετατέθηκε στη Μητρόπολη Μελενίκου. Το 1560 έγινε Πατριαρχικός Έξαρχος και μετά από δυο χρόνια, το 1562 επανήλθε στη Μητρόπολη της Θεσσαλονίκης, όπου έμεινε μέχρι τέλους της ζωής του.

Πέθανε το 1570, σε ηλικία 75 ετών, και ετάφη στην Θεσσαλονίκη. Αργότερα έγινε η ανακομιδή του Λειψάνου του, το οποίο μεταφέρθηκε ολόκληρο στη Μονή της Αγίας Αναστασίας και βρίσκεται τώρα μέσα στον κεντρικό Ναό του Μοναστηριού (στο καθολικόν) εντός λάρνακος, όπου διατηρείται αναλλοίωτο, και την ημέρα της εορτής του Αγίου εκτίθεται «εις κοινήν προσκύνησιν».

Ο Άγιος Θεωνάς είναι πολύ γνωστός στους Θεσσαλονικείς και γενικότερα στον λαό της Μακεδονίας. Με την ευκαιρία της πανήγυρης που τελείται την ημέρα της εορτής του Αγίου, πολλοί προσκυνητές έρχονται από τη Θεσσαλονίκη και από όλες τις επαρχίες της Μακεδονίας, για να τιμήσουν τον Άγιο και να πανηγυρίσουν τη μνήμη του προστάτη της περιοχής των. Πλήθη πιστών από το Λιβάδι, τα Βασιλικά, τη Γαλάτιστα και τα άλλα χωριά της Χαλκιδικής έρχονται να γιορτάσουν και να προσευχηθούν στο Μοναστήρι, που θεωρείται, και είναι το θρησκευτικό κέντρο της Χαλκιδικής.

Αλλά και πολλοί φυσιολάτρες, θαυμαστές του ωραίου τοπίου της ελληνικής υπαίθρου, επωφελούνται της ευκαιρίας και έρχονται για να απολαύσουν την επιβλητική ομορφιά του βουνού με το καταπράσινο δάσος με τα αειθαλή δέντρα και τους πανύψηλους βράχους του.

Εικόνα του Αγίου Θεωνά.

Ιερά Μονή Αγίας Αναστασίας, 1927

ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΗΜΕΝΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ - ΓΝΩΜΙΚΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (Σύντομος σχολιασμός)

ΓΙΑΝΝΗΣ Χ. ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ

Φιλολόγος-Ποιητής

«Δια γαρ το θαυμάζειν οι άνθρωποι και νυν και το πρώτον ήρξαντο φιλοσοφείν ...»

Οι γνωμικές διατυπώσεις του Αριστοτέλη και επίκαιρες είναι και ευρέως θεματολογικού φάσματος. Τα ερανίσματα που ακολουθούν συνιστούν ένα ελάχιστο επιλεκτικό δείγμα της φιλοσοφικής του θεώρησης. Παρατίθενται σε ελεύθερη μετάφραση και υπόκεινται σε σύντομο ερμηνευτικό σχολιασμό, για να γίνουν πιο εύληπτα και για να δειχθεί ο καθολικός και αναλλοίωτος χαρακτήρας της αλήθειας που περικλείουν.

Για την ΑΜΙΛΛΑ

“Άμιλλα είναι η τάση να φτάσει κάποιος τον άλλον, που τον θαυμάζει ή και να τον ξεπεράσει, χωρίς να αισθάνεται φθόνο, όταν ο άλλος τον ξεπερνάει”.

Η υγιής ανέλιξη του ανθρώπου είναι αποτέλεσμα εσωτερικής ηθικής επιθυμίας και όχι ανταγωνιστικής και ζηλόφθονης διάθεσης.

Για την ΑΡΕΤΗ

“Ω Αρετή, αντικείμενο των μόχθων του ανθρώπινου γένους, το πιο ελκυστικό θήραμα του ανθρώπινου βίου, για χάρη σου κι αυτόν τον θάνατο θεωρούν ζηλευτή τύχη οι Έλληνες μα και τον πιο σκληρό και αδιάκοπο μόχθο. Αγάπη βάζεις στις καρδιές τους ανώτερη απ’ το χρυσό και τους γονείς και από τον λυτρωτικό ακόμα ύπνο”.

Το πιο περιπετειώδες κυνήγι του ανθρώπου είναι η απόκτηση της Αρετής. Ένας διαρκής και επίμονος μόχθος η κατάκτηση της. Κι ο ίδιος ο θάνατος θεωρείται ως η ύστατη και πιο υπέροχη θυσία για την απόκτησή της. Ξεπερνάει την όποια υλική επιθυμία και είναι πάνω και από αυτήν την αγάπη για τους γονείς. Ακραίες μορφές αυτοθυσίας απαιτεί η ηθική τελείωση του ανθρώπου.

Για τη ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

“Αν η ελευθερία και η ισότητα ανήκουν στη σφαιρα της θεωρητικής σύλληψης, στην πράξη τις βρισκουμε να υλοποιούνται στη Δημοκρατία όπου όλοι άνθρωποι έχουν την ίδια ευθύνη για τα κοινά”.

Δύο είναι τα συστατικά στοιχεία της Δημοκρατίας: Η ελευθερία και η ισότητα, όχι μόνο ως φυσικά χαρακτηριστικά της ανθρώπινης υπόστασης αλλά κυρίως ως απαραίτητα δομικά υλικά για τη λειτουργία ενός δημο-

κρατικού πολιτεύματος.

Για τον ΕΓΩΙΣΜΟ

“Ο εγωισμός δεν είναι η αγάπη προς τον εαυτό μας. Πάθος αχαλίνωτο είναι και ολέθριο που παρασέρνει τους ανθρώπους στο αντικείμενο των επιθυμιών τους”.

Είναι σαφής η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στην αγάπη για τον εαυτό μας και στο ολέθριο πάθος μιας αρρωστημένης φιλαυτίας που είναι πηγή συμφορών.

Για την ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ

“Φίλος μεν ο Πλάτων αλλά φίλτερά η αλήθεια”

Η αλήθεια σπάει τα ισχυρά δεσμά της φιλίας αλλά και της ιδιαίτερης πνευματικής έλξης Δασκάλου-μαθητή. Επώδυνη οδός, πλην μοναδική προς την ηθική ολοκλήρωση.

Για την ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

“Η δουλεία είναι αντίθετη προς τη φύση, γιατί μόνον οι άνθρωποι νόμοι κάνουν άλλους δούλους κι άλλους ελεύθερους”.

Η ελευθερία είναι φυσικό δώρο στον άνθρωπο. Η καταστρατήγησή της είναι προϊόν βίας και πρόξενος πολλών δεινών.

Για την ΕΥΤΥΧΙΑ

“Την ευτυχία την απολαμβάνουν εκείνοι που έχουν ήθος και πνευματική συγκρότηση και σε μικρότερο βαθμό τα υλικά αγαθά”.

Το κυνήγι του χρήματος και της υλικής ευμάρειας δίνει στον άνθρωπο την ψευδαίσθηση της ευτυχίας. Η πραγματική ευτυχία απορρέει από την αρμονική και ηθική συνύπαρξη με τον εαυτό μας.

Για το ΘΥΜΟ

“Ο καθένας μπορεί εύκολα να θυμώσει. Μα να θυμώσει κανείς τότε που πρέπει, στο βαθμό που είναι επιτρεπτό, στον κατάλληλο χρόνο, για ένα δίκαιο ζήτημα και με το σωστό τρόπο δεν είναι στο χέρι του καθενός κι ούτε είναι εύκολο πράγμα”.

Η διαχείριση του θυμού απαιτεί άσκηση ψυχής και ορθή εκτίμηση όσον αφορά την εκδήλωσή του, διαφορετικά ο άνθρωπος γίνεται έρμαιο βίαιων συναισθημάτων με απρόβλεπτες συνέπειες.

Για την ΚΟΛΑΚΕΙΑ

“Οι καλοί μπορεί να αισθάνονται στοργή για τους φίλους, χωρίς ωστόσο να τους κολακεύουν. Αντίθετα

οι κακοί επαινούν και συμμετέχουν στις κακές τους πράξεις”.

Η κολακεία είναι απόλυτα συνυφασμένη με τη διαφθορά. Μόνο η αληθινή φιλία την εμποδίζει να μπει στις σχέσεις των ανθρώπων.

Για την ΚΡΙΤΙΚΗ

“Ο δημιουργός δεν μπορεί να είναι ούτε ο μόνος ούτε ο καλύτερος κριτής του έργου του”.

Ο πιο αντικειμενικός κριτής του έργου μας είναι ο αποδέκτης.

Για τους ΚΥΒΕΡΝΗΤΕΣ

“Τα πάθη της ψυχής διαφθείρουν κι αυτούς τους άριστους άνδρες, όταν γίνουν κυβερνήτες”.

Η άσκηση της εξουσίας διαφθείρει κι αυτούς που διατηρούν αλώβητο το ηθικό τους ανάστημα.

Για τους ΝΟΜΟΥΣ

“ Η κρίση του νομοθέτη δεν πρέπει να είναι επιλεκτική αλλά καθολική, ενώ ο δικαστής πρέπει να γίνεται κριτής για όσα έχουν γίνει”.

Δύο είναι οι βασικοί πυλώνες των νόμων, για να έχουν μακροχρόνια ισχύ: α) Η εφαρμογή τους αδιακρίτως σε όλες τις περιπτώσεις και β) Η πρόβλεψη για μελλοντικά ενδεχόμενα. Ο δικαστής μόνο πρέπει να κρίνει τετελεσμένα γεγονότα.

Για την ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

“Υπάρχουν άνθρωποι τόσο πλεονέκτες που νομίζουν πως θα ζουν αιώνια· κι άλλοι τόσο σπάταλοι που νομίζουν πως θα πεθάνουν σε μια στιγμή”.

Η πλεονεξία και η άσκοπη διασπάθιση του χρήματος αποτελούν το πιο καταστρεπτικό δίπολο κακής διαχείρισης του χρήματος.

Για την ΠΑΙΔΕΙΑ

“Η παιδεία και η ηθική είναι σχεδόν τα μόνα πράγ-

ματα που δημιουργούν τον καλό άνθρωπο. Αυτές φτιάχνουν και τον καλό πολιτικό και τον καλό βασιλιά”.

Η μόρφωση που συνοδεύεται από την ηθική διαμορφώνει τον ιδανικό πολιτικό ηγέτη αλλά και τον δίκαιο βασιλιά.

Η καταγραφή των παραπάνω γνωμικών στοχεύει στην επιδερμική, έστω, επαφή με την αριστοτελική σκέψη. Η σύντομη διατύπωση και η γενικευμένη αποδοχή προσελκύει πάντοτε το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Αληθινοί “γευσιγνώστες” της αριστοτελικής σκέψης κρίνονται όσοι έχουν τα εφόδια για ουσιαστική πρόσβαση στον πνευματικό λειμώνά του συντοπίτη μας φιλοσόφου.

Οι Έλληνες Αριστοτελιστές συγκροτούν σήμερα μια παγκόσμια πνευματική κοινότητα με τους αντίστοιχους ξένους συναδέλφους τους διοργανώνοντας πλήθος εκδηλώσεων και επιστημονικών συνεδρίων αναδεικνύοντας πτυχές του πολυσχιδούς έργου του.

Αξιοπρόσεκτη είναι και η σύμπλευση των διαχρονικών αληθειών τους με τις αρχές του χριστιανισμού, γιατί ο Αριστοτέλης δεν περιορίζεται στη διατύπωση επικαιρικών ηθικών αληθειών, αλλά στην έκφραση συμπερασμάτων ως τελικό απόσταγμα μακροχρόνιας πείρας. Πρόκειται για αλήθειες με ένα πλατύτερο περιεχόμενο που προϋποθέτουν τον στοχασμό και την αποδοχή του αποδέκτη, χωρίς τον κηρυγματικό τους χαρακτήρα.

Παρακαταθήκες είναι εσαεί. όπως εύστοχα επισημαίνει ο Λασκαράτος “κάθε αγάπη της ανθρωπότητας είναι συνυφασμένη με το μέλλον”.

* * *

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ Χ. ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ

Η ιστορία τον παρέδωσε Μέγα στη μνήμη Ελλήνων και βαρβάρων.

Έσπασε το φράγμα του χρόνου και με την ταχύτητα του ανέμου σκίασε χώρες μακρινές κι απρόσιτες.

Και ποιος ο Αλέξανδρος και ποιος ο Αχιλλέας.

Η ανδρεία σε δυο όψεις.

Του γερο-Όμηρου η ιστορία τον στοίχειωσε.

Με του Αριστοτέλη τη σκέψη έκτισε το ευ ζην.

Ωσαννά και ρέκβιεμ, δόξα και απώλειες

έκτιζαν το πεπρωμένο

μέχρι τα τριάντα τρία του.

Προφητικό αποτύπωμα προ Χριστού

άφησε την ύστερη πνοή του

στο κρεσέντο του ηρωικού του παιάνα.

Τώρα σαρισσοφόρος, έφιππος κι ωραίος δεσπάζει στην αχνογάλαζη αγκαλιά του Θερμαϊκού.

Ασιάτες, Ευρωπαίοι, Αμερικάνοι κι Αφρικανοί προφέρουν αργόσυρτα το όνομά του.

Στη λέξη μόνο Μέγας

δανείζονται το λεξικό τους

και υποκλίνονται με τη συγκατάβαση

της αποδοχής.

Η ΓΡΑΜΜΗ ΟΧΥΡΩΝ ΜΕΤΑΞΑ

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΚΥΡΙΜΗΣ

Αντιστράτηγος ε.α.

Γενικά

Γραμμή οχυρών Μεταξά, ονομάζεται η σειρά των οχυρωματικών έργων (υπογείων και επιγείων) κατά μήκος της Ελληνοβουλγαρικής μεθορίου, που κατασκευάστηκαν αρχικά με σκοπό την απόκρουση αιφνιδιαστικής επίθεσης εκ μέρους της Βουλγαρίας.

Στη συνέχεια όμως με την ανάληψη της αρχηγίας του ΓΕΣ από τον Αλέξανδρο Παπάγο και του επικείμενου Β' Παγκοσμίου Πολέμου, σχεδιάστηκε και η δυνατότητα χρήσης των οχυρών, ως τοποθεσίας αντίστασης ολόκληρης της Στρατιάς και ως ορμητήριο για την

Αργότερα όμως κρίθηκε σκόπιμο να κατασκευαστούν περαιτέρω οχυρώσεις καθ' όλο το μήκος των βορείων Ελληνικών συνόρων. Ο προγραμματισμός ολοκληρώθηκε το 1935 και οι πρώτες εργασίες άρχισαν στη Κερκίνη το 1936. Τον Απρίλιο του 1941, πριν της Γερμανική εισβολής, είχε ολοκληρωθεί η κατασκευή 21 οχυρών, χωρίς σ' αυτά να υπολογίζονται οι επεκτάσεις αντιαρματικών ζωνών ως και άλλων συμπληρωματικών οχυρώσεων μέχρι τον Έβρο ποταμό.

Σχεδιασμός Οχυρών

Ο σχεδιασμός των οχυρών έγινε, όταν πρωθυπουρ-

ανάληψη επιθετικής πρωτοβουλίας προς Βορρά.

Ιστορικά δεδομένα

Μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, λόγω της πολιτικής ρευστότητας που επικρατούσε στην Ευρώπη, τα περισσότερα από τα κράτη της κατασκεύασαν γραμμές αμύνης με μόνιμες οχυρώσεις, με πιο γνωστές σε όλους μας την Γαλλική γραμμή «**ΜΑΖΙΝ'Ο**» και την Γερμανική γραμμή «**ΖΙΓΚΦΡΙΝΤ**». Σε έκθεση του Ανώτατου Στρατιωτικού Συμβουλίου, το οποίο συνήλθε υπό την προεδρία του αντιστράτηγου Αλεξ. Οθωνάιου το 1932, επισημάνθηκαν τα εξής: **Πρώτον** ότι η έλλειψη σύγχρονων υλικών και μέσων του στρατού, δεν επέτρεπε στη χώρα να ανταποκριθεί πλήρως στις απαιτήσεις ενός πολέμου εκείνης της εποχής και **Δεύτερον** δεν ήταν δυνατόν να εξασφαλισθεί στοιχειωδώς μία ολιγόχρονη άμυνα επί του εθνικού εδάφους.

Μετά από το πόρισμα αυτό, τον Αύγουστο του 1935 δημιουργήθηκε μία Επιτροπή Μελετών Οχυρώσεων (ΜΕΟ), με στόχο την εκπόνηση σχετικής μελέτης για την κατασκευή έργων οχυρώσεως. Η αρχική απόφαση προέβλεπε να οχυρωθεί η οριογραμμή **Ρούπελ** στις Σέρρες και Λίσσε στη Δράμα.

γός και υπουργός εθνικής άμυνας ήταν ο Ιωάννης Μεταξάς, εξού και η ονομασία τους, η δε κατασκευή τους ήταν προϊόν μιας πανεθνικής προσπάθειας από κρατικούς φορείς, τον στρατό, τις διάφορες τότε βιομηχανίες, αλλά και από ιδιώτες επιστήμονες (τοπογράφους, μηχανικούς, αρχιτέκτονες, γεωγράφους κ.ά.). Ομοίως, συμμετείχε ενεργά και το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Την υλοποίηση του μεγαλόπνοου αυτού έργου, ανέλαβε η Διοίκηση Φρουράς Θεσσαλονίκης. Ιδιαίτερη βαρύτητα είχε δοθεί στον απόρρητο χαρακτήρα της κατασκευής και την απόλυτη μυστικότητα των όλων εργασιών. Λέγεται μάλιστα, ότι το μεγαλύτερο μέρος του εργατικού προσωπικού προήρχετο εκτός περιοχής και ότι μετέβαινε στο χώρο εργασίας με κλειστά τα μάτια, ώστε να μην γνωρίζει που βρίσκεται.

Τι προέβλεπε η μελέτη κατασκευής οχυρών

Η μελέτη της συγκροτηθείσας επιτροπής (ΜΕΟ), προέβλεπε την κατασκευή οχυρών και έργων που κάλυπταν οχυρωτικά ολόκληρη σχεδόν την παραμεθόριο περιοχή, ήτοι από την Ανατολική Μακεδονία (όρος Μπέλες) μέχρι την Κομοτηνή, καλύπτοντας συνολικά μία ζώνη μήκους 300 χιλ.

Ολόκληρη η γραμμή αποτελείτο από υπόγειες σήραγγες, που περιελάμβαναν επί μέρους επίγεια οχυρά συγκροτήματα με παρατηρητήρια, πυροβολεία, καθώς και μία τεράστια ανάπτυξη αντιαρματικών τάφρων, ζωνών αντιαρματικών σιδηροπηγμάτων και σκυροδέματος σε διπλές και τριπλές γραμμές ανασχεσης (πολλά εξ αυτών σώζονται μέχρι και σήμερα).

Ιδιαίτερα κάθε οχυρό ήταν ένα αυτοτελές κέντρο άμυνας, αποτελούμενο από πυροβολεία, πολυβολεία, παρατηρητήρια, χώρους διοικήσεως καθώς και όλους τους απαραίτητους χώρους διαμονής του προσωπικού. Τέλος, πρέπει να τονιστεί η ανθεκτικότητα των έργων σε πυρά πυροβολικού και αεροπορίας και η στεγανότητα αυτών, που ακόμη και σήμερα διατηρούνται σε άριστη κατάσταση.

Ποια ήταν τα 21 οχυρά της γραμμής Μεταξά

• Ανατολική Μακεδονία

-**Περιοχή Μπέλες:** Ποποτλιβίτσα, Ιστίμπεη, Κελεκαγιά, Αρπαλούκι, Παλιουρώνες.

-**Περιοχή Αγγίστρον:** Ρούπελ, Καρατάς, Κάλη

-**Περιοχή Αλή Μπουτούς και Μαύρο βουνό:**

Περσέκ

-**Περιοχή Βόλακα:** Καστίλλο, Άγιος Νικόλαος, Μπαρτισέβα

-**Υψίπεδο κάτω Νευροκοπίου:** Μπαμπαζώρα, Μαλιάγκα, Περιθώρι, Πορταλούσκα, Ντασαβλή, Λίσσε, Πυραμοειδές.

• Δυτική Θράκη

-**Ξάνθη:** Εχίνος

-**Κομοτινή:** Νυμφαία

Η αξία των Οχυρών

Η αξία των οχυρών, διαπιστώθηκε κατά την διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, όταν ο Γερμανικός στρατός, στις 6 Απριλίου 1941, επιτέθηκε κατά μήκος

της αμυντικής γραμμής Μεταξά, χωρίς να κατορθώσει να καταλάβει ή να παρακάμψει τα οχυρά. Η παράδοση αυτών έγινε μετά τη συνθηκολόγηση και κατόπιν σχετικής διαταγής, λόγω εισβολής του εχθρού εκτός οχυρών, μέσω του Γιουγκοσλαβικού εδάφους.

Τα οχυρά εκτέλεσαν πλήρως τον σκοπό τους, από πλευράς τακτικής, καθώς άντεξαν στις σφοδρές επιθέσεις του εχθρού από εδάφους και αέρος. Μάλιστα οι Γερμανοί Αξιωματικοί εξέφρασαν τον θαυμασμό τους για τα Ελληνικά οχυρά, χαρακτηρίζοντάς τα «τον χρυσό μέσο όρο των συστημάτων οχυρώσεως, μεταξύ του πολυδάπανου Γαλλικού και του λιτού Γερμανικού».

Εδώ αξίζει να υπενθυμίσουμε στους πολιτικούς μας και σε μία κατηγορία νέων που καίνε τις σημαίες ή αρνούνται να υπηρετήσουν την πατρίδα, την απάντηση που έδωσε ο Διοικητής του οχυρού **ΡΟΥΠΕΛ**, Ταγματάρχης Γεώργιος Δουράτσος, στον Γερμανό απεσταλμένο που ζητούσε την παράδοση του οχυρού:

- **Τα οχυρά παραδίδονται ΜΟΝΟΝ όταν κυριευθούν παρά του αντιπάλου.**

- **Ότι τοιούτων διαταγών περί ανακωχής κ.τ.λ. στερούμεθα παρά των ιεραρχικώς προϊσταμένων μας αρχών.**

- **Ότι, διαταγάς λαμβάνομεν και εκτελούμεν μόνον τας προερχομένας εκ των προϊσταμένων αρχών.**

- **Ότι ο αγών θα συνεχιστεί, πάσα δε απόπειρα προσεγγίσεως του οχυρού, θα συντριβεί.**

Επίλογος

Δυστυχώς σήμερα, «λαμβάνομεν και εκτελούμεν τας διαταγάς και αποφάσεις των ξένων οίκων και κυβερνήσεων και ουχί των ημετέρων», αγνοώντας ότι η Ελλάδα φτωχή μπορεί να ζήσει, σκλαβωμένη όμως όχι. Ο εχθρός βρίσκεται και πάλι προ των πυλών.

* * *

1941. Ο ΤΣΟΡΤΣΙΛ ΚΑΙ Ο ΣΤΑΛΙΝ ΥΜΝΟΥΝ ΤΟΝ ΗΡΩΙΣΜΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Η αντίσταση που προέβαλε η Ελλάδα στην ιταλική εισβολή, ο ηρωισμός και η αποτελεσματικότητα της 8ης Μεραρχίας και του υποστράτηγου Χαράλαμπου Κατσιμήτρου στο Καλπάκι άφησαν άναυδη όλη την Ευρώπη και οδήγησαν τον Γουίνστον Τσόρτσιλ να πει, μιλώντας στη βρετανική Βουλή, ότι «από σήμερα δεν θα λέμε ότι οι Έλληνες πολεμούν σαν ήρωες αλλά ότι οι ήρωες πολεμούν σαν Έλληνες». Λίγους μήνες αργότερα, όταν οι Ιταλοί είχαν νικηθεί, οι Γερμανοί έμπαιναν στην Ελλάδα έπειτα από σθεναρή αντίσταση των μακεδονικών οχυρών.

Τον Μάιο, μετά την ολοκλήρωση της εκστρατείας, ο Χίτλερ δήλωνε ότι το Ράιχ δεν ήρθε στην Ελλά-

δα για να βοηθήσει τον ηττημένο φίλο του Μουσολίνι, αλλά για να αποκρούσει τη βρετανική πολιτική. Την ίδια στιγμή θέλησε να ξεπεράσει τον Τσόρτσιλ σε ύμνους για τον έλληνα στρατιώτη: «Χάριν της ιστορικής δικαιοσύνης είμαι υποχρεωμένος να διαπιστώσω ότι από τους αντιπάλους οι οποίοι μας αντιμετώπισαν ήταν ιδιαίτερα ο Έλληνας στρατιώτης που πολέμησε με παράτολμο θάρρος και ύψιστη περιφρόνηση προς τον θάνατο. Συνθηκολόγησε τότε μόνον όταν κάθε περαιτέρω αντίσταση ήταν αδύνατη και επομένως μάταιη. Ωστόσο αγωνίστηκε με τόσο μεγάλη γενναιότητα, ώστε ακόμη και οι εχθροί του δεν μπορούν να αρνηθούν την εκτίμησή τους προς αυτόν».

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΕΝΑ ΣΧΕΔΙΟ ΕΞΟΔΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Ν. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Ομ. Καθηγητής Μηχανικής Τροφίμων Α.Π.Θ.
Πρ. Αντιδήμαρχος Δήμου «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Ζώντας σε περίοδο κρίσης

Τόσο σε τοπικό, όσο και σε Πανελλήνιο επίπεδο, βιώνουμε καθημερινά μια κραυγαλέα αντίφαση. Ενώ ζούμε σε έναν παραδεισένιο τόπο, με τεράστια ιστορικά, πολιτιστικά, περιβαλλοντικά και πλουτοπαραγωγικά αποθέματα, η κακή διαχείριση όλου αυτού του επίγειου πλούτου, μας κατάντησε να **διαβιώνουμε σε συνθήκες αυξανόμενης φτώχειας**, κοινωνικού αποκλεισμού και ανθρώπινης εξαθλίωσης, με 450.000 σπουδαγμένα Ελληνόπουλα να έχουν πάρει το δρόμο της ξενιτειάς για να προσφέρουν στην ανάπτυξη άλλων χωρών, αφού η πατρίδα τους...δεν τα χρειάζεται.

Έχοντας απαξιωθεί συλλογικά, **υποδουλωθήκαμε σε χώρες και λαούς που ποδοπάτησαν και ευτέλισαν τον ανθρώπινο πολιτισμό**, καθώς απερίσκεπτα θυσιάσαν (και θυσιάζουν) πανανθρώπινες αξίες στο βωμό της φιλαργυρίας και της φιληδονίας. Και ιδού η οδυνηρή συνέπεια της ηθικής τους κατάρρευσης: αφού νομιμοποίησαν τη σεξουαλική ανωμαλία μεταξύ ενηλίκων, βρίσκονται ήδη ένα βήμα πριν τη νομιμοποίηση της παιδεραστίας και της κτηνοβασιίας^{(1)!!} Ίσως θα αδικούσαμε τα ζώα, αν λέγαμε στη γλώσσα του μεγάλου Ψαλμωδού, ότι οι «άνθρωποι» αυτοί «*παρασυνεβλήθησαν τοις κτήνεσι τοις ανοήτοις και ωμοιώθησαν αυτοίς*»⁽²⁾. Κι όμως, τα παρόν και το μέλλον της ένδοξης (πάλαι ποτέ) Ελλάδας μας βρίσκεται σήμερα στα χέρια των λαών αυτών...αλλοίμονο, όχι γιατί μας τα πήρανε οι ίδιοι, αλλά γιατί τα ξεπουλήσαμε εμείς...

Είναι πλέον φανερό ότι η οικονομική κρίση, που ζούμε, είναι συνέπεια της ηθικής και πνευματικής κρίσης, της κρίσης αξιών που βιώνουμε τις τελευταίες δεκαετίες και στην προδομένη πατρίδα μας, αφού **αντί να εξ-Ελληνίσουμε τους Ευρωπαίους, αφ-Ελληνιστήκαμε εμείς** και με ιδιαίτερο ζήλο αντιγράφουμε τις δικές τους «προοδευτικές» ανωμαλίες και εκτροπές.

Μπορούμε να βγούμε από την κρίση;

Η μόνη ελπίδα εξόδου από την οικονομική κρίση, είναι η ηθική και πνευματική ανάταξη μας, η επιστροφή στις ρίζες του πολιτισμού μας, στο **Αριστοτέλειο «ευ ζειν»**, που προϋποθέτει ενάρετη ζωή, με σεβασμό στον άνθρωπο και στις ανθρώπινες αξίες. Χρειαζόμαστε επειγόντως έναν νέο οδικό χάρτη στην Παιδεία μας, για πραγματική **μόρφωση** (όχι στείρα εκπαίδευ-

ση) των νέων μας, στην αντίθετη ακριβώς κατεύθυνση από αυτήν που μας οδηγούν δεκαετίες τώρα οι εκάστοτε κυβερνώντες. Είναι ανάγκη να επιστρέψουμε στην Ελληνο-ορθόδοξη Παιδεία, με στόχο τη διαμόρφωση σκεπτόμενων-ενεργών πολιτών, με Εθνική και ατομική αυτογνωσία, με ενάρετη, ελεύθερη και αδούλωτη προσωπικότητα.

Παράλληλα, και ενώ αγωνιζόμαστε για την αναγκαία αλλαγή στην Παιδεία μας, **δεν μπορούμε να περιμένουμε μοιρολατρικά την κατάρρευση της οικονομίας μας**. Αυτό που δεν κάνει η κεντρική εξουσία, οφείλουμε να το επιχειρήσουμε εμείς. Με οδηγό και πρωτεργάτη την τοπική αυτοδιοίκηση, ο κάθε ενεργός πολίτης χωριστά και όλοι μαζί ενωμένοι, οφείλουμε να αναλάβουμε τις δικές μας ευθύνες, τις δικές μας πρωτοβουλίες, με στόχο να βγούμε σταδιακά από τα αδιέξοδα στα οποία έχουμε οδηγηθεί, αξιοποιώντας στο έπακρο τα μεγάλα συγκριτικά πλεονεκτήματά μας.

Η Χαλκιδική μας υπόδειγμα σε μια πορεία ισόρροπης-βιώσιμης ανάπτυξης

Η Χαλκιδική μας είναι **ο πλέον ευεργετημένος «νομός» της χώρας μας**, τόσο σε φυσικές ομορφιές (πανέμορφες παραλίες, σπάνιες και αναξιοποίητες ορεινές ομορφιές, στενή επαφή βουνού και θάλασσας), όσο και σε ιστορία, αρχαιότητες, πολιτισμό. Ταυτόχρονα είναι η Πύλη του Αγ. Όρους, της παγκόσμιας κιβωτού της Ορθοδοξίας για πάνω από μια χιλιετία. Επιπλέον είναι γενέτειρα του Αριστοτέλη και περιοχή με αρχαίους ιστορικούς οικισμούς και πλούσια αρχαιολογικά ευρήματα. Για όλους αυτούς τους λόγους είναι ένας από τους πλέον αγαπητούς τουριστικούς προορισμούς.

Υπάρχει παρ' όλα αυτά μια σημαντική υστέρηση στην ισόρροπη - βιώσιμη ανάπτυξή της, με αποτέλεσμα να μην αξιοποιούνται σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες τόσο στα παράλια όσο και στην ενδοχώρα.

Είναι γεγονός ότι η Χαλκιδική μας **πάσχει σε υποδομές** και ιδιαίτερα σε σύγχρονα οδικά δίκτυα με άμεση πρόσβαση στην Εγνατία οδό και το εθνικό οδικό δίκτυο. Πάσχει επίσης από **έλλειψη ζωτικού χώρου ανάπτυξης βασικών τομέων** της παραγωγικής οικονομίας (γεωργία, κτηνοτροφία, μεταποιητική βιοτεχνία), εξαιτίας ενός προβληματικού Γενικού Πολεοδομικού Σχεδιασμού (ΓΠΣ), που ευνοεί μονομερώς

κάποιες δραστηριότητες σε βάρος όλων των άλλων. Πάσχει τέλος σε συντονισμένες δομές συνεργασίας, που θα απέφεραν ένα σημαντικό συνεργιστικό αποτέλεσμα. Αυτές τις συνέργειες προσπαθεί να αξιοποιήσει μέσα από τον αναπτυξιακό του σχεδιασμό ο Δήμος «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ».

Κεντρική ιδέα είναι η **αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος** μέσα από την **ενοποίησή του**, για να συμπεριλάβει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα όλων ανεξαιρέτως των περιοχών του Δήμου, καθώς ο σχεδιασμός εντάσσει στην αναπτυξιακή προσπάθεια όλα τα δημοτικά διαμερίσματα, παράλια και ορεινά.

Για να γίνει απόλυτα σαφής η έννοια της ενοποίησης, και το όφελος των συνεργειών που θα προκύψουν, αρκεί να δούμε αναλυτικά τί αναζητά ο σημερινός, απαιτητικός επισκέπτης μας και πώς μπορούμε να ανταποκριθούμε.

Ο «απαιτητικός» επισκέπτης αναζητά:

1. **Όμορφο, καθαρό περιβάλλον** με εναλλαγές τοπίου (*συνδυασμός βουνού - θάλασσας*) και ευκαιρίες εναλλακτικών δραστηριοτήτων, που γεμίζουν ευχάριστα, δημιουργικά και εκπαιδευτικά/μορφωτικά τον ελεύθερο χρόνο όλης της οικογένειας.

2. **Άνετη, ευχάριστη διαμονή** σε πεντακάθαρες εγκαταστάσεις, με απόλυτη ησυχία.

3. **Φιλικό ανθρώπινο περιβάλλον**, με απόλυτο σεβασμό στον επισκέπτη και προθυμία εξυπηρέτησής του με κάθε δυνατό τρόπο (*έναντι μιας απρόσκλητης, αδιάφορης αντιμετώπισης ενός περαστικού, που δεν θα ξαναδούμε*). Αρκετοί μάλιστα επισκέπτες αναζητούν ευκαιρίες συναναστροφής και σύναψης φιλίας με ντόπιους κατοίκους, οπότε έχουν ένα επιπλέον κίνητρο για να συνεχίσουν να επισκέπτονται την περιοχή σε τακτική βάση. Συχνά ο ξένος δεν έχει ανεπτυγμένη την δική μας αίσθηση «πατρίδας», γι αυτό επιζητά ένα ευχάριστο κοινωνικό περιβάλλον, όπου θα μπορούσε να «ενσωματωθεί».

4. **Άριστο, εγγυημένης ποιότητας και ασφάλειας φαγητό**. Κατά κανόνα ο επισκέπτης προτιμά τοπικά, παραδοσιακά γεύματα, που εισάγουν στον **τοπικό διατροφικό πολιτισμό**, και χρησιμοποιούν προϊόντα εποχής, από τοπικές αγροτικές επιχειρήσεις με βιολογικούς τρόπους παραγωγής. Αποφεύγει τα απρόσωπα, τυποποιημένα γεύματα «δυτικού» τύπου, με πρώτες ύλες άγνωστης προέλευσης, χαμηλής ποιότητας, ασφάλειας και θρεπτικής αξίας. Μακριά από «μεταλλαγμένα»!...Σε πρόσφατη σχετική ημερίδα(3), ο συγγραφέας κατέθεσε πρόταση ανακήρυξης του Δήμου μας (*και γιατί όχι ολόκληρης της Χαλκιδικής*) ως «*περιοχής ελεύθερης από μεταλλαγμένα*» με σχετικές πινακίδες που θα αναγράφουν: **Δήμος «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» (ή Χαλκιδική): Περιοχή χωρίς «μεταλλαγμένα» (ARISTOTLE Municipality ή Prefecture of Chalkidiki: a**

GMO-free area).

5. **Γνωριμία με τον τοπικό πολιτισμό**, ιστορία, αρχαιότητες, μνημεία, τοπικές μοναδικότητες, λαογραφία, «ξεχασμένα» παραδοσιακά επαγγέλματα, πολιτιστική παράδοση (*ήθη, έθιμα, τοπική μουσική, χοροί*). Πολιτιστικές διαδρομές μέσα από τις οποίες ο επισκέπτης «*ανακαλύπτει*» και **ζει διαχρονικά την ιστορία του τόπου**, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Οργανωμένες **θεματικές επισκέψεις** σε ιστορικούς τόπους, μουσεία, παλαιές εκκλησίες και μοναστήρια.

6. **Ευκαιρίες ενεργούς συμμετοχής** στα τοπικά ήθη-έθιμα και εκδηλώσεις, σε δράσεις που τους **ενσωματώνουν** στην τοπική κοινωνία (*π.χ. αγροτικές δραστηριότητες - αγροτουριστικές δράσεις*).

7. **Περιπατητικές και ποδηλατικές διαδρομές** που συνδυάζουν επαφή με τη φύση, φυσική άσκηση, εξοικείωση με τοπική χλωρίδα και πανίδα.

Χρήσιμες επισημάνσεις

Πάνω σε όλα αυτά οφείλουμε να κάνουμε τις εξής επισημάνσεις:

1. **Κανένας οικισμός δεν διαθέτει** και δεν προσφέρει από μόνος του όλα όσα επιζητά ένας απαιτητικός επισκέπτης.

2. **Απαιτείται στενή συνεργασία** πολλών, διαφορετικών οικισμών. Ένα πακέτο που συνδυάζει βουνό και θάλασσα, είναι σίγουρα ελκυστικότερο σε περισσότερους επισκέπτες, από ένα πακέτο βουνού ή θάλασσας.

3. **Η ενοποίηση του τουριστικού προϊόντος** θα συμβάλει στην ουσιαστική διαφοροποίησή του από άλλα ανταγωνιστικά πακέτα, στην αναβάθμισή του, στην αύξηση επισκεπτών υψηλών απαιτήσεων, στην επέκταση της τουριστικής περιόδου, στην αύξηση των διανυκτερεύσεων, στη διεύρυνση της αναπτυξιακά επωφελομένης περιοχής για να αγκαλιάσει ολόκληρο τον Δήμο (*ή ολόκληρο τον «Νομό»*).

4. **Καμιά επιχείρηση δεν μπορεί από μόνη της** να προωθήσει το τουριστικό της προϊόν σε ένα πακέτο που περιλαμβάνει έναν ευρύ συνδυασμό δράσεων σε βουνό και θάλασσα. Απαιτείται κεντρικός σχεδιασμός υπό την αιγίδα του Δήμου και της Περιφέρειας.

5. **Πρώτο και σημαντικότερο βήμα** στην προσπάθεια αυτή είναι η αναγνώριση της ανάγκης **έντιμης συνεργασίας**, με κοινό στόχο την αναβάθμιση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και την αύξηση των διανυκτερεύσεων σε **όλες τις περιοχές** κάθε Δήμου, και όχι μόνον στα παράλια.

6. **Η προτίμηση τοπικών προϊόντων** της ενδοχώρας από τις παραλιακές επιχειρήσεις φιλοξενίας και εστίασης θα έχει πολλαπλά ευεργετικά αποτελέσματα τόσο για τις επιχειρήσεις αυτές, όσο και για τους τοπικούς παραγωγούς και την τοπική οικονομία συνο-

λικά, αφού θα δώσει πολύτιμες θέσεις εργασίας στην σκληρά δοκιμαζόμενη νεολαία της ενδοχώρας μας. **Αν δεν αναπτυχθούμε όλοι μαζί, θα «βουλιάξουμε» όλοι μαζί.**

7. Τα τοπικά προϊόντα δεν μπορούν από μόνα τους να συμβάλουν στην αναβάθμιση των υπηρεσιών εστίασης. **Πρέπει «να το γράφει η ετικέτα».** Απαιτείται **σύστημα πιστοποίησης της εντοπιότητας** των προσφερόμενων προϊόντων από κάποιον αξιόπιστο φορέα (π.χ. Δήμος/Περιφέρεια).

8. Κάθε παραγωγός και κάθε επιχειρηματίας που έρχεται σε επαφή με τον επισκέπτη, γίνεται ένας καλός, μέτριος ή κακός **πρεσβευτής** της ποιότητας των υπηρεσιών, της **ποιότητας φιλοξενίας** που προσφέρει ο Δήμος μας (και η χώρα μας συνολικά). Ένας κακός επιχειρηματίας μπορεί εύκολα να γκρεμίσει ό,τι με πολύ κόπο, με μεγάλες προσπάθειες και πολλά έξοδα κατέκτησαν όλοι οι άλλοι επιχειρηματίες μαζί.

9. Οι επιχειρηματίες θα χρειαστεί να «**συνυπογράψουν**» έναν άτυπο, στοιχειώδη **«κώδικα δεοντολογίας»**, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός στην προσωπικότητα του επισκέπτη και να αποκηρύσσεται η καιροσκοπική εκμετάλλευσή του, που μοιραία οδηγεί στην απαξίωση και στο διασυρμό όλων μας.

10. **Οι δεοντολογικά σωστές επιχειρήσεις** καλό είναι να εντοπίζονται και να βραβεύονται, για να συνιστούν **παραδείγματα προς μίμηση**.

11. Οι απαιτούμενες από τους Δήμους και την Περιφέρεια παρεμβάσεις πρέπει να δρομολογηθούν ΑΜΕΣΑ για να αξιοποιηθεί στο έπακρο η θαυμάσια προβολή που είχαμε με τις πετυχημένες εθνικές και διεθνείς εκδηλώσεις για το «Έτος ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ».

12. Στις όποιες δράσεις αφορούν επισκέπτες στο Άγιον Όρος, καλό θα είναι να εξασφαλίσουμε τη συνεργασία της Ιεράς Επιστοσίας.

Ο ρόλος του τοπικού διατροφικού μας πολιτισμού

Είναι παγκοσμίως γνωστή η ευεργετική επίδραση της Μεσογειακής Διατροφής στην υγεία και μακροζωία.

Τα καταστήματα μπορούν επίσης να προβάλουν το «**Μεσογειακό – Αριστοτελικό μενού**» με συγκεκριμένα «**πιάτα**» μεσογειακής διατροφής, με παράλληλη επισήμανση της χρήσης «**καθαρών**» - αγνών, τοπικά παραγόμενων προϊόντων σε τοπικές, παραδοσιακές συνταγές.

Κεντρική ιδέα είναι να τονίζουμε με κάθε τρόπο ότι το τοπικό φαγητό ενσωματώνει τρία σημαντικά χαρακτηριστικά, καθώς είναι **αγνό** (με αγνά τοπικά υλικά), **νόστιμο** (παραδοσιακές, τοπικές συνταγές), **υγιεινό** (μέρος της Μεσογειακής διατροφής). Είναι δηλαδή **Άριστο** και **τέλειο** – «**Αριστοτέλειο**».

Ο διατροφικός μας πολιτισμός είναι η «**πεμπουσία**» της ύπαρξής μας. Είναι συνάμα **ο κρυμμένος θησαυρός μας**, αφού ποτέ δεν αξιοποιήθηκε ως εργαλείο

ανάπτυξης. Αυτό όμως είναι από μόνο του θέμα μιας άλλης δημοσίευσης.

Επίλογος

Παρά την μοναδική φυσική ομορφιά και τον τεράστιο ιστορικό, πολιτιστικό και πλουτοπαραγωγικό πλούτο που μας περιβάλλει, καταντήσαμε να ζούμε σε συνθήκες φτώχειας και οικονομικής εξάρτησης από λαούς που πρόδωσαν και ευτέλισαν τον ανθρωπινό πολιτισμό. Η οικονομική κρίση είναι συνέπεια της πνευματικής μας κατάπτωσης. Η χώρα μας οφείλει να βγει από την πνευματική κρίση, για να **ανακτήσει τη χαμένη ελευθερία της** και να ξανα-οδηγήσει την ανθρωπότητα στα **αρχαία ανθρωπιστικά ιδεώδη** που μεταβάλουν τον άνθρωπο από άτομο και αριθμό, σε πρόσωπο και σε προσωπικότητα. Απαραίτητες προϋποθέσεις είναι η συλλογική (εθνική) αυτογνωσία και η επιστροφή μας στην **Ελληνοορθόδοξη – Χριστοκεντρική** Παιδεία, στην ενότητα και τη συνεργασία όλων μας, για να αξιοποιήσουμε επιτέλους τα σπάνια συγκριτικά μας πλεονεκτήματα και να διασφαλίσουμε το μέλλον που μας αξίζει. Το απαιτεί η ιστορία και το ένδοξο παρελθόν μας. Το δικαιούνται οι ήρωες – μάρτυρες πρόγονοί μας. Το οφείλουμε στα παιδιά και στα εγγόνια μας.-

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

(1) Σύμφωνα με αναφορές στα έντυπα και ηλεκτρονικά ΜΜΕ, “προοδευτικές” χώρες σαν την Ολλανδία, τη Νορβηγία, τις ΗΠΑ, υπάρχουν κόμματα παιδεραστών. Με απόφαση του τοπικού Δικαστηρίου της Χάγης, η Ολλανδική Κυβέρνηση ανεγνώρισε επίσημα τη λειτουργία του παιδοφιλικού κόμματος PNVD και θεώρησε «**σύννομος και εντός συνταγματικού τόξου**» τους βασικούς στόχους του συγκεκριμένου κόμματος, που είναι «**η νομιμοποίηση της σεξουαλικής επαφής μεταξύ ενηλίκων και ανηλίκων από 12 ετών, η νομιμοποίηση της κατοχής παιδικού πορνογραφικού υλικού για προσωπική χρήση(!) και η κατάργηση κάθε νομοθεσίας που απαγορεύει την σεξουαλική επαφή μεταξύ ανθρώπων και ζώων(!)**». Στη Γερμανία η οργάνωση ZETA του Μίχαελ Κίοκ, έφερε στο Γερμανικό κοινοβούλιο (Bundestag) σχέδιο νόμου για την νομιμοποίηση της κτηνοβασίας, επικαλούμενη την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των Γερμανών κτηνοβατών, που κατ’ αυτήν ανέρχονται σε 100.000 πολίτες(!!!).

(2) «...Και άνθρωπος εν τιμή ων ου συνήκε. Παρασυνεβλήθη τοις κτήνεσι τοις ανοήτοις και ωμοιώθη αυτοίς...» (Ψαλμός 48, στ. 13)

(3) Η παρούσα δημοσίευση βασίστηκε σε διάλεξη του συγγραφέα με τίτλο: «**Τα τοπικά προϊόντα και ο διατροφικός μας πολιτισμός, ως εργαλεία ενοποίησης και αναβάθμισης του τουριστικού μας προϊόντος**», στα πλαίσια σχετικής ημερίδας του Δήμου «**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ**» (Τρυπητή, 7 Μαΐου 2017).

Ο ΚΑΙΡΟΣ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟ ΧΡΟΝΟ 2017

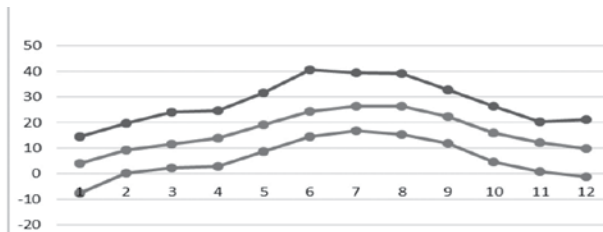
ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΜΑΚΡΟΓΙΑΝΝΗΣ
Ομότιμος καθηγητής Μετεωρολογίας
του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Ο όρος καιρός αναφέρεται, ως γνωστόν, στην εκάστοτε φυσική κατάσταση της ατμόσφαιρας. Εκτιμάται με τις τιμές των διαφόρων μετεωρολογικών παραμέτρων, όπως: θερμοκρασία του αέρα, βροχόπτωση, ηλιοφάνεια, υγρασία του αέρα κ.α.

Στην παρούσα εργασία γίνεται αναφορά στις παραμέτρους: α) θερμοκρασία του αέρα και β) βροχόπτωση, σε διάφορες περιοχές της Χαλκιδικής.

Πηγή αυτών των δεδομένων υπήρξε, το αρχείο των μετεωρολογικών σταθμών Χαλκιδικής, το οποίο ανήκει στο Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών. Ο κρατικός αυτός φορέας έχει, φυσικά, και την επιστημονική ευθύνη. Αξίζει να σημειωθεί ότι με τις τιμές των διαφόρων μετεωρολογικών παραμέτρων, αυτού του δικτύου των σταθμών, καθίσταται δυνατή και η πρόγνωση του καιρού στη Χαλκιδική, με σημαντική αξιοπιστία, για ένα τριήμερο μπροστά. Ο κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί, από οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη, να γνωρίζει έτσι, καθημερινά, τα του καιρού της Χαλκιδικής μέσω της ιστοσελίδας: <http://www.meteo.gr>

1. Η θερμοκρασία του αέρα στην Κασσάνδρεια

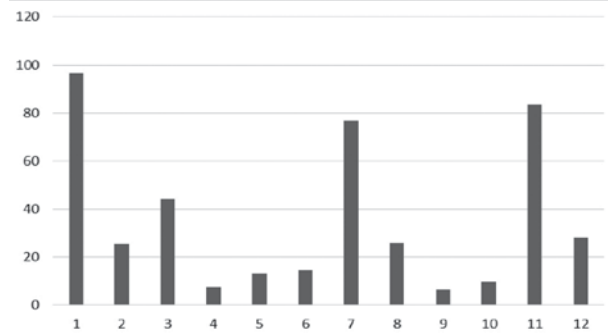
Σχ. 1. Η ετήσια πορεία της θερμοκρασίας του αέρα (°C) στην Κασσάνδρεια (μέγιστες, μέσες και ελάχιστες τιμές) κατά το έτος 2017.

Όπως είναι φανερό η μέση ετήσια κύμανση της θερμοκρασίας του αέρα είναι απλή με μέγιστο (26,5) τον Ιούλιο και ελάχιστο (4.0) τον Ιανουάριο. Η κύμανση των **απόλυτα μέγιστων τιμών** είναι επίσης απλή με μέγιστο (40.6), 30 Ιουνίου, και ελάχιστο (14.4), τον Ιανουάριο. Η κύμανση τέλος των **απόλυτα ελάχιστων τιμών** είναι επίσης απλή με μέγιστο (16.7), τον Ιούλιο, και ελάχιστο (-7.6), 8 Ιανουαρίου.

2. Η βροχόπτωση στην Κασσάνδρεια

Η βροχόπτωση-βροχή είναι το πιο σύνθηρες από το σύνολο των ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων και αποτελεί βασικό κλιματικό στοιχείο ενός τόπου. Με-

τριέται με ειδικά όργανα που λέγονται βροχόμετρα-βροχογράφοι. Μονάδα μέτρησης είναι το χιλιοστό (mm) βροχής. Σημειώνεται ότι 1 mm βροχής σημαίνει 1 λίτρο νερού ανά τετραγωνικό μέτρο ή 1 κυβικό μέτρο νερού ανά στρέμμα.

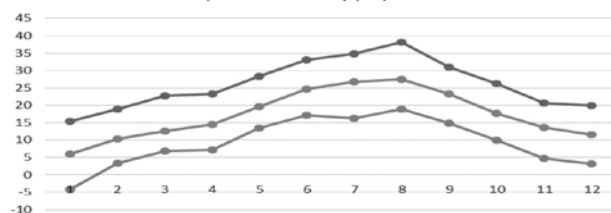

Σχ. 2 Η ετήσια πορεία της βροχής (mm) στην Κασσάνδρεια κατά το έτος 2017

Όπως είναι φανερό ο μήνας με το μεγαλύτερο ποσό βροχής είναι ο Ιανουάριος (96.6 mm). Το ετήσιο βροχομετρικό ύψος ήταν 432.5 mm. Επειδή το μέσο ετήσιο βροχομετρικό ύψος στην Κασσάνδρεια, τα 26 χρόνια που υπάρχουν μετρήσεις, είναι 538 mm, μπορεί να λεχθεί ότι κατά το έτος αυτό η συνολική βροχόπτωση ήταν πολύ κάτω του μέσου όρου. Σημειώνεται ότι το έτος αυτό είναι το τέταρτο στη σειρά των πιο ξηρών ετών. Το πρώτο ήταν το έτος 1985 με 315 mm το δεύτερο το 1989 με 375 mm και το τρίτο το 2016 με 387 mm. Επισημαίνεται ότι το μεγαλύτερο ημερήσιο ποσό βροχής (68.0 mm) σημειώθηκε στις 17 Ιουλίου.

3. Η θερμοκρασία του αέρα στον Νέο Μαρμαρά

Οι μέσες και άκρες μηνιαίες τιμές της θερμότητας του αέρα στο Ν. Μαρμαρά το 2017

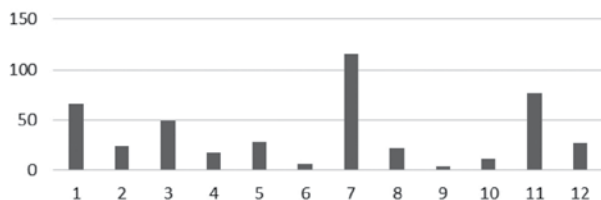
Από το Σχήμα αυτό είναι φανερό ότι οι μέσες μηνιαίες τιμές εμφανίζουν απλή κύμανση με μέγιστο 27.4 °C τον Αύγουστο και ελάχιστο 5.9 C τον Ιανουάριο. Η κύμανση των **απόλυτα μέγιστων τιμών** είναι επίσης απλή με μέγιστο (38.1) τον Αύγουστο και ελά-

χιστο (15.4), τον Ιανουάριο. Η κύμανση τέλος των **απόλυτα ελάχιστων τιμών** είναι επίσης απλή με μέγιστο (18.9), τον Αύγουστο, και ελάχιστο (-4.2), 9 Ιανουαρίου.

4. Η βροχόπτωση στο Ν. Μαρμαρά.

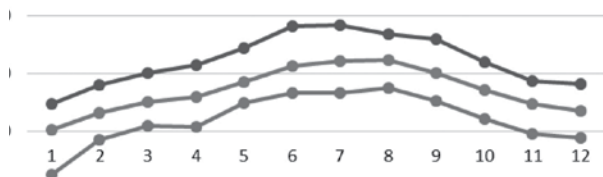
Οι μηνιαίες τιμές βροχής (mm) στο Ν. Μαρμαρά το 2017

Από το Σχήμα αυτό προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσό βροχής 116 mm έπεσε τον Ιούλιο και μετά τον Νοέμβριο 76.6 mm. Το ετήσιο βροχομετρικό ύψος ήταν 445.6 mm.

5. Η θερμοκρασία του αέρα στον Πολύγυρο

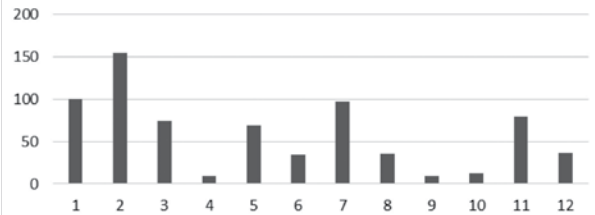
Οι μέσες και άκρες μηνιαίες τιμές της θερμοκρασίας του αέρα στον Πολύγυρο το 2017

Από το Σχήμα αυτό είναι φανερό ότι οι μέσες μηνιαίες τιμές εμφανίζουν απλή κύμανση με μέγιστο 24.8 °C τον Αύγουστο και ελάχιστο 0.6 C τον Ιανουάριο. Η κύμανση των **απόλυτα μέγιστων τιμών** είναι επίσης απλή με μέγιστο (36.7) 2 Ιουλίου και ελάχιστο (9.7), τον Ιανουάριο. Η κύμανση τέλος των **απόλυτα ελάχιστων τιμών** είναι επίσης απλή με μέγιστο (15.0), 22 Αυγούστου, και ελάχιστο (-14.7), 8 Ιανουαρίου.

6. Η βροχόπτωση στον Πολύγυρο

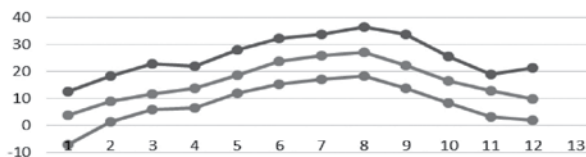
Οι μηνιαίες τιμές της βροχής (mm) στον Πολύγυρο το 2017

Από το Σχήμα αυτό προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσό βροχής 155 mm έπεσε τον Φεβρουάριο και μετά τον Ιανουάριο 100 mm. Το ετήσιο βροχομετρικό ύψος ήταν 712 mm. Το μέγιστο ημερήσιο ποσό 53 mm έπεσε 10 Φεβρουαρίου.

7. Η θερμοκρασία του αέρα στο Στρατώνι

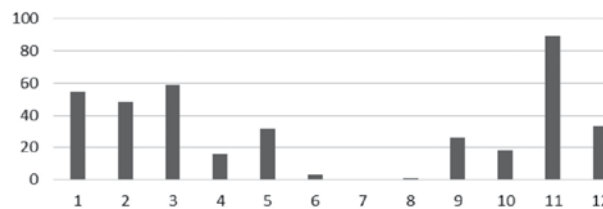
Οι μέσες και άκρες μηνιαίες τιμές της θερμοκρασίας του αέρα στο Στρατώνι το 2017

Από το Σχήμα αυτό είναι φανερό ότι οι μέσες μηνιαίες τιμές εμφανίζουν απλή κύμανση με μέγιστο 23.0°C τον Αύγουστο και ελάχιστο 1.6 C τον Ιανουάριο. Η κύμανση των **απόλυτα μέγιστων τιμών** δεν είναι απλή, με κύριο μέγιστο (36.6) 6 Αυγούστου και κύριο ελάχιστο (12.6) 5 Ιανουαρίου. Η κύμανση τέλος των **απόλυτα ελάχιστων τιμών** είναι επίσης απλή με μέγιστο (18.6), 31 Αυγούστου, και ελάχιστο (-7.1), 8 Ιανουαρίου.

8. Η βροχόπτωση στο Στρατώνι

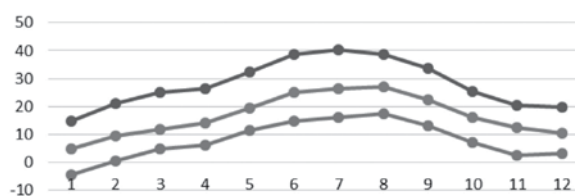
Οι μηνιαίες τιμές της βροχής (mm) στο Στρατώνι το 2017

Από το Σχήμα αυτό προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσό βροχής 89.4 mm έπεσε τον Νοέμβριο και μετά τον Μάρτιο 59.2 mm. Το ετήσιο βροχομετρικό ύψος ήταν 380 mm. Το μέγιστο ημερήσιο ποσό 38 mm έπεσε 19 Ιανουαρίου.

9. Η θερμοκρασία του αέρα στο Μοναστήρι Βατοπέδι του Αγίου Όρους

Οι μέσες και άκρες μηνιαίες τιμές της θερμότητας του αέρα στο Βατοπέδι το 2017

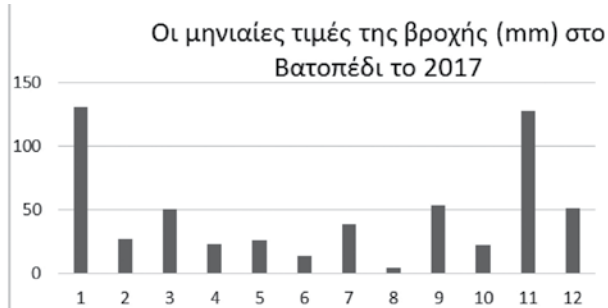

Από το Σχήμα αυτό προκύπτει ότι οι μέσες μηνιαίες τιμές εμφανίζουν απλή κύμανση με μέγιστο 21.7 C τον Αύγουστο και ελάχιστο 2.5 τον Ιανουάριο. Η κύμανση των **απόλυτα μέγιστων τιμών** είναι επίσης απλή με μέγιστο (40.2), 13 Ιουλίου και ελάχιστο (14.7), 6 Ιανουαρίου. Η κύμανση τέλος των **απόλυτα ελάχιστων τιμών** είναι επίσης απλή με μέγιστο (17.4), 23 Αυγούστου και ελάχιστο (-4.7), 8 Ιανουαρίου.

10. Η βροχόπτωση στο Βατοπέδι

Το μεγαλύτερο ποσό βροχής 130.6 mm έπεσε τον Ιανουάριο και μετά τον Νοέμβριο 127.6 mm. Το ετήσιο βροχομετρικό ύψος ήταν 570 mm. Το μέγιστο ημερήσιο ποσό 39 mm έπεσε 17 Ιανουαρίου.

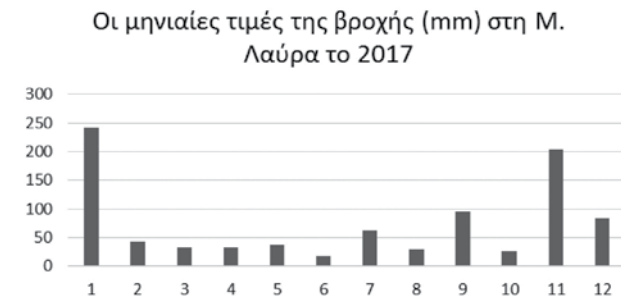
11. Η θερμοκρασία του αέρα στο Μοναστήρι Μ. Λαύρα του Αγίου Όρους.

Από το Σχήμα αυτό προκύπτει ότι οι μέσες μηνιαίες τιμές εμφανίζουν απλή κύμανση με μέγιστο 27.5 C τον Αύγουστο και ελάχιστο 5.2 τον Ιανουάριο. Η κύμανση των **απόλυτα μέγιστων τιμών** είναι επίσης απλή,

με μέγιστο (37.8), 6 Αυγούστου και ελάχιστο (14.4), 14 Ιανουαρίου. Η κύμανση τέλος των **απόλυτα ελάχιστων τιμών** δεν είναι απλή με μέγιστο (18.9), 23 Αυγούστου και ελάχιστο (-3.7), 9 Ιανουαρίου.

12. Η βροχόπτωση στη Μ. Λαύρα

Το μεγαλύτερο ποσό βροχής 242.8 mm έπεσε τον Ιανουάριο και μετά τον Νοέμβριο 203.6 mm. Το ετήσιο βροχομετρικό ύψος ήταν 904 mm. Το μέγιστο ημερήσιο ποσό 97.8 mm έπεσε 17 Ιανουαρίου.

Σημ. Η παραπάνω ανάλυση των δύο αυτών μετεωρολογικών παραμέτρων δεν αποτελεί σίγουρα μια πλήρη ανάλυση του καιρού στη Χαλκιδική κατά το 2017. Όμως αποτελεί μια βασική μετεωρολογική-κλιματική πληροφορία. Ακραία καιρικά φαινόμενα συνέβησαν: α) παγωνιά στις 8 και 9 Ιανουαρίου, β) καύσωνας στις αρχές Ιουλίου και στις αρχές Αυγούστου. Με βάση αυτές τις τιμές μπορεί να λεχθεί, κατ' εκτίμηση, ότι το κλίμα της Χαλκιδικής είναι **Θαλάσσιο Μεταβατικό (Μεσογειακό) με ήπιους χειμώνες και δροσερά σχετικά καλοκαίρια. Με άλλα λόγια πολύ κατάλληλο για Τουριστική Ανάπτυξη.**

* * *

«ΕΧΟΥΜΕ ΞΕΧΑΣΕΙ ΝΑ ΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΕ»

(Μια συντομη ανάλυση της ψυχολογίας της νοημοσύνης και των συναισθημάτων).

ΑΝΤΙΓΟΝΗ Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ BSC, MSC
Ψυχολόγος

Δρ. ΜΙΧΑΗΛ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
Νευρολόγος-Ψυχίατρος

Αφορμή εκ μέρους μας για την ψυχοκοινωνική θεωρηση-ανάλυση του θεματος νοημοσύνη και συναισθηματα που είναι βασικες εγκεφαλικες ψυχικες λειτουργιες, που κυριαρχουν και καθοριζουν την συμπεριφορα μας, την λειτουργικοτητα και δυναμικη του ανθρωπου, πηραμε, από μια αναφορα σε αρθρο στον τυπο, του **καθ. Φιλοσοφιας Τζον Γκλουγκερ**. Ο συγκεκριμενος καθηγητης αναφερεται πως «**εχουμε ξεχασει να σκεφτομαστε**» με την ευκαιρια του παγκοσμιου συνεδριου των φιλοσοφων που εγινε στην Αθηνα προ καιρου για πρωτη φορα (δυστυχως) στην χωρα του Πλατωνα, του Αριστοτελη, του Σωκρατη.

Το θεμα της διαχειρισης απ' τον ανθρωπο, των λειτουργιων της νοημοσύνης και του συναισθηματος, (**συναισθηματικη νοημοσύνη**) είναι μεγαλο, πολυπλοκο, από αρχαιοτατων χρονων απασχολει πολλους επιστημονες, διαφορων ειδικοτητων, ψυχιατρων, ψυχολογων, φιλοσοφων, κοινωνιολογων κ.α.

Εδώ για ευνοητους λογους θα εκθεσουμε στοιχεια μονο χρησιμων γνωσεων, σκεψεων, προβληματισμων, για να προκαλεσουμε, αν θελετε, καποιο ενδιαφερον, για να δουμε τη δυναμικη, για μια ευρυτερη συζητηση-ανάλυση, στο μελλον, σε άλλο πεδιο αναφορας στο θεμα της συναισθηματικης νοημοσύνης.

Κατ'αρχήν να πουμε ότι οι λειτουργίες αυτές, σκεψη, συναισθημα, μνημη, προσοχη αντιληψη κλπ δεν λειτουργουν εν κενω. Ο εγκεφαλος είναι η εδρα αυτων στις αντιστοιχες περιοχες, με αναλογες νευρωνικες διασυνδεσεις, ουσιες, νεροδιαβιβαστες κλπ.

Ο καθ. Γκλουγκερ διδασκει Πλατωνα στο παν/μιο του Τελ Αβιβ, εμαθε τα νεα ελληνικα και είναι επισκεπτης καθηγητης στο παν/μιο της Κρητης, το Ρεθυμνο. Τι λει λοιπον «Θα ηθελα να κανω τους φοιτητεςμου να σκεπτονται περισσοτερο.Οι περισσοτεροι ανθρωποι σκεπτονται μονον όταν είναι απολυτως απαιρητο να σκεφτουν.**Η σκεψη πρεπει όμως να είναι μερος του τροπου ζωης**».

Ετσι θυμηθηκα μια προσωπικη μου εμπειρια όταν νεαρη φοιτητρια σε πανεπιστημιο του Λονδινου, ο καθηγητης μου, μας ελεγε «εδώ δεν ηρθατε μονον να παρετε τις γνωσεις, οι γνωσεις φθειρονται, ξεθωριαζουν στον χρονο. Πρεπει να μαθετε να σκεπτεστε. Ετσι μονον δια βιου ζωης βρισκεις λυσεις, απαντησεις». Από τοτε το θεμα αυτό με απασχολει, και ειδικότερα ασχοληθηκα στην μεταπτυχιακη μου εργασια στο πανεπιστημιο, στις βαθυτερες γνωσεις των συναισθηματων και της αυτοεπιγνωσης.Ειναι ένα ταξιδι που στοχο εχει να εξασφαλισει μεγαλυτερη γνωση και κατανοηση στη ζωη μας, και μεσω της εκπαιδευσης μας να περιλαμβανει κανονικα την εμπεδωση, ουσιαστικων ανθρωπινων δεξιότητων, της τεχνης της προσοχης και της επιλυσης των διαφορων και της συνεργασιας.

Μια μεγαλη κυρια «σιδηρα κυρια» της πολιτικης της Αγγλιας, η Μ. Θατσερ ελεγε « το κακο με τους ανθρωπους σημερα είναι ότι δεν σκεπτονται, μονο αισθανονται. Όμως εμενα με ενδιαφερουν οι σκεψεις, οι ιδεες. Γιατι εμαστε αυτό που σκεπτομαστε».Και αυτό είναι τοσο επικαιρο στις μερες μας.

Η συγχρονη Δυση ευρισκομενη σημερα σε πληρη συγχυση, εχοντας πριμοδοτησει στο παρελθον στον απολυτο θριαμβο των συναισθηματων (ευδαιμονισμος αχαλινωτος, απερισκεπτος, χωρις σταλα νοημοσυνης) και τωρα τι? Σκυβει και εκπλιπαρει τη σοφια της σκεψης των τεχνοκρατων (ορα Τροικανων) που πολλες φορες φθανει στο ακριβως αντιθετο, χωρις να ξερει τωρα η ιδια η Δυση αν πρεπει να τους θαυμαζει η να τους απεχθανεται.

Αλλα για την ιδια τη σημαντικοτητα στη ζωη μας της κατανοησης, της αλληλεξαρτησης και διαχειρισης των ψυχικων λειτουργιων νοημοσυνης-συναισθηματος και του ρολου τους, ας καταφυγουμε στη Αρχαια μας κληρονομια και Σοφια.

Και η προκληση ερχεται πρωτα απ'τον **Αριστοτελη**, ο οποιος λεγει πραγματα που μας απασχολουν σημερα. Για παραδειγμα, ολοι αναζητουν την ευδαιμονια, αλλα τι ακριβως σημαινει ? Υλικες απολαυσεις, δοξα, γνωση? Οσον αφορα τη δοξα, ο Αριστοτελης λεγει πως « δεν μπορεί να αποτελει μερος της σωστης ευδαιμονιας γιατι εξαρταται από αλλους» και καταληγει

ότι « αν καποιος θελει να είναι ευδαιμων πρεπει να ζει με **αυταρκεια**». Να λοιπον η σημαντικοτητα του μηνυματος σε μας : αν θελουμε ευημερια και ευδαιμονια, να βαλουμε περισσοτερη νοημοσυνη στα συναισθηματα μας και να ζουμε **με αυταρκεια**.

Και αλλου ο Αριστοτελης (Ηθικα Νικομαχεια) «ο καθενας μπορεί να θυμωσει αυτό είναι ευκολο. Αλλα το να θυμωσει κανεις με το σωστο ατομο, στο σωστο βαθμο και στη σωστη στιγμη, για τη σωστη αιτια, και με το σωστο τροπο, αυτό δεν είναι ευκολο»

Ο συγκινησιακος /λογικος διχασμος προσεγγιζει απλα τη λαικη εκφραση «καρδιας» και «μυαλου». Όμως με την καρδια βλεπει κανεις σωστα, το ουσιωδες όμως είναι στο ματι αορατο.

Οι ανθρωποι που δεν είναι σε θεση να βαλουν ταξη και να ελεγξουν τα συναισθηματα τους, δινουν μεσα τους, εσωτερικες μαχες που επισκιαζουν την νοημοσυνη τους και υπονομεουν την ικανοτητα τους για σωστα προσανατολισμενη ζωη. Λαθος διαθεσεις, λαθος σκεψεις.

Ο Καζαντζακης, παγκοσμιος διανοητης και λογοτεχνης με σπανια ευθυκρισια και ρεαλισμο επικαλειται την αυτοπειθαρχια και τον αυτοελεγχο των εσωτερικων διχαστικων ενορμησεων, της πνευματικης δυναμης και των συναισθηματων για προοδο και τονιζει « **πειθαρχια** ετσι μοναχα σοζυγιαζεται η δυναμη με την πεθυμια και καρπιζει η προσπαθεια του ανθρωπου »(Ασκητικη σελ.41)

Π'αυτό βασικος στοχος της διαχειρισης συναισθηματων-νοημοσυνης και ακρογωνιαιος λιθος είναι η **αυτοεπιγνωση**, η ενσυναισθηση.Ταυτοσημη και θεμελιωδης είναι η ρηση του **Σωκρατη** «**γνωθι σ'αυτόν**».

Η επιστημονικη μας θεση θεωρουμε ότι είναι η ισοροπια «μετρον αριστον» στο μειγμα των φυσικων λειτουργιων νοημοσυνης- συναισθηματων και όχι φυσικα η υποτιμηση και καταστολη των συναισθηματων όπως αυτό είναι πιθανον αν διαφαινεται από τα παραπανω.

Κάθε συναισθημα εχει τη δικη του αξια και σημασια γιατι η ζωη χωρις συναισθημα θα ηταν « μια χερσα γη ουδετεροτητας, αποκομμενη και απομονωμενη από τον πλουτο της ιδιας της ζωης». Οι σκεψεις θελουν συναισθηματα και τα συναισθηματα σκεψεις.

Όμως καπου εδώ πρεπει να κλεισουμε.Εμεις δεν τελειωσαμε, ο δρομος είναι μακρυσ και ατελευτητος. Ο χρονος και ο χωρος τελειωσε.

Ελπίζουμε σε νεοτερη εκδοση, της συνεχισης σε άλλο πεδιο αναφορας με περισσοτερες γνωσεις αφου εχουμε πολλα ακομα να πουμε, χρησιμα και σημαντικα όπως π.χ ο ρολος του δεικτη νοημοσυνης του ανθρωπου στη κατανοηση και διαχειριση της συναισθηματικης νοημοσυνης και αλλα πολλα.

Και με αυτά όλα οδηγο,αν θελετε, σε χαλαρη διαθεση, θυμηθηκα την ρηση του Καζαντζακη « τωρα εχετε και πινελα και χρωματα, εσεις ζωγραφιστε τον παραδεισο και μπειτε μεσα»

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ" ΑΝΕΣΤΕΙΛΕ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ

«Ο Πολύγυρος», το περιοδικό που για 18 ολόκληρα χρόνια μεσουρανούσε στο εκδοτικό στερέωμα όχι μόνο της πόλεως και της περιοχής του Πολυγύρου, αλλά και της Χαλκιδικής ολόκληρης, ανέστειλε την έκδοσή του κυρίως λόγω έλλειψης πόρων, με τελευταίο τεύχος το 90ό του τριμήνου Οκτωβρίου- Δεκεμβρίου 2017.

Εκδότης του ήταν ο Γιάννης Δ. Κανατάς από τη Νικήτη, δάσκαλος στο 3ο Δημ. Σχολείο Πολυγύρου και φορέας ο Λαογραφικός Όμιλος Πολυγύρου.

Για 18 χρόνια ο Γιάννης Κανατάς με τα προσωπικά του κείμενα και σχόλια, αλλά και με εκείνα των επίλεκτων συνεργατών, που ήταν και πολλοί και αξιόλογοι, μέσα από τις στήλες του περιοδικού του ύμνησε τον Πολύγυρο όσο ίσως κανείς άλλος. Ανέδειξε τις ομορφίες του, την ιστορία του, την παράδοση, τον πολιτισμό του. Πρόβαλε τους Πολυγυρινούς δημιουργούς, καλλιτέχνες και πνευματικούς ανθρώπους, και ταυτόχρονα φώτισε πολλές άγνωστες πτυχές της τοπικής ιστορίας. Έντυπο πλούσιο σε ύλη, πολυσέλιδο και πολυθεματικό, γρήγορα κατέκτησε και διατήρησε σταθερά μέχρι τέλους μια πρώτη θέση στα εκδοτικά πράγματα της Χαλκιδικής μας.

Ο Γιάννης Κανατάς, λες και ήταν γεννημένος Πολυγυρινός, συγχρωτίστηκε με την κοινωνία του Πολυγύρου, σε βαθμό τέτοιο που ο κόσμος του εμπιστεύθηκε αρχεία, φωτογραφίες, οικογενειακά κειμήλια, συνεντεύξεις, «απόκρυφες» διηγήσεις, και μαζί τού πρόσφερε και τα απαραίτητα χρήματα με τα οποία για πολλά χρόνια εξοφλούσε τους λογαριασμούς του τυπογραφείου. Προσηνής αλλά κυρίως

ταπεινός και χαμηλών τόνων, ακάματος εργατής συλλέκτης και ερευνητής συνέλεξε χιλιάδες φωτογραφίες από τα αρχεία και τα σεντούκια των Πολυγυρινών και δημοσίευε, ανάλογα με την εποχή και τα γεγονότα, τις κατάλληλες, γεγονός που έδινε στο περιοδικό, πέρα από την αντικειμενικότητα και την αυθεντικότητα των κειμένων και μια ιδιαίτερη φρεσκάδα. Από μια απλή καταμέτρηση υπολογίζουμε ότι κάθε τεύχος είχε κατά μέσο όρο 50-60 φωτογραφίες. Χαιρόσουν να το διαβάζεις.

Η όλη προσπάθεια του Γιάννη Δ. Κανατά ήταν ένας πραγματικός άθλος. Για 18 ολόκληρα χρόνια, χωρίς διακοπή κοπίασε πάρα πολύ. Ξενύχτησε, ιδρώσε, σίγουρα μερικές φορές θα απογοητευόταν, αλλά δεν το έβαλε κάτω. Με τη βοήθεια μερικές φορές και του Δημάρχου Πολυγύρου, συνέχισε και έφερε σε πέρας ένα μεγάλο έργο που αποτελεί μια δεξαμενή από την οποία θα μπορούν οι επιγενόμενοι εύκολα να αντλούν πληροφορίες και γνώσεις για να μαθαίνουν και να χτίζουν το μέλλον. Τυχερός, πολύ τυχερός ο Πολύγυρος που βρέθηκε στον τόπο του ένας Γιάννης Κανατάς και του πρόσφερε 90 τεύχη με Πολυγυρινή ευωδιά.

Ως Παγχαλκιδικός Σύλλογος, που είχαμε πάντα στενή συνεργασία με το Γιάννη, λυπηθήκαμε για τη διακοπή της έκδοσης του «Πολυγύρου». Όμως σεβόμαστε την απόφαση του και ως φίλοι και συντοπίτες, Χαλκιδικιώτες γαρ, τον ευχαριστούμε και του ευχόμεθα υγεία, ώστε σύντομα να ανοίξει τα πανιά του για νέα αχαρτογράφητα νερά.

Μιχ. Θ. Καρτσιώτης
Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού

Η ΜΙΚΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ»

Το Δεκέμβριο του 2017 κυκλοφόρησε το 90ο και τελευταίο τεύχος του περιοδικού «Πολύγυρος» μετά από 18 χρόνια δημιουργικής πορείας στα πολιτιστικά πράγματα της Χαλκιδικής. Πώς φτάσαμε ως εδώ; Θα το γνωρίσουμε διαβάζοντας παρακάτω τη μικρή πλην ενδιαφέρουσα ιστορία του «Π», γραμμένη από τον εκδότη του και υπεύθυνο ύλης, Γιάννη Δ. Κανατά.

...Ήταν ένας-δύο μήνες περίπου πριν από τα Χριστούγεννα του 2000, όταν με τον φιλόλογο Σταύρο Λουκάκη και άλλους φίλους από τον Πολύγυρο και τα περίξ ιδρύσαμε το Λαογραφικό Όμιλο. Θέλοντας λοιπόν να κάνουμε όσο το δυνατόν πιο εντυπωσιακή την πρώτη παρουσία του Ομίλου στο Δημοτικό Θέατρο, πρότεινα στους υπόλοιπους την έκδοση και ενός πε-

ριοδικού. Αυτοί με κοίταξαν... με τ' ασπράδια, χαμογέλασαν μάλλον ειρωνικά, αλλά συμφώνησαν. Δεν είχαν εξάλλου τίποτα να χάσουν.

Εκείνη την πρόταση όμως εγώ την έδεσα κόμπο, και έβαλα ως στόχο, το περιοδικό να είναι έτοιμο και να διανεμηθεί μάλιστα στην πρώτη παρουσίαση του Λαογραφικού, που είχε προγραμματισθεί να γίνει προπαραμονή Χριστουγέννων του 2000. Σε λίγες μέρες δηλαδή.

Εκείνη την εποχή είχα ολοκληρώσει τη 2η έκδοση της «Παλιάς Νικήτης», στην οποία υπήρχαν κάποια κείμενα που αφορούσαν τον Πολύγυρο, κάποιες φωτογραφίες, όπου εικονίζονταν και Πολυγυρινοί, (η Νικήτη με τον Πολύγυρο είχαν από παλιά ιδιαίτερες σχέσεις) μ' έδωσε κάποιες άλλες ο φωτογράφος

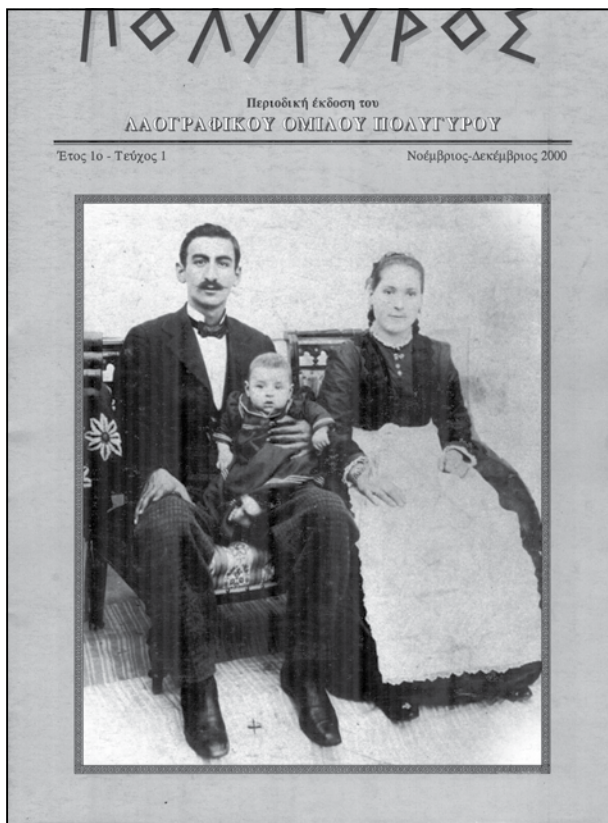

Περικλής Αυγερινός, αγγάρεψα κάποιους φίλους να γράψουν για την περίπτωση, έγραψα κι εγώ έναν μικρό πρόλογο και η... πρώτη ύλη, με την οποία φτιάχτηκε το ιστορικό πλέον 1ο τεύχος του περιοδικού, ήταν έτοιμη.

Πώς όμως να στήσουμε ένα περιοδικό χωρίς χρήματα και τυπογραφική υποστήριξη; Απευθυνθήκαμε λοιπόν στον τότε δήμαρχο Δημήτριο Τζηρίτη, τον οποίο δεν γνωρίζαμε καν, ούτε φυσικά την αντίδρασή του σε ένα τέτοιο αίτημα. Φανταστείτε δύο μέλη ενός συλλόγου που δεν είχε ιδρυθεί ακόμη, να παρουσιάζονται στο δήμαρχο με αίτημα τη χρηματοδότηση ενός

χίλια δυο προβλήματα. Τέλος πάντων τοποθετήσαμε τα κείμενα φίρδην-μίγδην, τις σελίδες που περίσσεψαν τις γεμίσαμε με φωτογραφίες κι έτσι ύστερα από απίστευτη ταλαιπωρία προέκυψε το πρώτο τεύχος του περιοδικού.

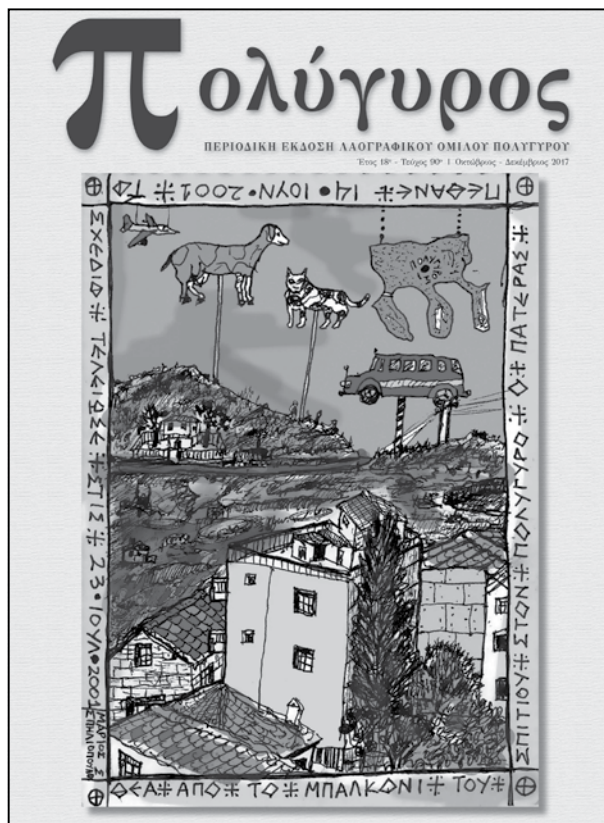
Το 1ο αυτό τεύχος βέβαια ήταν μετριότατο από πλευράς δομής, καθώς δεν υπήρχε κάποια ενότητα ή συνοχή των θεμάτων. Φανταστείτε υπήρχε θέμα που σταματούσε στην 5η σελ. και συνεχίζονταν στη 16η, άλλο που από την 8η παρέπεμπε στην 20η, από την 11η στη 16η κλπ. και άλλο στο... επόμενο τεύχος!!! (Για όλους τους παραπάνω λόγους το 2003 ξανατυπώ-

Το 1ο τεύχος.

περιοδικού, που επρόκειτο να κυκλοφορήσει. (Φέξε μου και γλίστρησα δηλαδή)! Σίγουρα ο κ. Τζηρίτης θα βρέθηκε σε πολύ δύσκολη θέση και σίγουρα έπαιζε με την τύχη του, όταν μας απάντησε θετικά και μας παρότρυνε μάλιστα να συνεχίσουμε!!!

Το επόμενο διάστημα είχαμε να κάνουμε με το στήσιμο του περιοδικού σε συνεργασία με τον τότε (και σήμερα) υπάλληλο του δήμου, Πώργο Διαμαντουλάκη. Έτσι λοιπόν, σε κάποιο γραφείο του δημαρχείου, σε κάποια κενά του ωραρίου του Πώργου ή τα απογεύματα, αρχίσαμε τη σελιδοποίηση του περιοδικού, με τη φιλοσοφία «βλέποντας και κάνοντας». Τα κείμενα ήταν όλα χειρόγραφα, φωτογραφίες οι πρωτότυπες, τα θέματα μας έβγαιναν λίγα, οι φωτογραφίες εκτός ύλης,

Το 906 (τελευταίο) τεύχος.

σαμε το 1ο αυτό τεύχος και γιατί είχε εξαντληθεί, αλλά και για να διορθώσουμε τις τρανταχτές αστοχίες του.)

Παρ' όλη τη μετριότητά του όμως, το τεύχος αυτό για μας υπήρξε ένα μικρό θαύμα. Το κρατούσαμε στα χέρια μας και δεν το πιστεύαμε. Δεν μπορώ να σας περιγράψω με πόση χαρά και υπερηφάνεια το μοιράζαμε στην πρώτη εκδήλωση του Λαογραφικού Ομίλου στο Δημοτικό Θέατρο και λίγο αργότερα σε άλλη μεγάλη εκδήλωση στο Κλειστό Γυμναστήριο με την παρουσία 200 περίπου χορευτών μας στις εορταστικές εκδηλώσεις του Δήμου για τα 180 χρόνια από την επανάσταση της Χαλκιδικής.

συνέχεια στη σελίδα 31

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Από την εκδρομή στα Ν. Φλογητά και στα Πετράλωνα, 3-12-2017 (ρεπ. σελ. 39)

Στα Ν. Φλογητά με τον ανταποκριτή μας κ Βαίο Μαυρίδη

Στο Βυζαντινό Μουσείο "Ιουστινιανός"

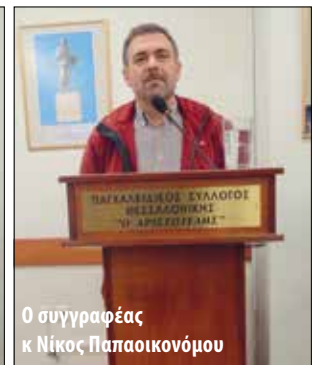
Από την παρουσίαση του βιβλίου του Ν. Παπαικονόμου, 13-12-2017 (ρεπ. σελ. 40)

Το ακροατήριο

Ο παρουσιαστής
κ Χρήστος Ρανταβέλλας

Ο συγγραφέας
κ Νίκος Παπαικονόμου

Από την εκδρομή στο Βελιγράδι, 30,31-12-2017/1,2-1-2018 (ρεπ. σελ. 40)

Στο μνημείο της Ελευθερίας

Σε μπαλκόνι του κάστρου. Στο βάθος ο Δούναβης

Το κόψιμο της βασιλόπιτας και το πρωτοχρονιάτικο "ρεβεγιόν"

Το άγαλμα του Ρήγα Φεραίου
ο κέντρο του Βελιγραδίου

Ο πύργος Νεμπούσα, όπου
φυλακίστηκε και βασανίστηκε
ο Ρήγας Φεραίος το 1798

17η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΧΩΡΩΔΙΩΝ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Κυριακή 26 Νοεμβρίου 2017. Αίθουσα ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Συμμετέχουν οι χορωδίες: **ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ "ΜΑΪΣΤΟΡΕΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ"**, **ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ ΠΑΙΔΙΚΗ**, **ΔΗΜΟΤΙΚΗ Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ**, **ΔΗΜΟΥ ΒΕΡΡΟΙΑΣ (ΚΕΠΑ)**, **ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ**.

Διοργάνωση: **ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ "Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ"**. Υποστήριξη: **ΠΕΡΙΦ. ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ** (ρεπ. σελ. 39)

Η χορωδία Μαΐστορες της Μακεδονίας

Η απονομή

Η παιδική χορωδία του Πολυγύρου

Η απονομή

Η Δημοτική χορωδία των Ν. Μουδανίων

Η απονομή

Η χορωδία του Δήμου Βέρροιας (ΚΕΠΑ)

Η απονομή

Η χορωδία του Παγχαλκδικού

Άποψη της αίθουσας

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
 "Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ"
 Έτος ίδρύσεως 1903
ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ
 Κυριακή 28 Ιανουαρίου 2018

(ρεπ. σελ. 42-43)

Τμήμα της αίθουσας με τους συνέδρους

Το προεδρείο της Γ.Σ.: (από αριστερά) Γ. Κουτσός, Ν. Μπούφτας, Μ. Καρτσιώτης, Τρ. Οικονόμου (πρόεδρος Γ.Σ.), Φιλ. Καράβατος

Ιωάννης Κοτσάνης
Γεν. Γραμματέας
Πεπραγμένα Δ.Σ.

Αβράμ Παπαδόπουλος
Τιμίας
Οικον. Απολογισμός

Φώτιος Ταλέας
Πρόεδρος Ε.Ε.
Έκθεση Ε.Ε.

Μιχαήλ Καρτσιώτης
Πρόεδρος Δ.Σ.
Δευτερολογία

Από τον ετήσιο χορό του συλλόγου, 4-2-2018. (βλ. ρεπορτάζ σελ. 44)

Η κ' Άννα Εμμανουήλ και ο κ' Θ. Φλώρος καλωσορίζουν

Ο Πρόεδρος κ' Μιχ. Καρτσιώτης προσφωνεί

Το Δ.Σ. ανοίγει το χορό

Άποψη από τη διασκέδαση

Από την Χριστουγεννιάτικη γιορτή του Συλλόγου 21/12/2017 (ρεπ. σελ. 40)

Ο ομιλητής κ Μιχαήλ Κουτσός (φιλόλογος)

Οι κυρίες που προετοίμασαν την γιορτή
Φρόσω Σαρδέλλα και Μαρία Γρίβα

Άποψη της αίθουσας

Άποψη της αίθουσας

**Από το κόψιμο της βασιλόπιτας
στο τμήμα της φιλαγγνωσίας**

**Από την εμφάνιση της χορωδίας μας
19-11-2017 (ρεπ. σελ. 54)**

Η χορωδία μας στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης

Από τις εμφανίσεις του χορευτικού μας (ρεπ. σελ. 47 & 54)

Στην εκδήλωση για το γηροκομείο Αρναίας (Φιλίππειο)

Οι "ιέρειές μας" στην εκδήλωση της ΠΚΜ για τον Αριστοτέλη (λιμάνι)

συνέχεια από τη σελίδα 26

Όπως θα καταλάβατε βέβαια, το τεύχος αυτό δεν ήταν το «πρώτο και το τελευταίο», όπως λέγαμε. Σε δυο μήνες ήρθε το 2ο αργότερα το 3ο και φτάσαμε σήμερα, δεκαοκτώ (18) χρόνια μετά, με το 90ο και τελευταίο τεύχος του τουλάχιστον με εκδότη τον υπογράφοντα.

Καθ' όλη αυτή την δεκαοχτάχρονη διαδρομή περάσαμε καλές και κακές στιγμές. Ως κακές στιγμές μπορώ να αναφέρω την πολεμική που δεχθήκαμε στην αρχή από κάποιους, που φαίνεται θεωρούσαν εαυτούς μοναδικούς εκφραστές πολιτισμού και μείς τους χαλούσαμε τη πιάτσα, καθώς εφάνη. Τότε όλοι αυτοί ρωτούσαν: ποιοι είναι αυτοί, ποιος τους έβαλε, τι σκοπούς εξυπηρετούν» και άλλα τέτοια, γνωστά σε παρόμοιες περιστάσεις...

Το 2003 υπήρξε καθοριστικό έτος για το περιοδικό, καθώς ο δήμος Πολυγύρου διέκοψε την επιχορήγησή του. Γράφαμε τότε στα προλεγόμενα του 20ου τεύχους: «ο «Π» απ' αυτό το τεύχος αλλάζει σελίδα. Στο εξής και για τον επόμενο τουλάχιστον χρόνο θα εκδίδεται χωρίς την ευγενική χορηγία του δήμου αλλά με τη δική μας και των πολλών φίλων μας».

Και ω του θαύματος, ενώ όλοι περιμέναμε το τέλος της έκδοσης του περιοδικού, είδαμε από τους Πολυγυρινούς μια πρωτοφανή συμπαράσταση. Κι εδώ θα ήθελα να πω κάτι για τους Πολυγυρινούς: πολλοί τους θεωρούν «σφιχτούς» και συντηρητικούς, για να μην αναφέρω άλλους λιγότερο κολακευτικούς χαρακτηρισμούς. Στην περίπτωση όμως του περιοδικού η στάση τους υπήρξε συγκινητική. Στάθηκαν δίπλα μας με μεγαλοψυχία και γενναιοδωρία και μας έδωσαν να καταλάβουμε πως το περιοδικό δεν έπρεπε να σταματήσει. Δεν είναι τυχαίο εξάλλου, που ο «Π» ήταν, από τότε μέχρι και σήμερα, το μοναδικό περιοδικό που εκδιδόταν με την προαιρετική συνδρομή των αναγνωστών του και κατάφερε να επιβιώσει έτσι επί τόσα χρόνια.

Δεν θα είμαστε βέβαια σήμερα εδώ, εάν δεν υπήρχαν τόσοι πολλοί και καλοί συνεργάτες, που μας πλαισίωσαν όλα αυτά τα χρόνια. Πρώτος και καλύτερος ο άμεσος συνεργάτης μου Θανάσης Χριστιανός, ο ποιητής Ντίνος Χριστιανόπουλος, η Μαρία Μπουλάκη, ο Πάννης Τσίκουλας, ο Απόστολος Κελιαφάνος, ο Νίκος Βασιλάκης, ο Τάκης Κοσμάς, ο Χρίστος Γεροχρήστος, ο Πάννης Αικατερινάρης, ο Πώργος Ζωγραφάκης, η Δήμητρα Χαριστού, ο Κώστας Σύγγελης, η Ερατώ Ζέλιου, ο Δημ. Κύρου, ο Αθ. Τσαμουρτζής, ο Κων/νος Κοντογιανόπουλος, ο Νίκος Τάσιος, ο Χρήστος Αλβανός, ο ιερομόναχος Συνέσιος Γενατάς, ο αείμνηστος Κείμης Τάσιος, οι συμπατριώτες μου Μάκης Παπάγγελος, Ιωακείμ Κρικελίκος και Αγγελος Μάντσιος, ο Κύπριος καθηγητής Πέτρος Παπαπολυβίου, οι νεότεροι συνεργάτες και ερευνητές Νίκος Παπαοικονόμου, Κώστας

Χιούτης, Γιάννης Σαράφης και πολλοί άλλοι.

Δεν θα είμαστε επίσης σήμερα εδώ χωρίς τη συνεργασία του Συλλόγου Πολυγυρινών Θεσσαλονίκης «Ο Τσουκαλάς», και ιδιαίτερα της Μαρίας Μπουλάκη και Απόστολου Κελιαφάνου. Διαβάζω από την πρώτη επιστολή που μας έστειλαν το 2003: «... Δεχθείτε μια μικρή προσφορά εκ μέρους του συλλόγου μας, σαν επιβράβευση του έργου σας και σας ευχόμαστε να είστε πάντα πρόθυμοι υμνηταί του Πολυγύρου μας και αναδευταί της μνήμης των γεννητόρων μας...». Η μικρή προσφορά του «Τσουκαλά» ανήρχητο στο όχι ευκαταφρόνητο ποσό των 100.000 δρχ. Από τότε η σχέση μας με τα μέλη του «Τσουκαλά» εδραιώθηκε και εγώ τουλάχιστον θεωρούσα πολλά από τα μέλη του, ανθρώπους του περιοδικού.

Δεν θα ήμασταν επίσης σήμερα εδώ χωρίς τη βοήθεια του Παγκαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ο Αριστοτέλης» και την οικονομική και ηθική συμπαράσταση των ανθρώπων του: Από τον αείμνηστο πρόεδρο Βρασίδα Κυριαφίνη μέχρι τον σημερινό, Μιχάλη Καρτσιώτη, τους Πάνο Βεροιώτη, Γιάννη Κοτσιάνη κ.ά. Τους ευχαριστώ όλους από καρδιάς.

Όμως, όλα τα πράγματα έχουν κάποτε κι ένα τέλος. Η κρίση επηρέασε, όπως ήταν φυσικό, και τη συνέχιση του περιοδικού, καθώς οι συνδρομές μειώνονταν χρόνο με το χρόνο και η κατά καιρούς βοήθεια του Δήμου Πολυγύρου δεν στάθηκε αρκετή να αποσοβήσει το τέλος. Τέλος, το τελευταίο τεύχος κυκλοφόρησε με τη συνδρομή λίγων πλην καλών φίλων (μάλλον έρανος ήταν αυτό) και σήμερα δεν ήμαστε σε θέση να στείλουμε καν τα τεύχη του εξωτερικού, ούτε να δέσουμε τον τελευταίο τόμο του περιοδικού. Τέλος πάντων, κι αυτά θα γίνουν με τον καιρό!

Κλείνω με όσα έγραψα στο «Αντί... επιλόγου» του τελευταίου (90ου) τεύχους του «Π»:

«...Κατά τη γνώμη μου, για να εξακολουθήσει να εκδίδεται το περιοδικό, υπ' αυτόν ή άλλον τίτλο, θα πρέπει να το αναλάβει ένας πολιτιστικός φορέας οικονομικά ανεξάρτητος, που να πληροί όλες τις περί εντύπων νόμιμες προϋποθέσεις.

Κατά δεύτερον θα πρέπει να ανανεωθεί, να γίνει ένα σύγχρονο περιοδικό και προπάντων ποιοτικό, με απαραίτητη φυσικά τη συμμετοχή της νεολαίας. Καλή η ιστορία, η παράδοση και η λαογραφία, μ' αυτά όμως και τόσα άλλα ξεχάσαμε να δημιουργούμε, να ονειρευόμαστε και να πρωτοπορούμε!

Αισθάνομαι πως πλέον δεν έχω να προσφέρω τίποτα άλλο στον «Πολύγυρο», επαναλαμβάνοντας, ανακυκλώνοντας και κάνοντας τα ίδια λάθη. Ευχαριστώ τους ανθρώπους με τους οποίους συνεργάστηκα τόσα χρόνια, θεωρώ τον εαυτό μου ευλογημένο που τους γνώρισα, εύχομαι και ευελπιστώ σε νέες δημιουργικές συνεργασίες, καθώς το... ψάξιμο... γενικώς δεν τελειώνει ποτέ!»

Βιογραφικό σημείωμα (Γιάννη Κανατά)

Ο Γιάννης Κανατάς γεννήθηκε το 1956 στη Νικήτη, όπου έλαβε τις εγκύκλιες σπουδές του και στη συνέχεια φοίτησε στο Γυμνάσιο Αγ. Νικολάου. Είναι πτυχιούχος του Οικονομικού τμήματος της Νομικής του ΑΠΘ και της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Φλώρινας.

Κατά τη διάρκεια της φοιτητικής του ζωής στη Θεσσαλονίκη, υπηρέτησε τον Πολιτιστικό Σύλλογο Νικήτης, από διάφορες θέσεις του Δ. Σ καθώς και με την έκδοση της εφημερίδας «Σίθων». Το 1986 διορίστηκε στο Γενικό Νοσοκομείο Χαλκιδικής και το 1993 ως δάσκαλος, ιδιότητα με την οποία υπηρετεί μέχρι σήμερα. (3ο Δημοτικό Σχολείο Πολυγύρου).

Πρώτος καρπός της ενασχόλησής του με την τοπική ιστορία υπήρξε το βιβλίο «Η Παλιά Νικήτη», έκδοση του «Σίθωνα» το 1980. Το βιβλίο επανεκδόθηκε συμπληρωμένο και διορθωμένο το 2000, καθώς η πρώτη έκδοση είχε εξαντληθεί.

Το 2000 ιδρύει με τον φιλόλογο Σταύρο Λουκάκη και άλλους φίλους από τον Πολύγυρο τον Λαογραφικό Όμιλο Πολυγύρου. Τον σύλλογο θα υπηρετήσει

από τη θέση του προέδρου επί 5ετία και από τη θέση του εκδότη του περιοδικού «Πολύγυρος» επί 18 χρόνια.

Το διάστημα αυτό, θα εκδώσει 5 ακόμα βιβλία, τα εξής:

«Νικόλαος Καστρέτσιος, ο λαϊκός ζωγράφος του Πολυγύρου», το 2006,

«Ο καπετάν Γιωργάκης Δημόπουλος από τη Νικήτη» το ίδιο έτος,

«Ο καπετάν Γιάννης Καρατζοβάλης και η ληστοκρατία στη Χαλκιδική» το 2007

«Πολύγυρος ο τόπος και οι άνθρωποι», το 2010,

«Το ροδάκινο που έγινε ντομάτα», (διηγήματα) το 2015 από τις εκδόσεις Φερενίκη.

Προς έκδοση είναι το βιβλίο «Κάποτε στον Πολύγυρο», το οποίο μέσα από δημοσιεύματα και σπάνιες φωτογραφίες παρουσιάζονται τα σημαντικότερα γεγονότα που καθόρισαν την Ιστορία του Πολυγύρου, από το 1854 μέχρι το 1980, όπως αυτά καταγράφηκαν στις εφημερίδες της Χαλκιδικής, της Θεσσαλονίκης, των Αθηνών, της Κωνσταντινούπολης, της Σύμης και άλλων πόλεων ανά την Ελλάδα.

12 Φεβρουαρίου 2018

Ο Γιάννης Κανατάς συνήθιζε κάθε χρόνο να δεξιώνεται στον Πολύγυρο τους αρθρογράφους του περιοδικού και όλους όσους τον βοηθούσαν στην εκδοτική του προσπάθεια. Η φωτογραφία από τη δεξίωση το 2014.

ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ ΤΑ ΛΑΛΗΤΑ.....

ΚΑΪΑΦΑ-ΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ ΜΙΝΑ
Αρχαιολόγος, Δρ. Αρχιτεκτονικής ΑΠΘ

Αλίμονο σ' όποιον επιλέγει «...τυφλός τά τ' ὄτα
τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματα...» να παραμένει (Σοφοκλής,
Οιδίπους Τύραννος 371) ...τυφλός και στα αυτιά και
στον νου και στα μάτια...
Πόση άραγε να είναι και η λύπη που του πρέπει...

Λαλούν άραγε τούτων των τοίχων οι στοιβαγμένες
πέτρες ;;;

Λαλούν! γιατί στοιβάζουν όλες της νιότης μας τις
στιγμές, τις μελένιες, τις
ψιχαλιστές...

Λαλούν, γιατί μπο-
ρούν με ευκολία να κολ-
λήσουν της ζωής μας τις
ψηφίδες...

Λαλούν άραγε τού-
των των παραθυριών τα
φύλλα; ;;;

Λαλούν! για χάρη
μας μόνο, γιατί σφάλι-
ζαν κάποτε τα όμορφα
όνειρα που συντρόφευ-

αν τους παιδικούς μας ύπνους, εκείνους που μοιραζό-
μασταν στο ίδιο δωμάτιο...ή και στο ίδιο μεγάλο κρε-
βάτι με την ξεκολλημένη σιδερένια βίδα.....

Λαλούν, γιατί φυλάγουν τους ασκούς της αγάπης
που μοιραστήκαμε στα μέσα και τα έξω τους....

Λαλεί άραγε τούτη η μικρή αυλή μπροστά στις
σκάλες; ;;;

Λαλεί! αν και με ένδυση καινούρια, γιατί είχε ρου-
φήξει τόσες φορές τις αιμοσταξίες από τα πληγιασμέ-
να μας γόνατα....

Λαλεί, γιατί έχει γευτεί την απαλοσύνη της δικής

μας παιδιάστικης αθωότητας.....

Λαλούν άραγε οι μανταλωμένες σιωπές; ;;;

Λαλούν!....αν εσύ το θες...γιατί οι σιωπές ήχοι και
βηματισμοί μπορούν και γίνονται, κινήσεις και ζωές
κορμιών θνητών που έχουν στήσει αγνάντι πια από
στασίδια τ' ουρανού.....

Λαλούν, γιατί τα μάνταλα νεράιδες μπορούν και
γίνονται, που ξεστρατίζουν το μυαλό στα περασμέ-
να....., μόνο αν εσύ το θες, λαλούν!

Στάσου εδώ da και
σώπαινε...

του σπιτιού θα ακού-
σεις τους ψιθύρους.....

μόνο αν εσύ το θες...

δικοί μας είναι....

είναι οι παιδικές μας
ανάσες, οι φωνές των
παιχνιδιών μας, τα σκιρ-
τήματα της νιότης μας...

όλα δικά μας είναι...

Άκου τους ψιθύρους
από τα κλειστά θυρόφυλ-

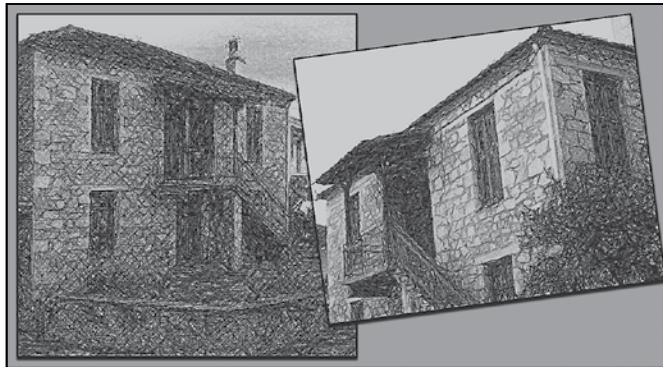
λα και θα ορμήσουν στα μέσα σου όλα τα περασμένα.....
άκου τους! και θα γίνουν αντίφωνα μες στη θολή
σου μνήμη...

άκου τους! και θα γίνουν ακούμπημα για τις ανή-
μπορες σκέψεις σου...

άκου τους! και θα γίνουν δροσιάς σταλάγματα
στην αφυδατωμένη σου καρδιά

άκου τους! και θα γίνουν παραστάσεις αέναες στις
αποβάθρες της ψυχής σου...

.....Άκου τους....έτσι..... για να τους ακούμε πα-
ρέα....

"ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΣΠΙΤΙ"

Του Ιωάννη Πολέμη

Πέρα στην άκρη του χωριού
που ο μύλος μας γοργά γυρνά,
κι ο ήλιος του καλοκαιριού
μέσ' απ' τα δέντρα δεν περνά,
εκεί 'ναι και το φτωχικό
το σπίτι μου το πατρικό.
Εκεί πρωτόνοιξα στο φως
τα μάτια μου και την καρδιά
κι είμαι σαν ένας αδερφός

με τ' άλλα του χωριού παιδιά.
Παιγνίδια, γέλια απ' την αυγή
κοντά στη δροσερή πηγή.
Δε θέλω εγώ φανταχτερά
παλάτια, που λαμποκοπούν,
μηδέ την ψεύτικη χαρά
που με τα πλούτη τους σκορπούν.
Εγώ ποθώ το φτωχικό
το σπίτι μου το πατρικό.

Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΝΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Ένα παράδειγμα προς μίμηση

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΥΡΚΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΑΡΗΣ

Αρχιτέκτονας,

π. πρόεδρος του ΤΕΕ Κεντρικής Μακεδονίας

Η σημασία της πολιτισμικής κληρονομιάς. Το φυσικό και ιδιαίτερα το δομημένο περιβάλλον αποτελούν βασικά στοιχεία τεκμηρίωσης της ιστορίας ενός τόπου. Με αυτή την έννοια τα διάσπαρτα στην ελληνική ύπαιθρο ξωκλήσια αποτελούν, συχνά, σημαντικά μνημεία της αρχιτεκτονικής και πολιτισμικής μας κληρονομιάς. Η αποκατάσταση της μορφολογίας και του εσωτερικού διάκοσμου στην αρχική τους κατάσταση ή ακόμη και σε ενδιαφέρουσα μορφολογικά και ιστορικά-ενδιάμεση φάση τους, στην οποία αποτυπώνεται ο χρόνος της εξελικτικής διαδρομής τους, συμβάλλει πειστικά στη διάσωση της ιστορικής συλλογικής μνήμης και στην ανάδειξη του λαϊκού μας πολιτισμού.

Στον προφήτη Ηλία, τέλη της δεκαετίας του '50.
Επισκέπτες-προσκυνητές χορεύουν στον αύλειο χώρο του.

Τις τελευταίες ωστόσο δεκαετίες πολλά από αυτά, τα απλά και ταπεινά, αλλά συνάμα και τόσο ενδιαφέροντα λατρευτικά μνημεία, περιήλθαν σε κατάσταση εγκατάλειψης στη φθορά του χρόνου ή υπέστησαν τις καταλυτικές επεμβάσεις ενός ανιστόρητου «εξωραϊσμού», που αλλοίωσε την μορφολογία, συχνά και την τυπολογία τους. Καθώς στην εποχή μας περισσεύουν οι εκσυγχρονιστικές τάσεις, που εν προκειμένω «ακυρώνουν» ακαταμάχητα στοιχεία της ταυτότητας ενός λαού, καταστρέφονται ιστορικά κτίσματα, τα οποία αποτελούν αρχέτυπα, πρωτογενή υποδείγματα, θα έλεγα, της εκκλησιαστικής και λαϊκής Αρχιτεκτονικής.

Στον κατάλογο αυτών των λατρευτικών μνημείων, που αντιμετωπίζονται μ' αυτό τον τρόπο, θα πρέπει να προστεθούν και άλλα μικρότερα ή και μεγαλύτερα που ανήκουν στις κατηγορίες των χρηστικών κατασκευών, του αστικού εξοπλισμού, των υποδομών κ.λπ. Ανάμεσα σ' αυτά είναι τα γεφύρια, οι πετρόχτιστοι πέργυροι (περίβολοι), οι δημόσιες βρύσες, οι λιθόχτιστες πεζούλες, τα καλντερίμια και όσα άλλα σχετικά υπάρχουν στον πολεοδομικό ιστό και στις περιαστικές περιοχές

των οικισμών μας. Παρότι είναι προφανές ότι ο βαθμός προστασίας τους θα έπρεπε να πιστοποιεί σε μεγάλο βαθμό και το επίπεδο της παιδείας ενός λαού, τα περισσότερα από αυτά έχουν την ίδια ή και χειρότερη αντιμετώπιση απ' ότι τα ξωκλήσια.

Αν όμως αυτή η πρόδηλη ανάγκη διάσωσης των λαϊκών μνημείων και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς γίνει κτήμα των πολλών ή έστω των περισσότερων απ' όσους τουλάχιστον ασχολούνται με τα κοινά, τότε υπάρχει ελπίδα να αλλάξει και η γενικότερη συμπεριφορά των πολιτών απέναντί τους. Σ' αυτή την προσπάθεια της ενημέρωσης και της διαπαιδαγώγησης των νεότερων γενιών, ιδιαίτερα, είναι αναγκαίο να συμβάλουν

οι δημόσιοι φορείς, στους οποίους πρωτίστως συμπεριλαμβάνονται όλες οι βαθμίδες της εκπαίδευσης και η επίσημη Εκκλησία.

Το ιστορικό της αποκατάστασης. Μια ομάδα κατοίκων του Παλαιοκάστρου της Χαλκιδικής αποφάσισαν πριν πέντε περίπου χρόνια να προχωρήσει στο εγχείρημα της αποκατάστασης του εξωκλήσιου του Προφήτη Ηλία. Αυτή βεβαίως η πρωτοβουλία τους δεν ήταν ξεκομμένη από το γεγονός ότι στο μικρό αυτό χωριό υπήρχε από παλαιότερα μια σειρά αντίστοιχων συλλογικών δράσεων πολιτισμικού, κυρίως, χαρακτήρα όπως η αναβίωση εθίμων, θεατρικά δρώμενα, ποιητικές βραδιές, ακόμη και έκδοση τοπικής εφημερίδας κ.ά. Υπήρξε με αυτά τα δεδομένα η κατάλληλη υποδομή για να μπορούν να καρποφορήσουν ιδέες και να γίνεται πράξη η αγάπη των κατοίκων προς τον τόπο τους. Να πιστοποιούν δηλαδή αυτή τη σχέση και να γίνονται χρήσιμοι, όχι με μεγαλοστομίες και κοινοτυπίες που συχνά εντοπίζει κανείς σε πομπώδεις επετειακούς λόγους, αλλά με πρωτοβουλίες και αποτελεσματικές δράσεις.

Τα μέλη αυτής της ομάδας, κατά βάση επτά οικο-

γενειών, ανέλαβαν την φροντίδα και όσα αφορούσαν στο ξωκλήσι, που βρίσκεται λίγο έξω από το χωριό. Ήταν κατά την ντοπιολαλιά οι «οικονομάδες» του, αυτοί δηλαδή που θα συνέχιζαν μια λαϊκή παράδοση με ρίζες στα βάθη του χρόνου, όταν η κάθε λογής συλλογικότητα αποτελούσε κατά την οθωμανική περίοδο βασικό στοιχείο στις «των Ελλήνων τις Κοινότητες».

Στα πλαίσια των καθηκόντων τους κι ανάμεσα στις πρώτες αποφάσεις που πήραν, ήταν η αποκατάσταση του ξωκκλησιού στην αρχέτυπη μορφολογία του και η διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου. Θα ακολουθήσουν στη συνέχεια οι συμπληρωματικές εργασίες στο εσωτερικό του. Γνώριζαν ωστόσο καλά ότι για να υπάρξει ένα σωστό αποτέλεσμα, δεν έφτανε μόνο η δική τους θέληση ή ο όποιος αυτοσχεδιασμός, ούτε φυσικά από μόνη της η λήψη της σχετικής αδείας από την Μητρόπολη Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου, στην οποία υπάγεται το χωριό. Χρειάζονταν και η συμβολή ανθρώπων με εμπειρία στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο. Με αυτό το πνεύμα κάλεσαν τον Βασίλη Λοκοβίτη, ως πολιτικό μηχανικό και εμένα, ως αρχιτέκτονα μηχανικό, δυο συνδημότες δηλαδή και φίλους τους μηχανικούς, για να προσφέρουμε υπηρεσίες τεχνικού συμβούλου. Ανταποκριθήκαμε γιατί πάντα πρέπει να στηρίζουμε τέτοιες πρωτοβουλίες.

Μετά την έκδοση της σχετικής αδείας, άρχισαν οι εργασίες αποκατάστασης και ανάπλασης του περιβάλλοντα χώρου, στις οποίες συμμετείχαν αποκλειστικά οι ίδιοι. Στις εκεί επισκέψεις μας διαπιστώναμε τη ζεστασιά και το ζήλο γι' αυτό που έκαναν. Ήταν ακριβώς αυτή η θεμελιακή προϋπόθεση, που πάντα χρειάζεται, ώστε να προκύψει ένα λαμπρό αποτέλεσμα, όπως άλλωστε συμβαίνει και με πολλά άλλα στη διαδρομή του κάθε ανθρώπου.

Η θέση. Ως επιτυχημένη επιλογή των κτητόρων του μπορεί να χαρακτηριστεί η χωροθέτηση του προφήτη Ηλία στην συγκεκριμένη περιοχή, νότια του σημερινού χωριού και στα ανατολικά του παλαιού οικισμού. Χτίστηκε στην κορυφή ενός λόφου, που στη συνέχεια πήρε το όνομά του. Σ' αυτόν δεσποζουν οι αιωνόβιες και πανύψηλες πουρνάρες, αντιπροσωπευτικά δείγματα της χλωρίδας της περιοχής.

Οι δύο αυτοί οικισμοί του Παλιόκαστρου απο-

τελούν και τις αφετηρίες προσέγγισης του Προφήτη Ηλία, στην οποία βοηθούν και οι σχετικές ενημερωτικές πινακίδες. Από την πρώτο φθάνει κανείς εκεί, ακολουθώντας τον παλιό επαρχιακό δρόμο του Χολομώντα με κατεύθυνση προς τον Ταξιάρχη και στη συνέχεια στρίβοντας δεξιά στον πρώτο αγροτικό. Στη δεύτερη περίπτωση, ακολουθεί τον δασικό ανηφορικό δρόμο, που αρχίζει από το σημείο διασταύρωσής του με τον παλιό επαρχιακό δρόμο Παλαιοκάστρου - Πολυγύρου και στο ύψος εισόδου στο παλιό χωριό. Το μήκος της διαδρομής από το νέο χωριό είναι 1.200 μ., ενώ από το παλιό 500 μ.

Στοιχεία του κτίσματος και των εργασιών αποκατάστασης. Το ξωκλήσι αποτελείται από ένα ορθογώνιο πέτρινο κτίσμα μήκους 4,75 μ. και πλάτους 4,12 μ. Σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή, που είναι εντοιχισμένη στη νότια πλευρά του, χτίστηκε το 1873. Η περιμετρική λιθοδομή, πλάτους 0,50 μ., αρμολογήθηκε στην εξωτερική της όψη, ενώ οι εσωτερικές επιφάνειες, που ήταν επιχρισμένες και χωρίς εικονογράφηση, διατηρήθηκαν ως είχαν. Ο εσωτερικός χώρος περιλαμβάνει το ιερό, που διαχωρίζεται από των μεγαλύτερων διαστάσεων κυρίως ναό με ένα ξύλινο τέμπλο, χωρίς ιδιαίτερη κατασκευή και εικόνες.

Η στάθμη έδρασης της στέγης, μετά την αποκατάστασή της, βρίσκεται 1,97μ. πάνω από τη στάθμη του περιβάλλοντα χώρου, ενώ το μέγιστο ύψος της (μέχρι την κορυφογραμμής της) στα 2,97 μ. Εδώ θα πρέπει να σημειώσω ότι το ξωκλήσι πριν χρόνια είχε αποκτήσει μεγαλύτερο ύψος κατά 0,80 μ., γιατί στην αρχική λιθοδομή προστέθηκε πλινθοδομή! (φωτ. 1) Δεν ήταν βεβαίως η πρώτη φορά που συνέβαινε κάτι τέτοιο. Το είχα συναντήσει πριν χρόνια και στο μεταβυζαντικό ξωκλήσι επί της ακτής του Θερμαϊκού, ανάμεσα στους οικισμούς της Ν. Σκιώνης και των Λουτρών της Αγίας Παρασκευής στη Κασσάνδρα. Είχα τότε μια έντονη αντιπαράθεση με όσους είχαν πάρει την αυθαίρετη απόφαση να ...«δώσουν ύψος» στην Παναγία Φανερωμένη, όπου ήταν αφιερωμένο. Αλλά ποιος άκουγε, «φωνή βοώντος εν τη ερήμω»...

Όπως είναι ευνόητο κατά τις εργασίες της αποκατάστασης του Προφήτη Ηλία η πρόσθετη πλινθοδομή αποξηλώθηκε. (φωτ. 2) Το ίδιο συνέβη και με την εσωτερική ψευδοροφή, όπως και με τα μεταλλικά κου-

Ο προφήτης Ηλίας Παλαιοκάστρου, μετά την ολοκλήρωση των εργασιών αποκατάστασης του κελύφους.

φώματα των παραθύρων και της πόρτας εισόδου, που αντικαταστάθηκαν με ξύλινα, στον τύπο των παλαιότερων.

Η στέγη, της οποίας ο ξύλινος σκελετός είχε υποστεί φθορές και στρεβλώσεις, ανακατασκευάστηκε, με την χρησιμοποίηση πρόσθετων ξύλων καστανιάς και δρυός (δέντρινα), τα περισσότερα των οποίων είχαν διατεθεί από ιδιοκτήτες μισογκρεμισμένων σπιτιών του χωριού. Με τέτοια ξύλα αντικαταστάθηκαν και οι οριζόντιες ξυλοδεσιές (χατίλια) της λιθοδομής, που τοποθετούνταν για την ενίσχυση της αντισεισμικής θωράκισης των κτισμάτων. Πριν την επαναχρησιμοποίησή τους υπέστησαν την κατάλληλη επεξεργασία, τόσο για την προληπτική προστασία τους από το σαράκι, όσο και για την αισθητική και τον εναρμονισμό τους προς την εποχή της ανέγερσης του εξωκλησιού, στις θέσεις τουλάχιστον που αυτά ήταν ορατά (εσωτερικό της στέγης, εξωτερική επιφάνεια λιθοδομής). Αντικαταστάθηκαν ακόμη τα κεραμίδια γαλλικού τύπου, με τα οποία είχε επικαλυφθεί η στέγη σε κάποια ενδιάμεση φάση της, με τις σχιστόπλακες, που διακρίνονται και σε φωτογραφίες παλαιότερων εποχών. Η αποκατάσταση του κελύφους ολοκληρώθηκε με το αρμολόγημα της λιθοδομής. Απόμεινε για την τελευταία φάση εργασιών μόνο το δάπεδο.

Το πνεύμα του τόπου. Η θέα από τον αύλειο χώρο του Προφήτη Ηλία είναι καταπληκτική και ιδιαίτερα την ώρα που ο ήλιος βασιλεύει στα μέρη της Θεσσαλονίκης και στην οροσειρά των Πιερίων, που γειτονούν με τον Όλυμπο, το βουνό των θεών. Έχει κανείς

την αίσθηση ότι όλοι αυτοί οι τόποι, μαζί και η Χαλκιδική, συναποτελούν μια γεωγραφική ενότητα σηματοδομένη από την κοινή Ιστορία και τους μύθους μιας περιοχής διαχρονικά κατοικημένης!

Όλα στον Προφήτη Ηλία συνθέτουν ένα ξεχωριστό χώρο αναψυχής και στοχασμού, ιδιαίτερα κατά το γιορτασμό του ξωκλησιού καταμεσής στο καλοκαίρι, όταν αναβιώνουν παμπάλαια έθιμα και ξανάρχονται μνήμες από το μακρινό παρελθόν. Στο φετινό πανηγύρι, που συνέπιπτε με την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης του έργου της αποκατάστασης, όλα είχαν αποκτήσει ξεχωριστές διαστάσεις και μεταφυσικές ιδιότητες. Τα τραγούδια, οι ήχοι του δάσους, τα παραδοσιακά εδέσματα, τα τσίπουρα και τα κρασιά, ακόμη και το φως από τις λάμπες της κηροζίνης -θυέλλης κάποτε τις λέγαμε-, ανακαλούσαν αλλοτινές εποχές, αυτές που σφραγίστηκαν από το πνεύμα και τη μοναδικότητα του τόπου.

Επίλογος. Όχι μόνο για την ιστορία, αλλά και γιατί τέτοιες πρωτοβουλίες θα πρέπει να αναγνωρίζονται και να επιβραβεύονται, αναφέρω κατά αλφαβητική σειρά τα ονόματα των συντελεστών του έργου: Θανάσης Κ. Γραμμένος, Ανδρέας Π. Διακάκης, Στυλιανός Γ. Ζαγορίτης, Βασίλης Χ. Μανίκας, Γιάννης Νικολαΐδης, Θανάσης Ε. Παπαμανώλης και Γιάννης Γ. Ρεπάνης. Δεν ξέρω αν θα το 'θελαν, αλλά εγώ το οφείλω γιατί πιστεύω ότι ο εθελοντισμός και η όποια προσφορά για τη διάσωση των μνημείων και του λαϊκού πολιτισμού μας θα πρέπει να χαρακτηρίζουν τη συνειδήσή μας.

Πολύγυρος 15 Ιανουαρίου 2018

* * *

ΕΠΕΤΕΙΑΚΗ ΕΣΠΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΑ 150 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΗΤΑ ΝΙΚΗΤΗΣ (1867-2017)

Ο Δήμος Σιθωνίας διοργάνωσε επετειακή εσπερίδα για τα 150 χρόνια από την ανέγερση του Ιερού Ναού του Αγίου Νικήτα Νικήτης (1867-2017) την Τρίτη 26 Δεκεμβρίου 2017, στις 6 το απόγευμα, στο Πολιτιστικό Κέντρο του ΕΠΑΛ Νικήτης. Η εκδήλωση ξεκίνησε με χαιρετισμό του Δημάρχου Σιθωνίας κ. Ιωάννη Τζίτζιου.

Ιωακείμ Κρικελίκος, Δημήτριος Δημαράς, Ιωακείμ Παπαγγελοσ.
Στο βήμα ο Δήμαρχος κ. Ι. Τζίτζιος

Ακολούθησε προσφώνηση του Αιδεσιμολογιστάτου π. Αθανασίου Γουματιανού και του π. Γεωργίου Σαλονικλή.

Από πλευράς ομιλητών:

Ο κ. **Ιωακείμ Παπαγγελοσ** δρ. αρχαιολόγος, αναφέρθηκε στα της ανεγέρσεως του Ναού το 1867.

Ο κ. **Δημήτριος Δημαράς** Φιλολόγος, αναφέρθηκε στην περιγραφή του Αγ. Νικήτα προ του εμπρησμού.

Ο κ. **Ιωακείμ Κρικελίκος** Φιλολόγος σε «Ευτράπελα εν τω Ναώ συμβάντα».

«ΙΣΕΙΣ Π(Χ)ΝΟΙ ΕΧΙΤΙ ΝΑ ΠΙΡΓΙΛΑΤΙ ΙΔΩ ΣΤΟΥ ΧΟΥΡΙΟ ΤΟΥ Θ'ΚΟ ΣΑΣ;»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ

Ομ. Καθηγητής Παιδιατρικής ΑΠΘ

«**Ισείς** π(χ)νοί έχιτι να πιργιλάτι ιδώ στου χωριό του θ'κό σας», τουτέστιν «**εσείς** ποιους έχετε να περιγελάτε (να κοροϊδεύετε) εδώ στο χωριό το δικό σας;», με ρώτησε εις άπταιστα Χαλκιδικιώτικα άμα τη αφίξει της στον Πολύγυρο μία συνομήλικη ξαδέρφη μου (θα ήμασταν 9-10 χρονών τότε), που κατοικούσε σε κάποιο άλλο χωριό της Χαλκιδικής.

Ήταν θεσμός εκείνα τα χρόνια να υπάρχουν σε κάθε χωριό κάποια άτομα που ξεχώριζαν και τα οποία οι άλλοι «οι φυσιολογικοί» αυτοί που δεν ξεχώριζαν τα περιγελούσαν ή μάλλον το θεωρούσαν υποχρέωσή τους να τα περιγελούν! Έτσι δε μου φάνηκε καθόλου παράξενη η ερώτηση της ξαδέλφης μου, που ήθελε να μάθει μόλις ήρθε στον Πολύγυρο τα άτομα αυτά. Προφανώς ήθελε να τα συμπεριλάβει στα αξιοθέατα του Πολυγύρου όσο θα έμενε σ' αυτόν και να έχει να τα διηγείται στους συγχωριανούς της όταν θα επέστρεφε στο χωριό της. Έτσι γνωρίζοντας και αυτούς που περιγελούσαμε θα είχε μια ολοκληρωμένη άποψη του είναι και του γίνεσθαι στον Πολύγυρο κατά τη συγκεκριμένη εποχή.

Το περιγέλασμα ή καλύτερα ο εξευτελισμός των ξεχωριστών ατόμων ήταν μία από τις λίγες, πρέπει να παραδεχθούμε, ευκαιρίες για «να διασκεδάζουν» οι μη ξεχωριστοί «οι φυσιολογικοί άνθρωποι εύκολα, ανέξοδα και καθημερινά. Πού σινεμά, πού θέατρα, πού τηλεόραση, πού τσίρκα εκείνα τα χρόνια στα χωριά μας. Έτσι τα άτομα που ξεχώριζαν ήταν «μια κάποια λύση» για διασκέδαση. **Τόσο εφιαλτικό. Τόσο αληθινό.**

Τα άτομα αυτά που ξεχώριζαν και που περιγελούσαμε ήταν οι λεγόμενοι «**τρελοί του χωριού**» ή «**περιπλανώμενοι του χωριού**» κατά τον Παπαδιαμάντη ή «**τα παιδιά ενός κατώτερου Θεού**» κατά τον Μαρκ Μέντοφ¹. Τα άτομα αυτά ήταν κάποια αναξιοπαθούντα άτομα με σωματικά, νοητικά ή ψυχικά προβλήματα και αναπηρίες, που γίνονταν στόχος καυστικών σχολίων και ανελέητης κοροϊδίας και όχι σπάνια εκμετάλλευσης και βάνουσης συμπεριφοράς από τους «φυσιολογικούς» συγχωριανούς τους. Έτσι ψυχοπαθείς, νοητικά υστερημένα άτομα, άτομα με νευρολογικές ή αισθητηριακές διαταραχές (παράλυτα, κωφάλαλα, με ελαττωμένη όραση κλπ.) ήταν εκτεθειμένα στην κοινή θέα και διάθεση του καθενός λόγω ανεπαρκούς ιατρικής αντιμετώπισης, ελλιπούς κοινωνικής πρόνοιας και ανωριμότητας της κοινωνίας να τους δεχτεί, γι' αυτό τους περιθωριοποιού-

σε και βέβαια διασκεδάζε μαζί τους περιγελώντας τους.

Έζησα σε όλη του την έκταση το θέμα «των τρελών», «των περιπλανώμενων» του χωριού, αυτών «των παιδιών ενός κατώτερου Θεού» κατά την παιδική μου ηλικία. Εμείς τα παιδιά από τη μία μεριά τους φοβόμασταν αλλά από την άλλη βρίσκαμε μία υπέρτατη ηδονή κοροϊδευόντάς τους (αντικατοπτρίζοντας κι εμείς τη στάση της κοινωνίας), παίρνοντάς τους στο κατόπι, όταν τους συναντούσαμε και ενίοτε πετροβολώντας τους. Θυμάμαι πως επιδιώκαμε να τους προκαλούμε και να τους κάνουμε να θυμώνουν και να μας κυνηγούν. Τρεπόμασταν τότε σε φυγή τσιρίζοντας και ζώντας απολαυστικά αυτή την έξαψη, την άγρια χαρά που μας προκαλούσε ο τρόμος. Ήταν ο «**ηδονικός φόβος, η αχόρταγη απαντοχή της φρίκης**» κατά το Σ. Μυριβήλη. Δεν είχαμε, βλέπεις, τότε παιχνίδια και ταινίες τρόμου (θρίλερ) για να μας ανεβάζουν την αδρεναλίνη, όπως θα λέγαμε σήμερα και οι «τρελοί του χωριού» όπως είπα, ήταν «μια κάποια λύση».

Νιώθω μεγάλη λύπη και μεγάλες ενοχές που συμμετείχα κι εγώ ως παιδί σ' εκείνη την ανελέητη διαπόμψη των αδικημένων συνανθρώπων μας και θα περιγράψω παρακάτω μία από τις πολλές αυτές περιπτώσεις: την **Τασία Γαβγάβ** και τους αρραβωνιαστικούς της.

Η ΤΑΣΙΑ ΓΑΒ ΓΑΒ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΤΙΚΟΙ ΤΗΣ

Καθ' όλη τη διάρκεια της παιδικής μου ηλικίας έβλεπα την **Τασία**, η οποία πάντα αναφερόταν ως **Τασία Γαβγάβ**, να είναι μία γριά διπλωμένη στα δύο, να ξενοδολεύει από το πρωί μέχρι το βράδυ κάνοντας θελήματα σε διάφορα σπίτια κυριολεκτικά για ένα κομμάτι ψωμί. Έτσι επιβίωνε μόνη και έρημη χωρίς οικογένεια στο περιθώριο της κοινωνίας, γινόμενη θύμα κοροϊδίας και εκμετάλλευσης. Εμείς τα παιδιά, αλλά και οι μεγάλοι, μόλις τη βλέπαμε, θεωρούσαμε υποχρέωσή μας να την ξεφωνίσουμε χαχανίζοντας «**Γαβ, γαβ, Τασία. Γαβ, γαβ, Τασία**». Δεν ήξερα τότε γιατί χρησιμοποιούσαμε αυτές τις λέξεις για να την περιγελούμε. Η Τασία στο άκουσμα των λέξεων αυτών γινόταν έξαλλη, σταματούσε στη μέση του δρόμου και μας εκτόξευε τις ίδιες πάντα βρισιές «**Αντάρτις, κατσαπλιάδης, τζιρμέδης. Ψόφος κακός να σας βαρέσ' (ι)**». Δεν ήταν επιθετική. Εκτονωνόταν με τα λόγια. Εμείς όσο τη βλέπαμε να θυμώνει, τόσο δυνατότερα ουρλιάζαμε: «**Γαβ, γαβ Τασία. Γαβ,**

1. Δημιουργός του έργου «**Παιδιά ενός κατώτερου Θεού**» (**Children of a lesser God**) που έγινε θεατρικό και κινηματογραφικό έργο, όπου ηρωίδα είναι η κωφάλαλη Σάρα. Στην ελληνική σκηνή το παρουσίασε η μοναδική Έλλη Λαμπέτη.

γαβ, Τασία» κι αυτή τόσο δυνατότερα μας έβριζε. Πινόταν πανδαμνόνιο!

Όταν μεγάλωσα έμαθα ότι από τα νιάτα της η φτωχή Τασία ήταν άτομο χαμηλής νοημοσύνης, ήταν όμως φιλότιμη και δουλενταρού και από τότε ήταν θύμα κοροϊδίας για το λιγοστό μυαλό της και ασύστολης εκμετάλλευσης της εργατικότητάς της. Με βδελυγμία θυμάμαι να διηγούνται και να γελούν αναισχυντα την κωμικοτραγική ιστορία με ηρωίδα τη νεαρή τότε Τασία, που σφράγισε το φτωχό της μυαλό και τη στιγμάτισε για πάντα. Ίδου πως έχει η ιστορία αυτή: Η κυρία Μάρω ήταν γυναίκα δημοσίου υπαλλήλου, που ήρθε να υπηρετήσει στον Πολύγυρο². Η κυρία Μάρω γνώρισε την Τασία και επεσήμανε αμέσως και τη φτωχή νοητική της κατάσταση αλλά και τη φιλοτιμία της και την εργατικότητά της. Έτσι την κατάφερε να της κάνει όλες τις βαριές δουλειές του σπιτιού και κυρίως να της κουβαλάει ατέλειωτους κουβάδες νερό για να ποτίζει τα λουλούδια της από τις Έξι Βρύσες, που ήταν αρκετά μακριά από το σπίτι της «αντί πινακίου φακής». Η κύρια ανταμοιβή όμως της Τασίας εκτός από το πινάκιο της φακής, θα ήταν αυτό που της υποσχέθηκε η κυρία Μάρω! Η κυρία Μάρω λοιπόν της υποσχέθηκε ότι θα την πάντρευε πολύ γρήγορα στο δικό της χωριό. Ήδη, είπε στην Τασία, υπάρχουν δύο παλικάρια στο χωριό της, που επιθυμούν διακαώς να την παντρευτούν. Για την ώρα να τους θεωρεί ότι είναι αρραβωνιαστικοί της. Τον έναν της είπε ότι τον λένε ... **Όνο** και τον άλλο ότι τον λένε ... **Ημίονο!** (Δεν είχε το Θεό της η κυρία Μάρω). Ο Όνος της είπε ότι έχει μία φωτογραφία της κρεμασμένη στο κεντρικό πλατάνι του χωριού και ο Ημίονος έχει μια φωτογραφία της κρεμασμένη στο μπαλκόνι του σπιτιού του για να τη βλέπει όλος ο κόσμος να την καμαρώνει. Η φτωχή Τασία δεν διερωτήθηκε που βρήκαν τις φωτογραφίες της ο Όνος και ο Ημίονος αφού αυτή ποτέ δεν είχε φωτογραφηθεί. Ήταν όμως ενθουσιασμένη από αυτά που άκουγε από την κυρία Μάρω, τα οποία υποδαύλιζε συνεχώς, και όπου στεκόταν και βρισκόταν έλεγε: **«Έχου δυο αρραβωνιαστικοί, τον Όνο και τον Ημίονο. Η Όνος κρέμασι τ' φωτογραφία μ' στου πλατάν(ι) κι η Ημίονος στου μπαλκόνι τ'. Ποια σαν ιμένα. Ποια σαν ιμένα»!**

Και δως του κουβαλούσε τενεκέδες νερό για την προξενήτρα της την κυρία Μάρω ελπίζοντας σε ένα λαμπρό αύριο δίπλα στον Όνο ή στον Ημίονο, το οποίο βέβαια δε θα ερχόταν ποτέ. Αφού κουβάλησε τόνους νερό η Τασία και αφού η κυρία Μάρω διασκέδασε με τη ψυχή της κουβεντιάζοντας με τις φιλενάδες της για τους αρραβωνιαστικούς που έταξε στην Τασία για να της κάνει τις δουλειές της, αποφάσισε κάποια μέρα να της πει ότι δεν θα γίνει ο γάμος της γιατί τους αρραβωνιαστικούς της ...

τους δάγκασε ένα λυσσασμένο σκυλί και ... λύσσαξαν! Η δύστηνη Τασία άρχισε πλέον όπου στεκόταν και όπου βρισκόταν να λέει **«Τώρα δεν έχου αρραβωνιαστικοί. Τσ' δάγκασι ένα λ(ι)σάρκου σκ(ι)λί κι λύσσαξαν»**. Όσοι την άκουγαν άρχισαν πλέον όλοι να την ρωτούν και να την ξαναρωτούν τι έγιναν οι αρραβωνιαστικοί της. Με προθυμία η Τασία επαναλάμβανε τα περί λύσσας των αρραβωνιαστικών της. Σιγά σιγά όταν την έβλεπαν στο δρόμο έπαψαν να την ρωτούν αλλά άρχισαν να της λένε **«Γαβ, γαβ, Τασία. Παν' οι αρραβωνιαστικοί σ'. Τσ' έφαί του σκ(ι)λί»**. Στο τέλος έμεινε μόνο το **«Γαβ, Γαβ Τασία»** που μικροί μεγάλοι θεωρούσαν υποχρέωσή τους να της το ξεφωνίζουν όταν την έβλεπαν και η ίδια πήρε το προσωπύμιο **«Τασία Γαβγάβ»**.

Στην αρχή η Τασία δεν αντιδρούσε. Όταν όμως παράγινε το κακό άρχισε να απαντάει με τα ίδια πάντα λόγια, που όπως είπα, ήταν τα εξής: **«Αντάρτις, κατσαπλιάδισ, τζιριμέδισ. Ψόφους κακός να σας βαρέσ'(ι)»**. Όσο θύμωνε η Τασία τόσο τα γαβ-γαβ των ανθρώπων συνεχίζονταν εντονότερα και γινόταν ένας ατέλειωτος φαύλος κύκλος.

Αυτή ήταν η αιτία που μικροί και μεγάλοι φώναζαν «γαβ γαβ Τασία», την φτωχή Τασία.

Ήταν εις επώδυνη ανάμνησή της των λυσσασμένων σκυλιών που δάγκασαν τον Όνο και τον Ημίονο, τους επίδοξους αρραβωνιαστικούς της και τους έκαναν κι αυτούς να λυσσαξούν κάνοντας έτσι συντρίμια τα όνειρά της.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με πολύ σεβασμό και βαθιά κατανόηση στέκομαι σήμερα μπροστά στον ανθρώπινο πόνο και φρίττω όταν σκέφτομαι πως τον αντιμετώπιζε η κοινωνία εκείνα τα χρόνια και ιδιαίτερα εμείς τα παιδιά, που βέβαια ήμασταν και εμείς προϊόντα εκείνης της κοινωνίας. Σήμερα με τις προόδους της Ιατρικής και της Κοινωνικής Μέριμνας αντιμετωπίζονται αρκετά ικανοποιητικά τα περισσότερα προβλήματα σωματικής και ψυχοπνευματικής υγείας, που άλλοτε εκθέτονταν στην κοινή θέα και χαρακτήριζαν τους πάσχοντες ως **«τρελούς ή περιπλανώμενους του χωριού»** με αποτέλεσμα τη θλιβερή αντιμετώπισή τους. Σαφώς η ιδιαιτερότητα γενικώς δεν έχει αντιμετωπισθεί ακόμα όπως θα έπρεπε. Σίγουρα όμως έχουν γίνει πολλά θετικά βήματα.

Πιθανότατα αυτά τα θλιβερά βιώματα της παιδικής μου ηλικίας με τους αναξιοπαθούντες συνανθρώπους μου να συνετέλεσαν ώστε να αφιερώσω την επιστημονική μου δραστηριότητα ως αναπτυξιολόγος παιδίατρος στη βελτίωση της ζωής αυτών των ατόμων **«των παιδιών ενός κατώτερου θεού»** που σήμερα ονομάζονται **ΑΜΕΑ (άτομα με ειδικές ανάγκες)**.

2. Την **κυρία Μάρω** την χαρακτήρισαν οι Πολυγυρινοί ως πονηρή, εκμεταλλεύτρια και ξιπασμένη. Ως εκ τούτου δεν την άφησαν ατιμώρητη: έμεινε στην ιστορία του Πολυγύρου γνωστή με το όχι και πολύ κολακευτικό παρατσούκλι ως **«κυρία Πριτς»** ή **«κυρία Ζουτς»!**

Η δράση του Συλλόγου μας

Η 17η Συνάντηση χορωδιών της Χαλκιδικής στην αίθουσα «Αλέξανδρος» στη Θεσσαλονίκη. Κυριακή 26 Νοεμβρίου 2017 ώρα 19.00΄.

Την Κυριακή 26 Νοεμβρίου 2017 και ώρα 19.00 στην αίθουσα «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ» πραγματοποιήθηκε η 17η Συνάντηση Χορωδιών της Χαλκιδικής με πρωτοβουλία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου (Π.Σ.) και υπό την αιγίδα του Κέντρου Πολιτισμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Συμμετείχαν πέντε χορωδίες που εμφανίστηκαν με την εξής σειρά: 1) Η Βυζαντινή χορωδία «Μαΐστορες της Βόρειας Ελλάδας» με διευθυντή τον πρωτοψάλτη κ. Χρήστο Σουσουρά, 2) Η παιδική χορωδία του Δήμου Πολυγύρου, με διευθύντρια την κ. Κων/ντίνα Σπυροπούλου και πιανίστα την κ. Αντιγόνη Καντούρη, 3) Η Δημοτική χορωδία του Δήμου Ν. Μουδανιών με διευθυντή τον κ. Δημήτρη Θεοδωράκη και πιανίστα τον κ. Αθανάσιο Αμπατζίδη, 4) Η χορωδία του ΚΕΠΑ Δήμου Βέροιας με διευθύντρια την κ. Δήμητρα Ζησέκα, στο πιάνο την κ. Βαλεντίνη Φωκά, στο φλάουτο την κ. Σίσυ Γεωργοπούλου και στο βιολί την κ. Χαρίκλεια Ουρσουζίδου και 5) Η χορωδία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου με μαέστρο τον κ. Νικ. Καλαϊτζή και πιανίστα τον κ. Σάκη Δερμιτζάκη. Συντονιστής της εκδήλωσης ήταν ο Γ. Γ. του Π. Σ. κ. Ι. Κοτσάνης, ο οποίος υποδέχτηκε με θερμά λόγια τους φιλοξενούμενους. Ο πρόεδρος του Π. Σ. κ. Μιχ. Καρτσιώτης σε σύντομο χαιρετισμό αναφέρθηκε στην σπουδαιότητα αυτών των συναντήσεων τις οποίες καθιέρωσε ο Π.Σ. από τον Μάιο του 2011 και ευχαρίστησε όλες τις χορωδίες και τους συνοδούς για την αποδοχή της πρόσκλησης. Όλες εκτέλεσαν άψογα τα προγράμματά τους και στο τέλος απονέμονταν αναμνηστικά διπλώματα και συμβολικά δώρα. Η αίθουσα ήταν κατάμεστη και η ανταπόκριση του κόσμου θερμή. Όλοι έφυγαν με τις καλύτερες εντυπώσεις, με συγχαρητήρια στον Παγχαλκιδικό και με την ευχή «να ξανανταμωθούμε». Με την αναχώρηση δόθηκαν στους υπευθύνους των χορωδιών κουτιά με κεράσματα, προσφορά του Παγχαλκιδικού προς τους χορωδούς και τους συνοδούς που συμμετείχαν στην εκδήλωση. Και του χρόνου.

Ημερήσια εκδρομή-επίσκεψη: Ν. Φλογητά (Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ) –Πετράλωνα (σπήλαιο)-Ν. Μουδανιά. Κυριακή 3 Δεκεμβρίου 2017.

Η αναχώρηση έγινε όπως πάντα από την πλατεία του καπετάν Χάψα στις 8.30΄. Στα Ν. Φλογητά μας υποδέχθηκε ο εκεί εξάιρετος ανταποκριτής μας κ. Βάιος Μαυρίδης. Ακολούθησε εκκλησιασμός και στη συνέχεια καφές στα καφενεία του χωριού. Εκεί συναντήσαμε και τον αντιδήμαρχο του Δήμου Ν. Προ-

ποντίδας κ. Φώτης Τσιρούδας, στον οποίο ανήκουν τα Φλογητά, ο οποίος μας ενημέρωσε για τα τοπικά προβλήματα και συνομιλήσαμε με κατοίκους του χωριού. Στη συνέχεια μεταβήκαμε στο κτιριακό συγκρότημα το ονομαζόμενο Μετόχι (πρώην ιδιοκτησίας Μονής Εσφιγμένου) το οποίο απέχει περίπου 3 χιλιόμετρα από το χωριό και που σήμερα το κατέχει η αρχαιολογική υπηρεσία και συγκεκριμένα η Αρχαιολογική Εφορεία Χαλκιδικής και Αγ. Όρους.

Πρόκειται για ένα επιβλητικό συγκρότημα με ένα διπλό κεντρικό τριώροφο κτίριο, που σε μια πτέρυγά του στεγάζονται αρχαιότητες της Χαλκιδικής και του Αγ. Όρους (επισκέψιμο τμήμα) και το υπόλοιπο είναι κενό. Ανατολικότερα υπάρχει ένα άλλο επίμηκες ισόγειο κτίριο, όπου στεγάζονται τρία εργαστήρια συντήρησης: εικόνων, χειρογράφων και κεραμικών. Τα εργαστήρια είναι σε πλήρη λειτουργία και συντηρούν αδιάκοπα, με άκρως επιστημονικές μεθόδους, αντικείμενα που προέρχονται από ανασκαφικές δραστηριότητες, από Ναούς, από το Άγ. Όρος κλπ. Σ' αυτό τον χώρο ξεναγηθήκαμε θαυμάσια από την ευγενέστατη και πολυμαθέστατη αρχαιολόγο κ. Πολυζούδη η οποία, αν και Κυριακή αργία, μας περίμενε. Την ευχαριστούμε και την συγχάριουμε δημόσια.

Όλα όσα είδαμε είναι πράγματι υπέροχα. Όμως οι ρυθμοί με τους οποίους προχωρεί η ολοκλήρωση του όλου εγχειρήματος είναι τόσο βραδείς που θα χρειασθούν πολλά πολλά χρόνια, ώσπου να πάρει το συγκρότημα την τελική του μορφή και να αποτελέσει ένα καύχημα της αρχαιολογικής υπηρεσίας και ένα ακριβό απόκτημα των Ν. Φλογητών και της Χαλκιδικής γενικότερα. Αλλά θα επανέλθουμε.

Στη συνέχεια επισκεφθήκαμε το Σπήλαιο των Πετράλων στο οποίο βρέθηκε το κρανίο του αρχανθρώπου, του ανθρώπου δηλαδή που έζησε στην περιοχή μας, στην Ελλάδα, στην Ευρώπη πριν από δεκάδες χιλιάδες χρόνια (οι επιστήμονες δίνουν διάφορα νούμερα από 60.000 μέχρι και 300.000 χρόνια). Το κρανίο φυλάσσεται επιμελώς στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης του οποίου αποτελεί ακριβό και μοναδικό απόκτημα.

Σημειώνουμε ότι το σπήλαιο είναι πολύ καλά συντηρημένο, είναι επισκέψιμο και αποτελεί πραγματικό στολίδι και σπουδαίο αξιοθέατο της Χαλκιδικής μας. Τελευταίος σταθμός μας τα Ν. Μουδανιά όπου γευματίσαμε στην παραλία τους, πήραμε και τον καφέ μας και επιστρέψαμε το βραδάκι χαλαροί στη Θεσσαλονίκη. Εκ μέρους του Δ.Σ. τους εκδρομείς συνόδευσαν ο πρόεδρος κ. Μιχ. Καρτσιώτης και οι κυρίες, μέλη, Μάχη Κωστοπούλου, Νατάσα Δάφφα και Άννα Εμμανουήλ.

Η παρουσίαση του βιβλίου του Νίκου Παπαοικονόμου: Προσωπογραφία αγωνιστών του 1821 από τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη. Τετάρτη 13 Δεκεμβρίου 2017.

Την Τετάρτη 13 Δεκεμβρίου 2017 και ώρα 19.00' στην Εστία μας έγινε η παρουσίαση του βιβλίου του κ. Νίκου Παπαοικονόμου (αρχαιολόγου και ιστορικού) από τα Δουμπιά Χαλκιδικής με τίτλο: «Προσωπογραφία αγωνιστών του 1821 από τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη». Την παρουσίαση έκανε ο κ. Χρήστος Ρανταβέλλας, πολιτικός επιστήμων από τον Ταξιάρχη Χαλκιδικής και ο ίδιος ο συγγραφέας. Λόγω του εξαιρετικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζει το βιβλίο η αίθουσα κατακλύστηκε από Χαλκιδικιώτες επιστήμονες και μέλη του Συλλόγου.

Ο κ. Ρανταβέλλας σε μια σύντομη αλλά άκρως περιεκτική ομιλία ανέδειξε τη σπουδαιότητα του βιβλίου που διεκδικεί την αποκλειστικότητα στο είδος του. Πρόκειται για τη μακεδονική προσωπογραφία ατόμων από τη Χαλκιδική και Θεσσαλονίκη στις στρατιωτικές εξελίξεις των πρώτων φάσεων του ελληνικού κράτους. Ο πλούσιος υπομνηματισμός, η τεκμηρίωση των παρεχόμενων πληροφοριών και η πληθώρα των παραπομπών προσφέρει τη δυνατότητα σε κάθε ειδικό να ασχοληθεί επισταμένα με συγκεκριμένα πρόσωπα επεκτείνοντας την έρευνα.

Ο συγγραφέας κ. Παπαοικονόμου με τη αυθεντικότητα και την αμεσότητα του λόγου του αναφέρθηκε στους λόγους που τον οδήγησαν στη συγγραφή ενός τόσο εξειδικευμένου βιβλίου καθώς και στις δυσχέρειες που αντιμετώπισε στη συλλογή του πληροφοριακού υλικού κατά τη δεκαετή ερευνητική του πορεία στους αρχαιικούς χώρους.

Ο καθηγητής της Αστρονομίας κ. Στ. Αυγολούπης με σύντομη παρέμβαση του διευκρινιστικού χαρακτήρα έκλεισε την παρουσίαση του βιβλίου.

Ο πρόεδρος κ. Μ. Καρτσιώτης εκφράζοντας το γενικό αίσθημα των παρόντων εξήρε την προσωπικότητα του συγγραφέα, αλλά και του παρουσιαστή με την ευχή να βρεθεί και άλλος αντάξιός του για να συνεχίσει το έργο του.

Το θερμό χειροκρότημα επικύρωσε την αναγνώριση του επιστήμονα ερευνητή.

Η Χριστουγεννιάτικη γιορτή μας, Πέμπτη 21 Δεκεμβρίου 2017 στην Εστία μας.

Την Πέμπτη 21/12/2017 και ώρα 7.00μ.μ. πραγματοποιήθηκε στην Εστία μας η καθιερωμένη γιορτή των Χριστουγέννων. Η αίθουσα στολίστηκε εγκαίρως με επιμέλεια και ιδιαίτερο γούστο από τα μέλη του Δ.Σ. κ. Μάχη Κωστοπούλου και Άννα Εμμανουήλ, για να υποδεχθούν με αγάπη τα μέλη και τους φίλους του Π. Σ..

Ομιλητής της βραδιάς ήταν ο φιλόλογος κ. Μιχ. Κου-

τσός που με ιδιαίτερη ευαισθησία αναφέρθηκε με τρόπο εκλαϊκευμένο και κατανοητό στο βαθύτερο νόημα της Γέννησης του Χριστού με μια σαφή θεολογική προσέγγιση. Στη συνέχεια οι αξιαγάπητες κυρίες μέλη του Π. Σ. κ. Μαρία Γρίβα και Φρόσω Σαρδελλά συνέγειραν, συγκίνησαν και ανακάλεσαν στην μνήμη μας οικείες εικόνες από το γιορταστικό κλίμα των παιδικών μας χρόνων. Στην παρουσίαση εναλλάσσονταν η επίκαιρη αφήγηση με νοσταλγικά Χριστουγεννιάτικα τραγούδια που οι αισθαντικές φωνές τους τα απογείωναν. Η χορωδιακή παρεμβολή υπό τον κ. Νικ. Καλαϊτζή ενίσχυε την συμμετοχικότητα του κοινού. Ο Κώστας Τσολοδήμος, όπως πάντα, κατέκλυσε τον χώρο της Εστίας με Χριστουγεννιάτικα τραγούδια του κόσμου και της πατρίδας μας που απέδωσαν με ξεχωριστή ευαισθησία το δίδυμο της Μαρίας Συρμαλόγλου και της Μάρθας Μπουσνάκη.

Ο πρόεδρος κ. Μιχ. Καρτσιώτης πριν από την έναρξη του 2ου μέρους επεσήμανε σύντομα την σημασία της γιορτής και απεύθυνε θερμές ευχές σε όλους. Ακολούθησε η γευστική απόλαυση του πλούσιου μπουφέ που επιμελήθηκε, όπως πάντα, η δοτική και εύχαρης Μάχη Κωστοπούλου, ενώ το κρασί έρρεε άφθονο, προσφορά της εξαιρετικής κάβας του κ. Νίκου Παπαγιάννη όπως κάθε χρόνο.

Τα πλούσια εδέσματα ήταν προσφορά των γυναικών του Συλλόγου. Στην είσοδο υπήρχε κουμπάρας για την ενίσχυση του Γηροκομείου Αρναίας. Τις εντυπώσεις κέρδισε η θαυμάσια διακοσμημένη με τον... Αριστοτέλη τούρτα, προσφορά του μέλους του Συλλόγου κ. Αλεξ. Αγγελίδη, όπως μας συνήθισε τα τελευταία χρόνια.

Σε κλίμα εορταστικής ευχίας τα μέλη μοιρασμένα σε παρέες, απολάμβαναν το κρασί και τα τραγούδια από το... τραγουδιστικό τρίο της μουσικής παρέας του Κ. Τσολοδήμου.

Με ανταλλαγές ευχών και την προσδοκία καλύτερων ημερών έκλεισε αργά το βράδυ η αυλαία της γιορτής μας.

Η 4ήμερη εκδρομή στο Βελιγράδι και τα πέριξ. Σάββατο-Κυριακή 30,31 Δεκεμβρίου 2017 και Δευτέρα-Τρίτη 1,2 Ιανουαρίου 2018.

Σάββατο 30 Δεκεμβρίου 2017

Η χαρραγή του ήλιου μας βρίσκει στο λεωφορείο. Μέλη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ», ξε κινούμε για να υποδεχτούμε τον καινούριο χρόνο στο Βελιγράδι.

Μια γιορταστική εξόρμηση, οργανωμένη τέλεια από τον Γιάννη Κοτσάνη και υπεύθυνους-συνοδούς τον πρόεδρο, Μιχάλη Καρτσιώτη και την Μάχη Κωστοπούλου.

Αργά το απόγευμα φτάνουμε στο Βελιγράδι.

Beograd: λευκή πόλη, χτισμένη στη συμβολή των ποταμών Σάβου και Δούναβη.

Μια εντυπωσιακά όμορφη πόλη, στολισμένη Χριστουγεννιάτικα. Μεσ στην εορταστική αυτή ατμόσφαιρα επιχειρούμε μια σύντομη περιήγηση. Μια πρώτη γνωριμία.

Πρώτη στάση το ξενοδοχείο Moscka. Σήμα κατατεθέν, στο κέντρο της πόλης. Σημείο αναφοράς για τον εύκολο προσανατολισμό μας προς το Astoria το ξενοδοχείο μας.

Διασχίζουμε τον μεγάλο, σε μήκος και πλάτος, πεζόδρομο Μιχαήλοβα και βρισκόμαστε στην πλατεία Δημοκρατίας. Εκεί το εθνικό θέατρο, το μουσείο και ο Μιχαήλοβ Ομπρένοβιτς καβάλα στ' άλογο του.

Πλατεία κοινοβουλίου(πολλές πλατείες). Απέναντι τα δύο παλάτια των αγωνιστών – ηγεμόνων της Σερβίας:

Ομπρένοβιτς, σήμερα Δημαρχείο και Καραγκιόργκεβιτς, προεδρικό, πρωθυπουργικό μέγαρο και έδρα της Κυβέρνησης.

Κυριακή 31 Δεκεμβρίου 2017

Συνεχίζουμε τη γνωριμία με την πόλη.

Πανεπιστημιούπολη. Όμορφα κτίρια Σλαβικής αρχιτεκτονικής. Καλαίσθητα, καλοδιατηρημένα και στους τοίχους, ούτε ένα σύνθημα.

Πολύ κοντά το σύμβολο της παλιάς πόλης. Το κάστρο Καλεμεγκνταν. Ρωμαϊκό που καταστράφηκε από τους Ούννους. Εντυπωσιακά μεγάλο. Στο πάρκο που το περιβάλλει, πελώριο το A La France. Μνημείο ευγνωμοσύνης στη Γαλλία για τη συμπαράσταση στους απελευθερωτικούς της Αγώνες.

Πιο κει ο Δούναβης. Πλωτός, με караβάκια που λειτουργούν σαν εστιατόρια, ταβέρνες, καφετέριες. Κι εκεί στην όχθη του, ο πύργος Νεμπόισα, ο πύργος του Ρήγα Φερραίου, όπου φυλακίστηκε για σαράντα μέρες ο εθνικός μας ήρωας και ύστερα από φρικτά βασανιστήρια στραγγαλίστηκε και το αγιασμένο σώμα του πετάχτηκε στο Δούναβη.

Και σε άλλο μπαλκόνι- πλατεία του κάστρου, ένα πανύψηλο βάθρο κι επάνω ο Βίκτωρ. Άνδρας, γυμνός, γιγαντιαίος με το σπαθί στο ένα χέρι και σε άλλο περιστερί. Στη μνήμη αγωνιστών κατά των Τούρκων.

Στην αντίπερα όχθη, στο Νέο Βελιγράδι το πάρκο της Φιλίας. Πλατανόδασος. Στα χρόνια του Τίτο, οι επίσημοι επισκέπτες, σε ένδειξη φιλίας φύτευαν ένα πλατάνι. Και ο Μακάριος της Κύπρου. Σε άλλο σημείο το οπλοστάσιο. Παροπλισμένο τανκς και κανόνια, από τον τελευταίο πόλεμο. Κι ο κήπε με ομοιώματα δεινοσαύρων και άλλων μεγάλων ζώων που εξαφανίστηκαν. Και άλλα, πολλά και θαυμαστά, αλλά ο χρόνος μας πιέζει. Στη συνέχεια επίσκεψη στο μνημειακό κέντρο του Τίτο.

Τελευταίος προορισμός, για σήμερα, ο Άγιος Σάββας. Ο μεγαλύτερος Ορθόδοξος ναός. Μαρμαροντυ-

μένος από τη γη ως τον τεράστιο τρούλο του. Διαστάσεις του 72x91x81. Μέσα ατελείωτος ακόμα. Το υπόγειο όμως υπέροχο και ίσως μοναδικό. Δάπεδο, τοίχοι, ταβάνι, τσαρικό παλάτι. Αυτοκρατορική χλιδή. Χρυσό και χρώμα που σε θαμπώνει, και ταυτόχρονα σε «κολάζει».

Η μέρα τελείωσε. Στο μπαρ του ξενοδοχείου, μια μικρή γιορτή, με ποιητικές ευχές και τραγούδια και ξεφάντωμα. Με τις γλυκές φωνές των τεσσάρων παιδιών, που είναι μαζί μας, ψάλαμε τα κάλαντα, κόψαμε την πίτα-δώρο της Μάχης Τσιάλα, απολαύσαμε τους υπέροχους κουραμπιέδες της, μοιραστήκαμε τα βασιλοπιτάκια της Άννας Παρδάλη – Καρτσιώτη και ψάξαμε για το φλουρί, που εξαργυρώνεται με Σπιτική νοστιμιά Αφών Λαλιώτη, ελιές Νίκου Μπανάβα και έναν τόμο του «Παγχαλκιδικού Λόγου». Κι ύστερα στην πλατεία, με χιλιάδες Σέρβους και τουρίστες, περιμένουμε τον καινούριο χρόνο. Κι ήρθε. 2018, και εκατομμύρια αστεράκια πέφτουν από τον ουρανό. Και με μουσικές, τραγούδια, χαρούμενες φωνές, τον υποδεχτήκαμε. Τραγουδάμε «Πάει ο παλιός ο χρόνος» κι ανταλλάσσουμε αγκαλιές, φιλιά, ευχές.

Δευτέρα. Πρωτομηνιά – Πρωτοχρονιά 2018

Ξεκινάμε για άλλες εμπειρίες. Μια στάση πρώτα εδώ. Στον σπορέα της Επανάστασης του 1821. Στον ανδριάντα του Ρήγα Φερραίου.

Ενός λεπτού σιγή «Ως τότε παλικάρια» από το Θούριο του, Εθνικός Ύμνος. Ελάχιστος φόρος τιμής στην προσφορά του. Κατηφορίζουμε. Ζωολογικός κήπος με τα άσπρα λιοντάρια και ο μεγαλύτερος, όπως λένε, αλιγάτορας.

Ο δρόμος μας φέρνει στη γέφυρα Γκαζέλα στην οποία οι χιλιάδες Σέρβοι και όχι μόνο πληροφορηθέντες τον επικείμενο βομβαρδισμό της το 1998. Η οργανωμένη συναυλία από Σέρβους και φιλειρηνιστές απ' όλο τον κόσμο και από την Ελλάδα, το 1998, συγκεντρώθηκαν επάνω της και τα αεροπλάνα δεν τόλμησαν να ρίξουν τις βόμβες τους, λοξοδρόμισαν και η γέφυρα σώθηκε. Συνεχίζουμε. Στάδιο που το 2005 θριάμβευσε το Ελληνικό μπάσκετ. Αεροδρόμιο Νικόλας Τέσλα, σπαρτά κι αμπέλια, με τα φημισμένα κρασιά. Στο βάθος το Bruska Boran, το «Άγιο Όρος» των Σέρβων με 30 μοναστήρια. Και Stremsi Karlousi. Μια μικρή επαρχιακή πόλη, όμορφη, με πνευματική και πολιτιστική αξία. Εδώ κυκλοφόρησε το πρώτο λογοτεχνικό περιοδικό του κόσμου. Εδώ η πατριαρχική έδρα, ο καθεδρικός ναός του Αγίου Νικολάου και το 1ο Λύκειο που λειτούργησε το 1891 μέχρι σήμερα. Οι Σέρβοι τιμή το έχουν να αποφοιτήσουν απ' αυτό.

Στα πέντε χιλιόμετρα, το Νόβισαντ. Και στις δύο πόλεις, εμφανής η Αυστριακή αρχιτεκτονική.

Κάστρο Petrovorodin. Πάνω στο Δούναβη με κατα-

πληκτική θέα σε όλη την περιοχή. Νόβισαντ. Ωραία κτίρια, μεγάλοι δρόμοι, πεζόδρομοι, πλατείες, σιντριβάνια. Επισκοπικό μέγαρο, Κυβερνείο, θέατρο, Δημαρχείο, Καθολική Εκκλησία της Παναγίας και ο Ορθόδοξος ναός του Αγίου Γεωργίου. Στον Ελληνικό δρόμο, το Ελληνικό σχολείο με την Ελληνική επιγραφή «το συντηρεί η Ομόνοια». Σήμερα Γενική Κλινική.

Στο μεγάλο πάρκο, παγοδρόμιο, με όλα τα συναφή. Και «μαλλί της γριάς». Όλα τα είδαμε. Και με εντυπωσιακές εικόνες και συσχετισμούς επιστρέφουμε στο Βελιγράδι.

Μια βόλτα στην παραδουνάβια, κοσμοπολίτικη πτέρυγα του Νέου Βελιγραδίου. Στην περιοχή ΖΕΜΟΥΝ, όπου το πάρκο των ποιητών με τη γέφυρα Brancova, γέφυρα των ποιητών.

Η περιήγηση μας κλείνει μ' ένα τελευταίο πέρασμα από το Υπουργείο Εξωτερικών. Απέναντι τα δύο κτίρια, Υπουργείο Άμυνας και Επιτελείο Στρατού, βομβαρδισμένα, παραμένουν έτσι λαβωμένα, για να θυμίζουν την φρίκη του πολέμου.

Τρίτη 2 Ιανουαρίου

Έτοιμοι για την επιστροφή. Ένα πέρασμα από τη Νis (Νίσσα), τη γενέτειρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου. Ερείπια του ανακτορικού συγκροτήματος της θερινής του κατοικίας. Πύργος των κρανίων και στρατόπεδο συγκεντρώσεως.

Η σύγχρονη πόλη, στις όχθες του ποταμού Νισάβα, με όμορφες πλατείες, πεζόδρομους, μεγάλα καταστήματα και ...ηρεμία.

Ήρεμοι και εμείς κατηφορίζουμε για την Ελλάδα μας. Με έναν θαυμάσιο οδηγό, τον Μάκη Παπαδόπουλο, ευγενικό, πρόθυμο, χαμογελαστό κι έναν εξαιρετο ξεναγό, σε ήθος και γνώσεις, το Γιώργο Παπαγιάννη, πλουσιότεροι, γράφουμε ΤΕΛΟΣ στο όμορφο αυτό ταξίδι με την ευχή ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΤΟ 2018.

Μαρία Γρίβα

Η ετήσια Τακτική Γεν. Συνέλευση των μελών και η Καταστατική, την Κυριακή 28-1-2018.

Α'

Πραγματοποιήθηκε όπως είχε προγραμματισθεί και είχε ανακοινωθεί από τις σελίδες του 33ου τεύχους του περιοδικού μας, η ετήσια γενική συνέλευση των μελών του Συλλόγου την Κυριακή 28 Ιανουαρίου 2018, ώρα 11.00' στην Εστία μας με θέματα Η.Δ. 1. Εκλογή προεδρείου Γεν. Συνέλευσης, 2. Έκθεση πεπραγμένων του Δ.Σ. του έτους 2017, 3. Ταμειακός απολογισμός, οικ. έτους 2017 και προϋπολογισμός 2018, 4. Έκθεση Εξελεγκτικής Επιτροπής. 5. Έλεγχος πεπραγμένων, 6. Δευτερολογία προέδρου Δ.Σ. και 8. Έγκριση ή μη των πεπραγμένων.

Με την επίτευξη απαρτίας, εξελέγησαν ομόφωνα,

ύστερα από πρόταση του Δ.Σ. πρόεδρος της Γενικής Συνελεύσεως ο εκπαιδευτικός κ. Τριαντάφυλλος Οικονόμου από τη Νικήτη και γραμματείς οι κύριοι Νικόλαος Μπούφτας από την Αρναία και Φίλιππος Καραβάτος από την Παλαιόχωρα. Γίνεται μνεία ότι σε όλη τη διάρκεια των εργασιών εκλήθη και παρίστατο ο νομικός μας σύμβουλος δικηγόρος κ. Γεώργιος Βασ. Κουτσός από τον Βάβδο.

Με την ανάληψη των καθηκόντων του προεδρείου ο πρόεδρος της Γ.Σ ευχαρίστησε τους παρισταμένους για την τιμητική εκλογή και με λόγους θερμούς ύμνησε τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο για την ιστορία, τη δράση και την πορεία του.

Ευθύς αμέσως ο λόγος δόθηκε στον Γεν. Γραμματέα του Συλλόγου κ. Ιωάννη Κοτσάνη, ο οποίος ανέγνωσε τα πεπραγμένα του Δ.Σ. του έτους 2017, παρουσιάζοντας όσο το δυνατόν καλύτερα το έργο του Συλλόγου. Σημειώνεται ότι ολόκληρο το κείμενο της ομιλίας του Γ.Γ. βρίσκεται ανηρτημένο στη ιστοσελίδα μας.

Ακολούθησε ο ταμίας κ. Αβραάμ Παπαδόπουλος ο οποίος έκανε τον οικονομικό απολογισμό του 2017, που ανακεφαλαιωτικά και στρογγυλεμένα έχει ως εξής: Έσοδα 30.000 ευρώ. Έξοδα 24.000 ευρώ Υπόλοιπο σε νέα χρήση 6.000 ευρώ .Το υπόλοιπο προ-στιθέμενο στο ήδη υπάρχον αποθεματικό δίδει νέο αποθεματικό 60.000 ευρώ για το 2018.

Τέλος ο πρόεδρος της Εξελεγκτικής Επιτροπής κ. Φώτιος Ταλέας διάβασε το πρακτικό του ελέγχου που διενήργησε η Επιτροπή σύμφωνα με την οποία ανακοινώθηκε ότι τα διαχειριστικά βιβλία και τα παραστατικά στοιχεία εξόδων τηρούνται με απόλυτη τάξη και διατυπώθηκαν συγχαρητήρια στον Ταμία.

Στη συνέχεια δόθηκε ο λόγος στα μέλη για την κριτική των πεπραγμένων και τη διατύπωση προτάσεων. Το λόγο πήραν οι κ.κ. Σταύρος Αυγολούπης, Μόσχος Μόσχος κ.α. οι οποίοι εξήραν το έργο του Δ.Σ. και διατύπωσαν προτάσεις.

Ακολούθησε η δευτερολογία από τον πρόεδρο του Δ.Σ. κ. Μιχ. Καρτσιώτη ο οποίος εξέφρασε τις ευχαριστίες και τα συγχαρητήρια προς όλα τα μέλη του Δ.Σ. και τόνισε ότι το έργο που παρήχθη το 2017 είναι ιδρώτας κυρίως δικός τους. Ευχαρίστησε τη Γραμματέα μας κ. Ολυμπία Σαμαρά που εργάζεται με υπευθυνότητα και επαγγελματισμό, και απηύθυνε ιδιαίτερες και θερμές ευχές στο μεγάλο ευεργέτη μας κ. Γεωργίου Βαγιωνά, ο οποίος της καταβάλει τους μισθούς και τις ασφαλιστικές εισφορές. Έτσι ο Σύλλογος έχει το προνόμιο αν όχι την πολυτέλεια να έχει επί 8 χρόνια γραμματειακή υποστήριξη.

Ευχαριστίες απηύθυνε στους χορηγούς του έγκριτου περιοδικού μας που για το 2017 ήταν ο δικηγόρος και Δήμαρχος Πολυγύρου κ. Αστέριος Ζωγράφος από την Αρναία, ο ομότιμος καθηγητής του ΑΠΘ ιατρός

κ. Δημ. Κισκίνης από το Νέο Μαρμαρά και ο επίσης μεγάλος ευεργέτης του Συλλόγου μας αρχιτέκτων κ. Ορέστης Σιμώνης από τη Γαλάτιστα, και κάλεσε τους δυναμένους, να συνεχίσουν τις χορηγίες, ώστε να συνεχισθεί η απρόσκοπτη έκδοσή του.

Ευχαριστίες απηύθυνε στο μέλη της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού, για τους κόπους τους που έχουν ως αποτέλεσμα να διατηρείται σε ένα καλό επίπεδο και να παίρνει καλές κριτικές, ευχαρίστησε επίσης τους Αντιπροσώπους και τους Ανταποκριτές στα 19 Παραρτήματα της Χαλκιδικής, τους δασκάλους των τμημάτων που λειτουργούν στην Εστία μας, καθώς και όλους που προσήλθαν στην Γεν. Συνέλευση. Τέλος αναφέρθηκε στους κυριότερους στόχους που έχει βάλει το Δ.Σ. για το 2018 και που είναι (επιγραμματικά): Η συνέχιση της μέχρι τούδε πορείας, η συνέχιση έκδοσης του περιοδικού, η προκήρυξη της συγγραφής της ιστορίας της επαναστάσεως της Χαλκιδικής το 1821, η τοποθέτηση της προτομής του καπετάν Χάψα στον κήπο των ηρώων του Μεσολογγίου, η αύξηση των μελών, η αποτελεσματικότερη λειτουργία των Παραρτημάτων του Συλλόγου κ.ά.

Περατωθείσης της σύντομης δευτερολογίας του προέδρου ο πρόεδρος της Γεν. συνέλευσης κάλεσε τη Γεν. Συνέλευση να ψηφίσει τα πεπραγμένα, τα οποία και ψηφίστηκαν ομόφωνα χωρίς καμία αρνητική ψήφο. Ομόφωνα ψηφίστηκαν και τα οικονομικά πεπραγμένα (ταμειακός απολογισμός 2017) και ο προϋπολογισμός του 2018.

Εξαντληθέντων των θεμάτων της Η.Δ. ο πρόεδρος κήρυξε τη λήξη των εργασιών της Ετήσιας Τακτικής Γενικής Συνέλευσης 2018, με πολλές ευχαριστίες προς τα παρόντα μέλη για το υψηλό επίπεδο των συζητήσεων και ευχές για την καινούργια χρονιά.

Β΄

Ευθύς αμέσως το σώμα μπήκε στη διαδικασία για την πραγματοποίηση της Καταστατικής Γεν. Συνελεύσεως.

Στο προεδρείο, με ομόφωνη απόφαση των μελών, παρέμειναν: Πρόεδρος ο κ. Τραντάφυλλος Οικονόμου και γραμματείς οι κ.κ. Νικόλαος Μπούφτας και Φίλιππος Καραβάτος.

Με την έναρξη της συνεδριάσεως ο λόγος εδόθη στον πρόεδρο του Δ.Σ. ο οποίος ανέλυσε την ανάγκη που επέβαλε την τροποποίηση ορισμένων άρθρων, και όχι του όλου Καταστατικού, για την ευρυθμότερη λειτουργία του Συλλόγου και τον εκσυγχρονισμό του και αναφέρθηκε στον τρόπο με τον οποίο το Δ.Σ. εργάστηκε για να παρουσιάσει τη σημερινή πρόταση. Αμέσως μετά άρχισε η κυρίως διαδικασία (λεπτομέρειες στα πρακτικά που τηρήθηκαν), την οποία ανέλυσε ο πρόεδρος της Γ.Σ. κ. Οικονόμου και η οποία

τηρήθηκε μέχρι τέλους. Δηλ. ο εισηγητής (πρόεδρος του Δ.Σ.) διάβαζε το προς τροποποίηση άρθρο, εισηγείτο την προτεινόμενη από το Δ.Σ. τροποποίηση, γινόταν συζήτηση, και το πέρας της συζήτησης ακολουθούσε ψηφοφορία το αποτέλεσμα της οποίας ανακοίνωνε ο πρόεδρος και διάβαζε το άρθρο όπως ήδη ψηφίστηκε

Οι κυριότερες τροποποιήσεις που αφορούν σε αναδιατυπώσεις και διαφοροποιήσεις παραγράφων καθώς και η ψήφιση νέων είναι οι εξής (πολύ περιληπτικά):

1. Από την επωνυμία παραλείπεται πλέον η λέξη «Θεσσαλονίκης» και παραμένει ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ 'Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ' με έδρα τη Θεσσαλονίκη.

2. Η εκλογή του προέδρου του Δ.Σ. γίνεται με άμεση ψηφοφορία από τη Γεν. Συνέλευση και όχι με έμμεση ψηφοφορία που ίσχυε μέχρι σήμερα.

3. Υποψήφιοι πρόεδροι δικαιούνται να είναι όσα μέλη κατάγονται από τη Χαλκιδική και είναι ή ήταν στο παρελθόν, για δέκα τουλάχιστον, έτη δημότες σε έναν από τους πέντε Δήμους του Νομού Χαλκιδικής 4 Για όλες τις άλλες θέσεις (μέλη Δ.Σ. και Ε.Ε.) δικαίωμα υποβολής υποψηφιοτήτων έχουν όλοι όσοι κατάγονται από τη Χαλκιδική, οι σύζυγοι και τα τέκνα αυτών. (διευκρινίζεται ότι ως Χαλκιδική νοείται ο γεωγραφικός χώρος ή ο ιστορικός χώρος ολόκληρης της χερσονήσου και όχι μόνο του νομού Χαλκιδικής).

5. Διευκρινίστηκε ότι δικαίωμα να μετέχουν στις εργασίες των Γεν. Συνελεύσεων και να ψηφίζουν έχουν μόνο όσοι έχουν εξοφλήσει τη συνδρομή του έτους εντός του οποίου γίνεται η γεν. συνέλευση.

6. Τα μέλη του Δ.Σ. και οι Αντιπρόσωποι και οι Ανταποκριτές δεν έχουν τι δικαίωμα να λαμβάνουν οποιαδήποτε αμοιβή για προσφερθείσες υπηρεσίες. Η θέσης τους είναι άμισθη και τιμητική.

7. Τα επίτιμα μέλη δεν καταβάλουν συνδρομή ούτε έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

8. Ως ειδοποίηση για την ταμειακή ενημέρωση των μελών καθιερώνεται και η αναγραφή του έτους της τελευταίας καταβολής, στην αυτοκόλλητη ετικέτα στο σελοφάν του περιοδικού.

Σημειώνεται ότι όλες οι τροποποιήσεις έγιναν δεκτές με ευρύτατη πλειοψηφία.

Μετά την ολοκλήρωση της ψηφοφορίας κατ' άρθρο, το καταστατικό ψηφίστηκε και στο σύνολό του και εδώ έληξαν οι εργασίες και της Καταστατικής Γεν. Συνελεύσεως.

Για την όλη διαδικασία τηρήθηκαν λεπτομερή πρακτικά τα οποία θα καθαρογραφούν για να υποβληθούν αρμοδίως.

Η διεύθυνση των εργασιών από τον πρόεδρο κ. Τριαντάφυλλο Οικονόμου πανθομολογουμένως υπήρξε εξαιρετική. Δέχθηκε τα συγχαρητήρια όλων μας.

Ο ετήσιος αποκριάτικος χορός του Παγχαλκιδικού 4-2-2018.

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 4 Φεβρουαρίου 2018 και από ώρα 13.00' ο ετήσιος αποκριάτικος χορός μας, στην αίθουσα Ιφιγένεια, στο επονομαζόμενο συγκρότημα «Το χωριό της ειρήνης» στην Καρδία.

Πολύς ο κόσμος που προσήλθε (330 άτομα) από τη Θεσσαλονίκη και από κωμοπόλεις και χωριά της Χαλκιδικής, που μέσα σε μια εντυπωσιακή, ευρύχωρη και καλαίσθητη αίθουσα διασκέδασε με τους ήχους του συγκροτήματος του σαξοφωνίστα και κλαρινίστα κ. Λάκη Χατζούδη από τη Γαλάτιστα, διασκέδασε με την ψυχή του. Η πίστα ήταν μονίμως γεμάτη και μικροί μεγάλοι για πολλές ώρες διαρκώς χόρευαν με κέφι ως αργά το απόγευμα. Πλούσια ήταν και η λαχειαγορά, με δώρα που πρόσφεραν οι δωροθέτες που αναφέρονται σε άλλη σελίδα του περιοδικού. Πολύ καλό και το μενού και το σέρβις του κέντρου, το οποίο διέθεσε και λεωφορείο για τη μεταφορά και επιστροφή του κόσμου από τη Θεσσαλονίκη.

Εντυπωσιακή υπήρξε η παρουσία 25 Συκιωτών που με ένα μικρό λεωφορείο ήρθαν από τη μακρινή Συκιά για να παραστούν στο χορό μας με συνοδό-αρχηγό την υπέροχη κυρία Μαρία Λαθούρη-Πάργα, αντιδήμαρχο και εκπρόσωπο του Δημάρχου του Δήμου Σιθωνίας, μέλος της Εξελεγκτικής Επιτροπής του Συλλόγου μας, η οποία σημειώνεται ότι πάντα δίνει το «παρών» όχι μόνο στους χορούς αλλά και στις άλ-

λες ποικίλες εκδηλώσεις του Παγχαλκιδικού. Τη συγχαίρουμε.

Την ευθύνη της εφετινής διοργάνωσης είχαν τα μέλη του Δ.Σ. Θεόδωρος Φλώρος και Άννα Εμμανουήλ η οποία με την έναρξη καλωσόρισε τους συνδαιτημόνες, ευχαρίστησε όλους για την παρουσία τους και τους δωρητές των δώρων για τη λαχειαγορά και κάλεσε τον πρόεδρο του Δ.Σ. κ. Μιχ. Καρτσιώτη να απευθύνει τον καθιερωμένο χαιρετισμό.

Ο Πρόεδρος στο σύντομο χαιρετισμό του, αφού ευχαρίστησε τους υπεύθυνους μέλη του Δ.Σ. για την οργάνωση, τόνισε τη σημασία της σημερινής εκδήλωσης και υπενθύμισε ότι ο χορός του Παγχαλκιδικού αποτελούσε πάντοτε ένα ιδιαίτερο γεγονός για τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη. Μάλιστα στις δεκαετίες μετά το 1950 ο χορός μας αποτελούσε κορυφαίο γεγονός της κοσμικής Θεσσαλονίκης, αφού το 1963 παρέστη και ο αείμνηστος πρωθυπουργός και μετέπειτα πρόεδρος της Δημοκρατίας Κων/ντίνος Καραμανλής. Συνεχάρη τα υπεύθυνα μέλη του Δ.Σ. για την όλη οργάνωση καθώς, την κ. Μαρία Πάργα που με τους άλλους Συκιώτες ήρθαν από τόσο μακριά ειδικά για το χορό και τους προσελθόντες για την τιμητική συμμετοχή τους.

Η λαχειαγορά που διενεργήθηκε στη συνέχεια έδωσε πλούσια δώρα στους τυχερούς και ένα καλό έσοδο στον Σύλλογο.

Όλα κύλησαν ομαλά ως αργά το απόγευμα, οπότε έφυγαν και οι τελευταίοι θαμώνες. Όλοι με την ευχή «και του χρόνου».

* * *

Η δράση άλλων Χαλκιδικιώτικων Συλλόγων και φορέων**Του Παγχαλκιδικιώτικου Συλλόγου Αθηνών. Εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου.**

Στις 21 Ιανουαρίου 2018 στο γραφείο του Παγχαλκιδικιώτικου Συλλόγου Αθηνών «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» πραγματοποιήθηκε η κοπή της Πρωτοχρονιάτικης πίτας καθώς και οι εκλογές για την ανάδειξη του νέου Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

Εξελέγησαν οι: Σουλινάρης Γεώργιος, Τσόχας Γεώργιος, Ντάλλες Άννα, Ρανταβέλλας Χρήστος, Τσούκης Σεραφείμ, Νάνου Ευγενία και Κυριάκος Βασίλειος.

Στις 30 Ιανουαρίου το Διοικητικό Συμβούλιο συγκροτήθηκε σε σώμα. Πρόεδρος ανέλαβε ο Σουλινάρης Γεώργιος, Αντιπρόεδρος ανέλαβε ο Τσούκης Σεραφείμ, Γενική Γραμματέας ανέλαβε η Ντάλλες Άννα και Ταμίας ανέλαβε ο Τσόχας Γεώργιος.

Η επιμέλεια της ύλης της εφημερίδας «Τα Χαλκιδικιώτικα Νέα» ανατέθηκε στον Ρανταβέλλα Χρήστο σε συνεργασία με τον Σουλινάρη Γεώργιο.

Υπεύθυνος χορηγιών ανέλαβε ο Κυριάκος Βασίλειος

και Υπεύθυνη Βιβλιοθήκης και Γραφείου του Συλλόγου ανέλαβε η Νάνου Ευγενία.

Του Συλλόγου Ιερισσιωτών Θεσσαλονίκης Δραστηριότητες 2018:

6/1: Ρίψη του Σταυρού στην Ιερισσό. Η μετάβαση των μελών έγινε με λεωφορείο και ήταν προσφορά του Συλλόγου μας.

4/2: Προαιρετικός εκκλησιασμός στον Ιερό Ναό της Αγίας Σοφίας. Κοπή βασιλόπιτας στην αίθουσα της Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής και ώρα 11:30 το πρωί. Απολογισμός πεπραγμένων και Οικονομικός απολογισμός του Δ.Σ.

25/2: Ετήσιος αποκριάτικος χορός. Ημέρα Κυριακή Ώρα προσέλευσης 13:00 το μεσημέρι. Αίθουσα: Μουσικές και Χρώματα.

31/3: Σάββατο του Λαζάρου. Τέλεση Θείας Λειτουργίας και Αρτοκλασία στον Ι. Ν. Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, Βρουύλων Καλαμαριάς.

10/4: Πάσχα στην Ιερισσό. Καλούνται όλα τα μέλη του Συλλόγου μας, να τιμήσουν με την παρουσία τους το υψίστης σημασίας ιστορικό και πολιτιστικό γεγονός της εποχής του "Μαύρου νιου τ' αλώνι". Ο Σύλλογός μας συμμετέχει με κατάθεση στεφάνου και προσφορά τσουρεκιών στους επισκέπτες για την ανάπαυση των ψυχών των "ηρωικά πεσόντων".

29/4: Ημερήσια εκδρομή. Ο προορισμός της εκδρομής θα είναι τα Μετέωρα.

Τέλος Μαΐου-αρχές Ιουνίου: Τριήμερη Εκδρομή (Ο προορισμός της εκδρομής θα γνωστοποιηθεί εγκαίρως).

Το Συλλόγου Λειβαδιτών Θεσσαλονίκης Γιορτή του Κάστανου στο Λειβάδι (22-10-2017)

Την Κυριακή 22 Οκτωβρίου 2017 ο Πολιτιστικός Σύλλογος Λειβαδιτών διοργάνωσε στο Λειβάδι την ετήσια Γιορτή του Κάστανου σε συνεργασία με τον Δήμο Θέρμης, την Πολιτική Προστασία Θέρμης και τη συμμετοχή των κατοίκων και μεγάλου πλήθους φίλων και επισκεπτών. Ταυτόχρονα έγινε και η καθιερωμένη πεζοπορία στην κορυφή του «Καλογερικού» στην οποία συμμετείχαν πολλοί πεζοπόροι, άνδρες, γυναίκες και παιδιά. Η γιορτή του κάστανου αποτελεί καθιερωμένη παράδοση για την τοπική Κοινότητα εδώ και αρκετές δεκαετίες. Σκοπός της διοργάνωσης είναι η προβολή του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος του Λειβαδίου και η τέρψη και διασκέδαση των επισκεπτών με παραδοσιακή μουσική, κάστανια, κρασί και τοπικά εδέσματα.

Επίσκεψη εκπαιδευτικών της ΠΕΕΚΠΕ στο Λειβάδι (4-11-2017)

Το Σάββατο 4 Νοεμβρίου 2017 επισκέφτηκε το Λειβάδι ομάδα εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του παραρτήματος Κεντρικής Μακεδονίας της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελλάδος. Η εκδήλωση διοργανώθηκε σε συνεργασία με τον Πολιτιστικό Σύλλογο Λειβαδιτών. Σκοπός της επίσκεψης ήταν η καλύτερη γνωριμία του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος του Λειβαδίου ενόψει της ίδρυσης και λειτουργίας στο Λειβάδι του «Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης». Η διοργάνωση περιλάμβανε πεζοπορία στο περιαστικό δάσος του Λειβαδίου και στο «Καλογερικό», ξενάγηση στην εκκλησία του Αγίου Αθανασίου και τον παραδοσιακό οικισμό και παράθεση γεύματος στο κοινοτικό κέντρο «Τα Πλατάνια».

Γιορτή Μανιταριού στο Λειβάδι (5-11-2017)

Την Κυριακή 5 Νοεμβρίου 2017 διοργανώθηκε η Γιορτή Μανιταριού στο Λειβάδι, σε συνεργασία με τον «Σύλλογο Μανιταρόφιλων Θεσσαλονίκης» (ΜΑ.ΘΕ.) και τον Πολιτιστικό Σύλλογο Λειβαδιτών. Η γιορτή περιλάμβανε πεζοπορία στο περιαστικό δάσος του Λειβαδίου και στο «Καλογερικό» για τη γνω-

ριμία των τοπικών ποικιλιών μανιταριού, ξενάγηση στον παραδοσιακό οικισμό, ομιλία για τα είδη των μανιταριών και τους κινδύνους από τα τοξικά μανιτάρια. Η γιορτή έκλεισε με ψήσιμο μανιταριών και μουσική διασκέδαση στο εξωκλήσι της Παναγίας, στη Φτέρη.

Νέες Διοικήσεις σε φορείς της Χαλκιδικής Επιμελητήριο

Πρόεδρος: Κουφίδης Ιωάννης

Α Αντιπρόεδρος: Χούτας Στυλιανός

Β Αντιπρόεδρος: Κρημνιανιώτης Δημήτριος

Γενικός Γραμματέας Τσούφης Θεμιστοκλής

Οικονομική Επόπτρια: Χαλκιά Αναστασία

Υπεύθυνος Γ.Ε.ΜΗ. & Εξυπηρέτησης Επιχ/σεων: Πανανός Θεόδωρος

Υπεύθυνος Συμβουλευτικής Υποστήριξης Επιχ/σεων: Καραβάνα Μαρία

Ιατρικός Σύλλογος

Πρόεδρος: Πυρπασόπουλος Μάριος

Αντιπρόεδρος: Ευαγγελινός Δημήτριος

Γ. Γραμματέας: Δημοπούλου Σοφία

Ταμίας: Κόκκαλη Σταματία

Τακτικά μέλη:

Ασλανίδης Αριστοτέλης, Δημητριάδης Χρήστος, Κεσίδου-Μπορίσοα Ναταλία, Τσάλαμας Χρήστος, Κηjeginjic Branislav, Κιτσίνου Καλλιόπη, Χαμαλίδου Χριστίνα

Δικηγορικός Σύλλογος Χαλκιδικής

Πρόεδρος: Ζήσος Παντελής

Αντιπρόεδρος: Μηλωνά Τριανταφυλλιά

Γεν. Γραμματέας: Παπανικολάου Παναγιώτα

Ταμίας: Οικονόμου Δημήτριος

Σύμβουλοι: Κουτσάκης Γεώργιος, Πούλος Νικόλαος,

Λαγάνης Γεώργιος, Καμάρη Ευθυμία, Αβέρη Μαρία

ΣΚΕΤΧ Σύλλογος Καλλιτεχνών Εικαστικών Τεχνών Χαλκιδικής

Πρόεδρος: Μπιστιός Αθανάσιος

Αντιπρόεδρος: Κυπαρίσσης Αθανάσιος

Ταμίας: Μυλωνά Άννα

Γενική Γραμματέας: Νικολάου Κατερίνα

Ειδικός Γραμματέας: Κόκκαλης Νίκος

Αναπληρωματικό μέλος: Καραφουλίδου Άννα

Ένωση Ξενοδόχων Χαλκιδικής

Πρόεδρος: Γρηγόριος Τάσιος

Αντιπρόεδρος: Ρούλα Μυκωνιάτη

Γεν. Γραμματέας: Όλγα Τσαπανίδου

Ταμίας: Ιωάννης Λασπάς

Έφορος: Θωμάς Ασλανίδης

Σύμβουλος: Γατσιός Λάζαρος

Σύμβουλος: Κοντός Δημήτριος

Σ.Σ. Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος εύχεται σε όλους τους εκλεγέντες υγεία και δύναμη για επιτυχία στο δύσκολο έργο της εκπροσώπησης των συναδέλφων τους.

Της Ιστορικής Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής. Ετήσια Γενική Συνέλευση και βασιλόπιτα.

Η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Χαλκιδικής (ΙΛΕΧ) πραγματοποίησε την Κυριακή 28 Ιανουαρίου 2018 την Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευσή της αφού προηγήθηκε με τις ευλογίες του π. Δημητρίου η καθιερωμένη κοπή της «πίττας».

Εκθέτοντας τα πεπραγμένα του έτους 2017 ο Πρόεδρος της ΙΛΕΧ, Δρ Βασίλειος Ν. Πάππας και μετά τις ευχές του προς τα μέλη για το Νέον Έτος, ανέγνωσε το ψήφισμα του δ.σ. της Εταιρείας, αναφορικά με την ονομασία του κράτους των Σκοπίων και των αλυτρωτικών του επιδιώξεων, ενώ ευχαρίστησε θερμά την Ι. Μ. Βατοπαιδίου για την ουσιαστική συμβολή της στην ανακαίνιση των Γραφείων και την προμήθεια ηλεκτρονικού εξοπλισμού για την Εταιρεία. Στη συνέχεια, αναφέρθηκε στα εκδοτικά της Εταιρείας και συγκεκριμένα στην έκδοση του διπλού τόμου 60-61 (ετών 2015-2016) της έκδ. «ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ» και του ολοκληρωμένου CD με τον τίτλο ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΣΥΝΕΔΡΙΑ-ΔΡΑΣΕΙΣ της ΙΛΕΧ (1960-2016). Ενημέρωσε ο ίδιος παράλληλα για τις νέες εκδόσεις των Πρακτικών της Εταιρείας α) του Πανελληνίου Επιστημονικού Συμποσίου της με θέμα: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Παιδεία, Πολιτισμός, Πολιτική (συνδιοργάνωση με την Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών), β) του Διεθνούς Συνεδρίου της Εταιρείας, με θέμα: Νέες τάσεις στην έρευνα για τον Αριστοτέλη (βήμα σε νέους επιστήμονες από Πανεπιστήμια των ΗΠΑ, Σλοβακίας, Βουδαπέστης και Αριστοτελείου Πανεπιστημίου), με νέες προσεγγίσεις και σύγχρονες τάσεις στη λογική, ηθική, ρητορική, γλώσσα, φυσική και φιλοσοφία του Αριστοτέλη και γ) του τόμου 62-63 της έκδ. «ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ» (ετών 2017-2018) που θα περιλαμβάνουν κύρια τα Πρακτικά Ημερίδος της Εταιρείας με βασικούς ομιλητές 3 Πανεπιστημιακούς Δασκάλους (Ελληνιστές) από την Αυστραλία (J. M. Jones, M. J. Osborne και An. M. Tamis) με θέμα την Ρωμαϊκή Μακεδονία (στην αγγλική και ελληνική γλώσσα). Και οι 3 ανωτέρω εκδόσεις

βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο εκτύπωσής των. Ακολούθως ο κ. Πάππας αναφέρθηκε στην συμμετοχή μελών του δ.σ. και απλών μελών της Εταιρείας στο Παγκόσμιο Επιστημονικό Συμπόσιο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, με θέμα: Η Μακεδονία δια μέσου των αιώνων: ιστορικά δεδομένα και σύγχρονες προκλήσεις (εισηγητές: Καθηγητές Χρ. Αραμπατζής, Αν. Τάμης και οι ερευνητές Χρ. Μπαλόγλου και Κων. Σισμανίδης). Ακολούθησε η αναφορά των πραγματοποιηθεισών διαλέξεων 1) του Προέδρου της Εταιρείας στην Αρναία και Θεσσαλονίκη και οι χαιρετισμοί του στον Παρθενώνα Ν. Μαρμαρά και την Αταλάντη (εκδήλωση των Χαλκιδικέων Αθηνών) στην παρουσίαση του βιβλίου του Ν. Παπαοικονόμου για τους Χαλκιδικιώτες Αγωνιστές του 1812 και 2) του Γεν. Γραμματέα της Εταιρείας στον Πολύγυρο, Ουρανούπολη και Σιθωνία, σε θέματα ιστορικά, πολιτιστικά και της Τέχνης. Έγινε εκτενής αναφορά στην ανακήρυξη των ανωτέρω 3 Πανεπιστημιακών Δασκάλων ως Επιτίμων Μελών της Εταιρείας και στην ριζική αναβάθμιση της ιστοσελίδας της Εταιρείας. Ακόμη, στη συνεργασία της με τα ΜΜΕ Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής, την ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ και την αποστολή των νέων εκδόσεων της Εταιρείας και του άνω CD στις Ι. Μονές του Αγίου Όρους και των μεγάλων Βιβλιοθηκών της Ελλάδος και της Διασποράς. Τέλος, τονίσθηκε το ενδιαφέρον του επιστημονικού κόσμου (ιδία φοιτητών και μεταπτυχιακών, ελληνικών και ξένων Πανεπιστημίων) για τις εκδόσεις της Εταιρείας, ενώ προαναγγέλθηκε κάθε χρόνο (τον μήνα Δεκέμβριο) να διενεργείται επιστημονικό Συμπόσιο (όπως το έτος 2017) με εισηγητές νέους επιστήμονες σε έρευνα θεμάτων του αντικειμένου της Εταιρείας.

Κλείνοντας την λεπτομερή έκθεση των Πεπραγμένων Έτους 2017 ο Πρόεδρος της ΙΛΕΧ κ. Β. Ν. Πάππας τόνισε ότι η Εταιρεία θα είναι ανοικτή Δευτέρα – Τετάρτη (10.00-13.00) και Τρίτη- Πέμπτη (17.00-21.00), με την παράκληση να προηγείται τηλεφωνική επικοινωνία. (Το νόμισμα «έπεσε» στο κομμάτι της Εκκλησίας).

* * *

Ο πύργος των Μαρνανών

εικόνα εξωφύλλου

Σε απόσταση μόλις δύο χιλιομέτρων από την αρχαία πόλη της Ολύνθου, πηγαίνοντας για Πολύγυρο, στέκει λαβωμένος απ' το χρόνο ο Πύργος των Μαρνανών. Δοχειαρίτες μοναχοί τον έφτιαξαν το 1374, καθώς αναμόρφωναν σε μετόχι στο παλιό κτήμα της Άνας Καντακουζηνής της Παλαιολογίνας, που έδωσε την έκταση στην Αγιορείτικη μονή στο τρίτο της αξίας του, σχεδόν το δώρισε προς σωτηριάν ψυχής. Τοπικό λίθο χρησιμοποίησαν για να τον υψώσουν έως τα 15 μέτρα, καθώς και πολλές σκόρπιες κεράμους, έβα-

λαν όμως εδώ κι εκεί στους τοίχους του συμπληρώματα από μέλη μαρμάρινα, που βρήκαν σκόρπια στον ερειπιώνα της κλασικής πόλης. Στην όψη του με κεράμους σχημάτισαν σταυρό, αλλά και τη συντομογραφία IC XC N K. Οθωμανικό τσιφλίκι έγινε ο πύργος το 16ο αιώνα, αλλά και ορμητήριο ενός Τούρκου ληστή. Σήμερα αποτελεί ένα από τα πιο ωραία δείγματα μεταβυζαντινών μνημείων στη Χαλκιδική.

Μίνα Καϊάφα-Σαροπούλου
Αρχαιολόγος-Δρ. Αρχιτεκτονικής

Επιστολές που λάβαμε

Από την ιατρό κ Ελένη Δημητρακούδη λάβαμε (Θεσσαλονίκη Δεκ. 2017) την παρακάτω επιστολή:

Προς τον αξιότιμο Πρόεδρο του Π. Σ. και τα Μέλη του Δ.Σ.

Αγαπητέ κ. Μιχ. Καρτσιώτη,

Οι επαγγελματικές και οικογενειακές μου υποχρεώσεις δεν μου επιτρέπουν τη συχνή επαφή με το πλούσιο και δημιουργικό έργο του Π. Σ.. Ωστόσο με ιδιαίτερη αγάπη και θαυμασμό παρακολουθώ την πορεία του συλλόγου μας που καλύπτει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Χωρίς καμία υπερβολή, νιώθω επιτακτική την ανάγκη να ευχαριστήσω δημόσια εσάς προσωπικά και τους εξαιρετους συνεργάτες σου του Δ.Σ. για την προσφορά σας.

Η πρόσφατη μας άλλωστε επαφή με αφορμή τη γιορτή των Χριστουγέννων του Συλλόγου μου έδωσε την ευκαιρία να διαπιστώσω από κοντά τον πληθωρικό και δοτικό σας χαρακτήρα. Ίσως να μην έχουμε αντιληφθεί όλοι μας το σοβαρό έργο που συντελείται στην πνευματική κυσέλη της ΕΣΤΙΑΣ καθώς και σε τομείς αυτής. Πέραν όλων των άλλων δραστηριοτήτων περίοπτη θέση στην ιεράρχηση τους κατέχει για μένα η έκδοση του περιοδικού «ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ» που χωρίς διακοπή εκδίδεται από το 2009 μέχρι σήμερα χάρη στην επικοινωνιακή σας ικανότητα, στην οικονομική κάλυψη των χορηγών, στην αγαστή συμπόρευση σας με το Δ.Σ. και τη συμβουλευτική στήριξη των αξιόλογων μελών της συντακτικής ομάδας του περιοδικού. Νομίζω πως όλοι αντιλαμβάνονται την σπουδαιότητα του καθώς αποτελεί τον συνδετικό κρίκο των συμπατριωτών μας και το βήμα να αποκαλυφθούν σημαντικές πτυχές της χαλκιδικιώτικης ιστορίας από συνεργάτες που στην πλειοψηφία τους είναι συμπατριώτες μας με θεματολογία που αφορά στη Χαλκιδική. Ο Π.Α. είναι ο καλύτερος πρεσβευτής για την ιδιαίτερη πατρίδα μας για όσους δεν τη γνωρίζουν. Είναι συγκινητικός ο προσανατολισμός του περιοδικού να αναδείξει τον καταλυτικό ρόλο που διαδραμάτισε η Χαλκιδική στην επανάσταση του 1821. Είναι καιρός επιτέλους να εμπεδωθεί και από ότα μη ακουόντων.

Εύχομαι σε όλους υγεία και μακροημέρευση.

Με εκτίμηση,

Ελένη Δημητρακούδη

Παιδιάτρος

Από το Ίδρυμα Αγάπης της Μητροπόλεως Ιερισσού Αγίου Όρους και Αρδαμερίου λάβαμε (13 Νοεμβρίου 2017) την παρακάτω επιστολή:

Προς κόν Καρτσιώτη Μιχαήλ

Πρόεδρον Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκη

Διά της παρούσης θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε για την παρουσία τόσο την δική σας, όσο και των μελών του Συλλόγου σας, στην ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΑΓΑΠΗΣ που πραγματοποιήθηκε το Σάββατο στις 11 Ιανουαρίου 2007, στο «Φιλίππειο» Ξενοδοχείο Θεσσαλονίκης για την ενίσχυση του Ιδρύματός μας.

Θερμές ευχαριστίες απευθύνουμε και την εμφάνιση του Χορευτικού σας που αναβάθμισε την εκδήλωσή μας και παρουσίασε την πλούσια μουσική παράδοση της χώρας μας.

Ελπίζουμε σε μια καλλίτερη συνεργασία στο μέλλον και ζητάμε την βοήθεια και την συμπαράσταση των Χαλκιδικιωτών της Θεσσαλονίκης στο Ίδρυμά μας, που είναι το μοναδικό στην Χαλκιδική και χρειάζεται ενίσχυση.

Δεν ξεχνάμε, με ευγνωμοσύνη, τη συμπαράστασή σας στο παρελθόν, τόσο του Παγχαλκιδικού, όσο και την δική σας προσωπικά.

Την οργάνωση της εκδήλωσης την είχαν αναλάβει οι άνθρωποι της Θεσσαλονίκης και εμείς προσπαθήσαμε να καλύψουμε τις ελλείψεις. Γι' αυτό ζητάμε κατανόηση για την όποια ανοργανωσιά.

Ευχόμαστε κάθε επιτυχία στην πορεία του Συλλόγου σας. Η χάρη της Παναγίας του Ακαθίστου να ευλογεί τις οικογένειές σας και να ανταποδίδει τα έργα της αγάπης σας.

Παρακαλούμε να μεταβιβάσετε τις ευχαριστίες μας στα μέλη του Συλλόγου.

Με εκτίμηση και ευχές

Εντολή του Σεβ. Μητροπολίτου

Ο Διευθυντής του Ιδρύματος Αγάπης

Αρχιμ Χρυσόστομος Μαϊδώνης

Πρωτοσύγκελλος

ΓΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ, ΤΑΧΥΤΕΡΗ ΚΑΙ ΑΝΕΞΟΔΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ**Α΄ Στείλτε μας το e-mail σας****Το ξαναγράφουμε για άλλη μια φορά και παρακαλούμε όλα τα μέλη μας:**

Προκειμένου να εκσυγχρονίσουμε τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ μας, ώστε να επικοινωνούμε, εύκολα, γρήγορα και ανέξοδα,

σας παρακαλούμε

στείλτε το δικό σας e-mail στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Συλλόγου panchalkidikos@gmail.com προτάσσοντας επίθετο και όνομα.

Παράδειγμα: Καρτσιώτης Μιχαήλ mkartsioti@gmail.com

Η Γραμματέας μας θα το παραλαμβάνει, θα σας γνωρίζει αμέσως λήψη και στη συνέχεια θα το καταχωρεί στο ηλεκτρονικό μητρώο. Ήδη συγκεντρώθηκαν τα πρώτα 300 e-mail και αμέσως άρχισε η χρήση και αυτού του μέσου της επικοινωνίας. Ήδη στείλαμε με e-mail το πρόγραμμα εκδηλώσεων και εκδρομών πρώτου εξαμήνου 2018.

Οι υπόλοιποι θα ενημερώνεστε με SMS όπως μέχρι σήμερα.

Β΄ Για τα μηνύματα μέσω κινητών

Πριν από κάθε εκδήλωση, εκδρομή, γεν. συνέλευση κλπ. ο Σύλλογος στέλνει στα κινητά όλων των μελών του μηνύματα ενημέρωσης-πληροφόρησης.

Εάν δεν παίρνετε μηνύματα, ενώ έχετε κινητό, φαίνεται ότι κάτι συμβαίνει. Γι' αυτό επικοινωνήστε με τη Γραμματέα του Συλλόγου στο 2310/323839 ή με τον Πρόεδρο του Δ.Σ. 6946470157 ή με τον Ειδ. Γραμματέα 6944779345 και ενημερώστε τους ώστε να διευθετηθεί το θέμα.

Στο τελευταίο μήνυμα που σας στείλαμε 50 μηνύματα γύρισαν πίσω δηλ. δεν επιδόθηκαν, προφανώς λόγω λάθους στον αριθμό.

Γ΄ Υπεύθυνος χειριστής των πολυμέσων

Τέλος υπενθυμίζεται ότι χειριστής των πολυμέσων και υπεύθυνος για τις καταχωρίσεις στην ιστοσελίδα μας και στο φέις μπουκ, για την αποστολή μηνυμάτων μέσω κινητών, για το χειρισμό του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου κλπ. είναι ο Ειδ. Γραμματέας του Συλλόγου μας **κ. Στέργιος Λυρτζής**.

ΙΔΙΑΤΕΡΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΣΤΟΝ ΚΑΘΕΝΑ**ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ**

Στην ετικέτα με τη διεύθυνσή σας, που είναι κολλημένη στο σελοφάν με το οποίο είναι τυλιγμένο το περιοδικό σας, αναγράφεται πάνω από το όνομά σας το έτος μέχρι το οποίο έχετε εξοφλήσει τη συνδρομή σας.

**ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΧΟΡΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΛΩΝ
ΓΙΑ ΤΟ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ**

Προ πενταετίας περίπου με δωρεά του κ. **ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΩΝ. ΒΛΑΧΑΚΗ**, ο οποίος ανακηρύχθηκε **ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ**, το χορευτικό μας συγκρότημα απέκτησε

25 ωραιότερες πλήρεις φορεσιές, 15 γυναικείες και 10 ανδρικές σε χαλκιδικιώτικη ραφή.

Ήδη προκύπτει η ανάγκη να υπάρχει και άλλη μια σειρά από στολές.

Για το λόγο αυτό ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΧΟΡΗΓΟΣ για τη ραφή-προμήθεια των νέων στολών.

Η χορηγία μπορεί να αναφέρεται στην κατασκευή του συνολικού αριθμού των στολών ή μέρους αυτών, ανάλογα με τη διάθεση και τη δυνατότητα του χορηγού.

Για κάθε πληροφορία στο τηλέφωνο του προέδρου του Δ.Σ. κ. Μιχ. Καρτσιώτη 6946470157.

Ιδρύεται τμήμα αγγλικής γλώσσας

Το Δ.Σ., ύστερα από εκφρασθείσα επιθυμία μελών του Συλλόγου, προτίθεται να προχωρήσει άμεσα στην ίδρυση και λειτουργία τμήματος Αγγλικών για ενήλικες αρχάριους, στην Εστία μας, ένα δίωρο την εβδομάδα, πρωινές ή απογευματινές ώρες, αναλόγως του ενδιαφέροντος των ενδιαφερομένων, με καταβολή ατομικών εισφορών των φοιτώντων.

Πληροφορίες και εγγραφές στο 6946470157 (πρόεδρος Δ.Σ.)

ΠΡΟΣΟΧΗ: Με το που στάλθηκε το παραπάνω μήνυμα με SMS ήδη δήλωσαν εγγραφή και συμπληρώθηκε το πρώτο τμήμα που θα κάνει μάθημα αγγλικών κάθε Πέμπτη 11.00-13.00.

Αμέσως αρχίζουν εγγραφές για άλλο ένα τμήμα βραδινό που προτείνεται να λειτουργήσει Πέμπτη 20.00-22.00 ή Παρασκευή 18.00-20.00, ανάλογα με τις ευκαιρίες αυτών που θα εγγραφούν.

Εγγραφείτε έγκαιρα (6946470157).

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Ευχαριστούμε τον κ. **Κώστα Τσολοδήμο** για την προσφορά των υπηρεσιών του με τις οποίες συντηρεί τη λειτουργικότητα των μεγαφωνικών εγκαταστάσεων της Εστίας μας οι οποίες σε κάθε εκδήλωση «βγάζουν» ένα ξεάρετο ήχο.

Ευχαριστούμε τα παρακάτω μέλη και φίλους μας για τα δώρα που μας πρόσφεραν και πλούτισαν τη λαχειοφόρο αγορά του ετήσιου χορού μας: 1) Πρακτορείο ταξιδιών **ΑΘΩΣ ΕΛΛΑΣ**, 2) Πλαστικό χειρουργό **Σωτήριο Ιωαννίδης**, 3) Αθλητικός Σύλλογος **ΟΔΥΣΣΕΑΣ Θεσσαλονίκης**, 4) Κατάστημα «**Δωραγορά**» του **Κοσμά Κατραντσιώτη**, 5) **Νικόλαο Μπανάβα** και 6) **Το χωριό της Ειρήνης**.

ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ 35ο ΤΕΥΧΟΣ

Το επόμενο 35ο τεύχος θα κυκλοφορήσει τέλος Μαΐου με αρχές Ιουνίου 2018, εφόσον υπάρξουν συνεργασίες και άρθρα, γιατί τον τελευταίο καιρό έχουμε σχετική "απροθυμία".

Πέρας αποστολής εργασιών η 10η Μαΐου 2018.

Όλες στέλνονται σε ηλεκτρονική μορφή στο e-mail του εκδότη: mkartsioti@gmail.com

Η ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Η συνδρομή των 15 ευρώ ετησίως καταβάλλεται στην αρχή του έτους ώστε να μπορεί ο Σύλλογος να προγραμματίζει τις δράσεις του.

Λόγω των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουμε όλοι οι Έλληνες το Δ.Σ. προέβη σε διακανονισμό των οφειλών. Έτσι σήμερα ο καθένας έχει υποχρέωση εξόφλησης μόνο των συνδρομών των δύο τελευταίων ετών.

ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ:

- α) Στον ταμιά ή σε οποιοδήποτε μέλος του Δ.Σ. ή στον αντιπρόσωπο ή τον ανταποκριτή του χωριού σας.
- β) Στα γραφεία μας κάθε βράδυ πλην Παρασκευής 6-9 μ.μ.
- γ) Στην Τράπεζα **Πειραιώς αρ. λογ. 6233040032572**.

δ) Στους παρακάτω συνεργάτες:

1. **Ζηνοβία Ιππ. Πάχτα για τη Θεσσαλονίκη και την Αρναία με τα πέριξ τηλ. 6937313294**
2. **Νίκος Πιτσιόρλας για τον Πολύγυρο και τα πέριξ τηλ. 6979816851 και**
3. **Δέσποινα Στεργίου για τα Νέα Μουδανιά και τα πέριξ τηλ. 6972862917 και 23730 22888**
4. **Χρυσοβαλάντης Μπουλούσης για την Κασσάνδρα ολόκληρη τηλ. 6944989934 (Κασσάνδρεια)**

ΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Μέχρι σήμερα χορηγοί του περιοδικού είναι:

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 1-4), ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 5-6),
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ (τ. 7), ΜΟΣΧΟΣ ΜΟΣΧΟΣ (τ. 8),
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΟΛΥΜΠΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ (τ. 9), ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ (τ. 10),
ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ (τ. 11), ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 12),
ΚΩΝ. & ΑΦΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 13), ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ (τ. 14),
ΜΑΓΔΑ ΚΕΚΕΡΗ-ΣΛΙΝΗ (τ. 15), ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (τ. 16),
ΕΛΛΗ, ΜΑΡΙΑ, ΚΑΙΤΗ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ (τ. 17),
ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (τ. 18), ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΟΣ (τ. 19),
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ & ΘΩΜΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ (τ. 20),
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΓΛΟΥ (τ. 21), ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 22),
ΕΚΜΕ Α.Ε. Ι. & Β. ΚΑΡΥΩΤΗΣ (τ.23), ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΑΣ (τ. 24),
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΑΒΑΤΟΥ (τ. 25),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 26), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 27),
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 28), ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ (τ. 29),
ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 30), ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΣΚΙΝΗΣ (τ. 31),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 32), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 33),
ΕΛΛΗ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ & ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ (τ. 34).**

Ζητείται χορηγός

Ζητείται χορηγός για το επόμενο 35ο τεύχος Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2018.

Η εκτύπωσή του κοστίζει 1980 ευρώ. Η χορηγία μπορεί να γίνει από ένα πρόσωπο ή φορέα ή και από περισσότερα.

Για εκδήλωση ενδιαφέροντος στο τηλέφωνο του προέδρου κ. **Μιχαήλ Καρτσιώτη** 6946470157.

Π Ε Ν Θ Η

Έφυγαν από τη ζωή:

Ο **Θεόδωρος Παπαγιάννης** συνταξιούχος εκπαιδευτικός από τον Ταξιάρχη Χαλκιδικής. Ο εκλιπών υπήρξε επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας (.Μ. 1281) και Ανταποκριτής μας στην Κοινότητα της Καλλιθέας Κασσάνδρας, την οποία είχε επιλέξει ως μόνιμη κατοικία του. Τα τελευταία χρόνια βοηθούσε πολλαπλά το Σύλλογο κυρίως σε ότι αφορούσε τη διακίνηση του Παγχαλκιδικού Λόγου. Πάντοτε ευχάριστος και δραστήριος ήταν γνωστός ως ένα εξέχον μέλος, στην κοινότητα της Κασσάνδρας, στα Σχολεία της οποίας είχε υπηρετήσει ως δάσκαλος μαζί με την σύζυγό του. Στην κηδεία, η οποία έγινε στην Καλλιθέα, παρέστη ο Πρόεδρος, ο Γεν. Γραμματέας και ο Ειδικός Γραμματέας του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού.

Η **Γερακίνα Πράτανου-Λάτσιου**, φαρμακοποιός, ανταποκρίτριά μας στην Επανωμή, σύζυγος του εξαιρέτου μέλους μας κ. Σταύρου Λάτσιου (Α.Μ. 972), η οποία πρόσφερε καλές υπηρεσίες στον Παγχαλκιδικό ιδίως σε ότι αφορούσε τη διακίνηση του Παγχαλκιδικού Λόγου. Στην κηδεία της παρέστη ο πρόεδρος του Δ.Σ.

Ο **Ιωάννης Βάγιος**, ιατρός από τη Στρατονίκη επίλεκτο και ενεργό μέλος του Συλλόγου μας (Α.Μ. 460). Τελευταία συμμετείχε σε Ημερίδα Υγείας που διοργάνωσε ο Παγχαλκιδικός με μια εμπειριστατωμένη εισήγηση.

Η **Άννα Μπαμπούρη** από τα Βράσταμα, παλαιό μέλος του Συλλόγου με Α.Μ. 65.

Ο Σύλλογος απευθύνει θερμά συλλυπητήρια στους οικείους τους ευχόμενος την «εξ ύψους παρηγορία».

ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥΣ.

Σ.Σ. Παρακαλούνται όλα τα μέλη, να ειδοποιούν το Σύλλογο σε παρόμοιες περιπτώσεις ώστε να παρίσταται αντιπροσωπεία του.

Το Δ.Σ

Η ΧΟΡΗΓΙΑ

Χορηγοί της έκδοσης του παρόντος 34ου τεύχους του ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ είναι εξ ημισείας δύο επίλεκτα μέλη του Συλλόγου μας

**Η ιατρός από την Αρναία
κ. Έλλη Δημητρακούδη (Α.Μ. 552)**

**και η τ. εκπαιδευτικός από την Κασσάνδρεια
κ. Παναγιώτα Σταμπουλή (Α.Μ. 1489)**

Η κ. Έλλη Δημητρακούδη, που μαζί με τα άλλα τρία αδέρφια της (και οι τέσσερις γιατροί) έγιναν χορηγοί της έκδοσης του 17ου τεύχους του Παγχαλκιδικού Λόγου, επανέρχεται σήμερα και με νέα, προσωπική της χορηγία συμβάλλει στην έκδοση του παρόντος 34ου τεύχους.

Η κ. Έλλη Δημητρακούδη είναι θυγατέρα του Κωνσταντίνου και της Χαρίκλειας Δημητρακούδη, της αιμίμηστης υφάντρας της Αρναίας, γνωστής με το πολύ τιμητικό προσωνύμιο ως «Κυρά της Αρναίας», της οποίας τα υφαντά κοσμούν και σήμερα το σπίτι της, τα μπαλκόνια στις γιορτές, τις διάφορες εκθέσεις και τους στολισμούς της γραφικής κωμόπολης. Ήταν η Κυρά Χαρίκλεια που εμπνεύσθηκε την ίδρυση του Λαογραφικού Μουσείου της Αρναίας, που το προίκισε με τη μεγάλη συλλογή της.

Η κ. Έλλη Δημητρακούδη έχει πλούσια κοινωνική προσφορά, ελάχιστο δείγμα της οποίας σταχυολογούμε: α) Στο Βάβδο θυμούνται μέχρι σήμερα τη νεαρή αγροτική γιατρό που για 5,5 χρόνια ήταν ο φύλακας άγγελος του χωριού και των 1.700 εργαζομένων στο ομώνυμο μεταλλείο. β) Για πολλά χρόνια υπήρξε στέλεχος των «Γιατρών του Κόσμου» με συμμετοχή σε δύσκολες αποστολές. γ) Παρούσα ως εθελόντρια στους σεισμούς στη χώρα των Κούρδων. δ) Παρούσα και στην περίθαλψη των παιδιών (παιδιάτρος γαρ) στον πόλεμο στο Βελγικό Κογκό (Ζαΐρ) για τέσσερα χρόνια. στ) Προστάτης των παιδιών των φυλακισμένων γυναικών στις φυλακές της Θεσσαλονίκης μέχρι και σήμερα. ζ) Μεγάλη ευεργέτιδα του Γηροκομείου Αρναίας και της Ι. Μονής Αγ. Κοσμά Αρναίας. Πολύ σπουδαία η προσφορά της στους ανθρώπους και τις κοινωνίες!

Η κ. Παναγιώτα Σταμπουλή, που αυθόρμητα και με χαρά συμβάλλει με τη χορηγία στην έκδοση του παρόντος 34ου τεύχους, έχει στο ενεργητικό της ένα πλήθος από δωρεές σε κοινωνικούς φορείς και όχι μόνο.

Η κ. Παναγιώτα Σταμπουλή τη τελευταία δεκαετία δώρισε: α) Ένα (1) ασθενοφόρο, πλήρως εξοπλισμένο, στο Κέντρο Υγείας Κασσανδρείας. β) Ένα (1) φορτηγό αυτοκίνητο με πλήρη εξοπλισμό στην Πυροσβεστική Υπηρεσία Κασσανδρείας για άμεση επέμβαση κατάσβεσης των πυρκαγιών. γ) Δύο (2) περιπολικά αυτοκίνητα, ένα στο Αστυνομικό Τμήμα Κασσανδρείας και άλλο ένα στη Αστυνομική Διεύθυνση Θεσσαλονίκης. δ) Τριάντα (30) αλεξίσφαιρα γιλέκα για τους αστυνομικούς του Α.Τ. και της Π.Υ. Κασσανδρείας και ε) Πρόσφερε 15.000 ευρώ στο 2ο Δημοτικό Σχολείο Κασσανδρείας όπου η ίδια έμαθε τα πρώτα γράμματα, τους ετήσιους τόκους των οποίων μοιράζονται οι δυο καλύτεροι μαθητές του Σχολείου.

Για όλες αυτές τις δωρεές η κ. Παναγιώτα Σταμπουλή τιμήθηκε δεόντως από τους φορείς που ευεργέτησε. Το όνομά της είναι γραμμένο με χρυσά γράμματα στους οικείους πίνακες των υπηρεσιών, στις καρδιές των ανδρών και γυναικών που υπηρέτησαν και υπηρετούν σ' αυτές αλλά και της κοινωνίας ολόκληρης. Πολύ πλούσια η προσφορά της στην πατρίδα και τους συμπατριώτες της!

**Το Δ.Σ. και ολόκληρος ο κόσμος του ιστορικού Συλλόγου μας συγχαίρει και ευχαριστεί τις δύο
επίτιμες κυρίες - χορηγούς και εγγράφει τα ονόματά τους στον κατάλογο των χορηγών για παντοτινή
θύμηση «ευγνωμοσύνης ένεκεν».**

Έλλη και Παναγιώτα, Παναγιώτα και Έλλη,

**Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος, που έχει κάθε λόγο να σεμνύνεται που είστε μέλη του, σας εύχεται υγεία
και μακροημέρευση, για να χαρείτε τη ζωή μέσα στην κοινωνία στην οποία τόσα προσφέρετε και η
οποία σας καμαρώνει!**

Το Δ.Σ.

ΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ, ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Αντιπρόσωπος: Δημήτριος Σμάγας
6942095999 (Αγ. Νικόλαος)

Ανταποκριτές:

Μεταγγιτσίου	Κατσίκας Γεώργιος 6946257817
Πυργαδικίων	Αγγελίδης Αλέξανδρος 6973016187

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΡΝΑΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Παντελής Ζωγράφος
6956140250 (Αρναία)

Ανταποκριτές:

Αρναίας	Πάχτα Ζηνοβία 6937313294
Βαρβάρας	Τσιάλη Λεμονιά 6946525098
Μεγ. Παναγίας	Κατρανσιώτου Ελένη 6977337556
Νεοχωρίου	Χιούτης Κων/ντίνας 6945255403
Ολυμπιάδας	Αναστασίου Βασίλειος 6977775105
Παλιοχωρίου	Τσιάλης Ευστ. Γεώργιος 6974061900
Στανού	Τουπλικιώτης Αθανάσιος 6972422953
Σταγείρων	Πέργουλης Παντελής 6974665538
Στρατονίκης	Τσανανά Ελένη σύζ. Γεωρ. 6946149510
Στρατωνίου	Ανετούδης Αριστείδης 6932622687 Μπαλαρά Γιάννα 6945983653

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΑΛΑΤΙΣΤΑΣ

Αντιπρόσωπος: Αστέριος Σουάνης
6978262440 (Γαλάτιστα)

Ανταποκριτές:

Βάβδου	Κουτσός Σαρ. Χρήστος 6944682564
--------	------------------------------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΩΝ

Αντιπρόσωπος: Χρήστος Μπαμπαΐτης
6976601853 (Παχαιόχωρα)

Ανταποκριτές:

Γεροπλατάνου	Παπαγρηγορίου Αθανάσιος 6943075258
--------------	---------------------------------------

Δουμπιών	Παπαοικονόμου Εμμ. Νίκος 6937671915
Κρήμνης	Κοντογιώργης Δημήτριος 6944758636
Μαραθούσας	Θεοχάρης Ευστράτιος 6938738735
Ριζών	Γιάννος Τάσος 6945167252
Σανών	Γκανιά Ροδόπη 6974786571

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

Αντιπρόσωπος: Φώτης Ταλέας
6944758623 (Ιερισσό)

Ανταποκριτές:

Αμμουλιανής	Ροδοκαλάκης Φωτ. Γεώργιος 6944678830
Γοματίου	Κλειδαράς Σταύρος 6942560931
Ιερισσού	Μαρίνος Ιωάννης 6975505132
Νέων Ρόδων	Ταλέας Γεώργιος 6946461528
Ουρανούπολης	Καραστεργίου Ελένη 6932735573

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Νικόλαος Παραλής
6932579452 (Κασσάνδρεια)

Ανταποκριτές:

Κασσανδρείας	Μπουλούσης Χρυσοβαλάντης 6944989934
Αθύτου	Κωστοπούλου Μάχη 6932474037
Καλάνδρας	Ραπτόπουλος Σάκης 6977773617
Καλλιθέα	Πόπης Κωνσταντίνος 6977426096
Κασσανδρινού	Μαθαία Μαγδαληνή 6944694417
Κρουσηγής	Σουσούρας Χρήστος 6937661655
Νέα Φώκαια	Κουκής Θεόδωρος 2374081522
Φούρκας	Μανώλτσιος Ιωάννης 6981260949

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΑΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Άννα Χαλκιά
6979492853 (Ν. Καλλικράτεια)

Ανταποκριτές:

Άγ. Παύλου	Μυλωνά Ελευθερία 6975023812
Λακκώματος	Χουλιάρας Θεόδωρος 6938421901
Ν. Γωνιάς	Βούτση Αικατερίνη 6932539114
Ν. Ηράκλειας	Ραγιάς Νίκος 6932905273
Ν. Καλλικράτειας	Τζούμα-Ζαμπόκα Κονδυλένια 6978024295
Ν. Συλλάτων	Πανταζής Αθανάσιος 6972547148
Σωζόπολης	Ψαθά Κρυσταλένια 6982983875

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΟΥ ΜΑΡΜΑΡΑ

Αντιπρόσωπος: Χρήστος Γκιζγκής
6987774958 (Ν. Μαρμαράς)

Ανταποκριτές:

Νέος Μαρμαράς	Καπλάνης Γεώργιος 6983337260
Παρθενώνα	Παπαδοπούλου-Μαργαρίτη Στέλλα 6948076521

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΩΝ ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ

Αντιπρόσωπος: Αθανάσιος Χατζηπαπάς
6976762043 (Ν. Μουδανιά)

Ανταποκριτές:

Άγ. Παντελεήμων	Καρατζάκης Αργύριος 6976319203
Άγ. Μάμας	Κυρίμης Στυλιανός 6948080892
Διονυσίου	Ντοντσάκη-Μουτσάκη Μαρία 6942411001
Ζωγράφου	Μηνάογλου Κων/ντίνος 6972342060
Ν. Μουδανιών	Τζιουρτζιούμη Παναγιώτα 6944393553 Στεργίου Δέσποινα 6972862917
Ν. Ποτίδαιας	Χατζηκονδέλης Αθανάσιος 6944622856
Ν. Φλογητών	Μαυρίδης Βάιος 6974418120
Ολύνθου	Αναστασιάδου Μαρία Βορ. 6977413971
Πορταριάς	Καλογεράκη Άρτεμις 6972446445
Σημάντρων	Ζουμπουλίδου-Χ ^η Στοιγιάννη Ελένη 6977745305

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΑΣ ΤΡΙΓΛΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Αλέξανδρος Οικονομίδης
6976238375 (Ν. Τρίγλια)

Ανταποκριτές:

Ελαιοχωρίων	Βακαλούδης Κων/ντίνος 6945331299
Κρήνης	Τσέλιου Σμαρώ 6977869760
Ν. Πλαγίων	Μπανάκης Νικόλαος 6946487662
Ν. Τενέδου	Τυροβούζης Αθανάσιος 6973909777
Πετραλώνων	Χαραλαμπίδης Αναστάσιος 6940292721

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΙΚΗΤΗΣ

Αντιπρόσωπος: Στυλιανός Κωστίκας
6974792466 (Νικήτη)

Ανταποκριτές:

Νικήτης	Αναγνωστάρας Γεώργιος 6942562006
Μεταμόρφωσης	Βασιλειάδης Ιωάννης 6946953441

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΟΡΜΥΛΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Βασίλειος Γκαρλής
6973557907 (Ορμύλια)

Ανταποκριτές:

Βατοπεδίου	Χασταμουρίδης Χαράλαμπος 6977000663
------------	--

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΑΛΛΗΝΗΣ

Αντιπρόσωπος: Αστέριος Βαμβακάς
6974486323 (Πολύχρονο)

Ανταποκριτές:

Άγ. Παρασκευής	Χριστέλη Καίτη 6974930896
Ν. Σκιώνης	Ζιώβα Τηλ. Μαρία 6978706512
Παλιουρίου	Κόνιαλη Ελευθερία 6972598392
Πευκοχωρίου	Καραμανλής Νικόλαος 6977468667
Πολυχρόνου	Μητσιάνη Αλεξάνδρα 6974960770
Χανιώτη	Πελέκα Ξένια 6977862948

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ

Εκπρόσωποι: **Γεώργιος Διαμαντουλάκης**
6977007729 (Πολύγυρος)
Ιωάννης Κανατάς
6945822836 (Πολύγυρος)

Ανταποκριτές:

Αγ. Προδρόμου	Βατζόλας Μιλτιάδης 6945388137
Βραστών	Παντάλης Παύλος 6973263460
Παλαιοκάστρου	Δημηνάς Αθανάσιος 6945265181
Ταξιάρχη	Λυρτζής Αστέριος 6944779345

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΥΚΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: **Μαρία Λαθούρη - Πάργα**
6980344545 (Συκιά)

Ανταποκριτές:

Συκιάς	Κανέλης Ελευθέριος Δημ. Σχ. 6972432152
Σάρτης	Χριστάρα Σόνια (φαρμακείο) 6948508024

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

Αντιπρόσωπος: **Αστέριος Σαμαράς**
6978279448 (Βασιλικά)

Ανταποκριτές:

Βασιλικών	Αργυρίου Αργύριος 6942250753
Γαλαρινού	Καραμόσχος Γεώργιος 6974337958
Λακκιάς	Δερμεντζής Γεώργιος 6937166492
Λειβαδίου	Ταυλίκος Πασχάλης (Λάκης) 6975595700

Σουρωτής	Σαμαράς Ιωάννης 6946219116
Ταγαράδων	Καλαφάτης Σωτ. Αθανάσιος 6979048920

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΠΑΝΩΜΗΣ

Αντιπρόσωπος: **Γρηγόριος Λάτσιος**
6944450896 (Επανωμή)

Ανταποκριτές:

Επανωμής	Λάτσιος Σταύρος 6973234643
Μεσημερίου	Παπαδόπουλος Ι. Κων/ντίνος 6972273198
Πλαγιαρίου	Γκόρης Στέλιος (κατάστημα) 6977222357

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΖΑΓΚΛΙΒΕΡΙΟΥ

Αντιπρόσωπος: **Άγγελος Μπαλμπάτσης**
6974372072 (Ζαγκλιβέρι)

Ανταποκριτές:

Κωτούδης Βασίλειος	6948049910
Πετροκεράσων	Λέκκας Γιάγκος 6978681120
Αδάμ	Αδαμούδη Αναστασία 6937098098
Ν. Καλινδοίων (πρώην Καλαμωτού)	Κυργιαζίδης Νικόλαος 6997120748

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΡΜΗΣ

Αντιπρόσωποι: **Βασίλειος Ματσιόγκος**
6974938469
Ιωάννης Τρικαλιώτης
6976570967

Η χορωδία μας και το χορευτικό μας

Η χορωδία μας (τετράφωνη, μεικτή, πολυμελής), με μαέστρο τον κ. **Νίκο Καλαϊτζή** και πιανίστα τον κ. **Σάκη Δερμιτζόγλου** και το χορευτικό μας (τμήμα ενηλίκων και νεανικό) με χοροδιδάσκαλο τον κ. **Θεόδωρο Φλώρο**, μεταβαίνουν και εκδηλώσεις, όταν προσκληθούν από διάφορους φορείς. Έτσι το τελευταίο δίμηνο του 2017:

Α. Η χορωδία μας πήρε μέρος: α) Στο 7ο Πανελλήνιο Φεστιβάλ Χορωδιών και Φιλαρμονικών Ελλάδος στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης, το οποίο διοργάνωσε ο ομώνυμος Σύνδεσμος (ΣΦΧΕ) και τραγούδησε μαζί με 45 άλλα σχήματα και β) Σε χορωδιακό φεστιβάλ στο Πολιτιστικό Κέντρο της Θέρμης που διοργάνωσε ο Σύλλογος Βισάνθη της Ν. Ραιδεστού Θέρμης (2-12-2017).

Β. Το χορευτικό μας πήρε μέρος: α) Σε φιλανθρωπική εκδήλωση που διοργάνωσε η Μητρόπολη Ιερισσού για την υποστήριξη του γηροκομείου Αρναίας, στο ξενοδοχείο Φιλίππειο Θεσσαλονίκης (βλ. και σελ. 47) και β) Σε εκδήλωση της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας: «Αριστοτέλης ο μέγιστος των φιλοσόφων» στην αίθουσα πολιτιστικών εκδηλώσεων του λιμανιού της Θεσσαλονίκης. Στους διδάσκοντες μουσική και χορό και σε όλους τους χορωδούς και χορευτές, το Δ.Σ. απευθύνει ευχαριστίες και συγχαρητήρια.

Τέλος μια υπόμνηση για τους αντιπροσώπους και τους ανταποκριτές: Καλό θα είναι με προσωπική σας παράσταση να παρακαλέσετε τους κ.κ. Δημάρχους, Κοινοτάρχες και λοιπούς πολιτιστικούς φορείς του τόπου σας, να καλούν τη χορωδία και το χορευτικό μας στις εκδηλώσεις που διοργανώνουν στη Χαλκιδική.

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Έτος ίδρύσεως 1903

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΡΟΜΩΝ Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2018

Ιανουάριος 2018

Κυριακή 28 Ιανουαρίου	Η ετήσια Τακτική Γεν. Συνέλευση των μελών και η Καταστατική.	Ώρα 11.00' στην Εστία μας.
----------------------------------	--	----------------------------

Φεβρουάριος 2018

Κυριακή 4 Φεβρουαρίου	Ο ετήσιος χορός του Παγχαλκιδικού στο χωριό της Ειρήνης. Λεωφορείο δωρεάν από προτομή Χάψα ώρα 12.00'. Επιστροφή ώρα 16.00'.	Ώρα 13.00. Άτομο 15 ευρώ με όλα πληρωμένα και ζωντανή μουσική με εξαμελές συγκρότημα. Κρατήσεις κ. Άννα Εμμανουήλ 6936701078.
----------------------------------	--	---

Μάρτιος 2018

Τετάρτη 7 Μαρτίου	Εορτασμός της γιορτής των γυναικών. Επίκαιρη ομιλία από τη φιλόλογο κ. Ιφιγένεια Ι. Κοτσάνη στην Εστία.	Ώρα 19.00'. Θα προβληθεί 15λεπτο σχετικό ντοκιμαντέρ του σκηνοθέτη Γρ. Βαρδαρινού.
Κυριακή 11 Μαρτίου	Ημερήσια εκδρομή στη Φλώρινα-Πισοδέρι, ως συνέχεια του εορτασμού της εορτής των γυναικών.	Ώρα αναχώρηση από πλατεία Χάψα 8.00'. Άτομο 15 ευρώ. Δηλώσεις συμμετοχής στην κ. Μάχη 6932474037.
Τετάρτη 14 Μαρτίου	Ομιλία του φιλόλογου κ. Τάκη Κοσμά με θέμα « Απόφοιτοι του Γυμνασίου Πολυγύρου, πτυχιούχοι της Φιλοσοφικής του ΑΠΘ 1932-1939».	Ώρα 19.00' στην Εστία μας.
Παρασκευή 16 Μαρτίου	Παρακολούθηση των Δ' Χαιρετισμών στην Ι. Μονή Οσίου Νικοδήμου (Αξιούπολη Κιλκίς).	Ώρα αναχώρησης 15.00' από πλατεία Χάψα. Άτομο 10 ευρώ. Δηλώσεις στην κ. Μάχη 6932474037.
Κυριακή 18 Μαρτίου	18η Συνάντηση χορωδιών της Χαλκιδικής στην αίθουσα ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ έναντι Λ. Πύργου. Είσοδος ελεύθερη.	Ώρα 19.00' με συμμετοχή των χορωδιών. Ιερισσού, Ν. Ραιδεστού, Ηράκλειας, Ευρωπού και Παγχαλκιδικού.
Παρασκευή 23 Μαρτίου	Στέψη της προτομής του καπετάν Χάψα που έστησε ο Παγχαλκιδικός.	Ώρα 12:00' στην ομώνυμη πλατεία Καπετάν Χάψα, τέρμα Βούλγαρη.
Κυριακή 25 Μαρτίου	Παρέλαση αντιπροσωπείας του Συλλόγου στη Θεσσαλονίκη.	Στη μεγάλη παρέλαση της εθνικής μας γιορτής στην παραλιακή λεωφόρο.
Τετάρτη 28 Μαρτίου	Προβολή ντοκιμαντέρ: <i>Η μεγάλη πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης του 1917</i> . Συμπαράγωγή του νέου σκηνοθέτη Γρηγόρη Βασ. Βαρδαρινού, μέλους μας και της COSMOTE TV.	Ώρα 19.00' στην Εστία μας. Διάρκεια 62'. Είσοδος ελεύθερη. Πρόκειται για μια εξαιρετική δημιουργία που αφηγείται την καταστρεπτικότερη πυρκαγιά στην ιστορία της πόλης.

Απρίλιος 2018

Σάββατο-Κυριακή 14-15 Απριλίου	Διήμερη εκδρομή στο Βόλο-Πήλιο. Διανυκτέρευση στο Βόλο σε ξενοδ. 4*. Το άτομο περίπου 80 ευρώ.	Ώρα αναχώρησης 7:00' από πλατεία Χάψα. Δηλώσεις στην κ. Άννα Εμμανουήλ 6936701078, 2310 867090.
Τετάρτη 18 Απριλίου	Παρουσίαση της νέας ποιητικής συλλογής «Απολογισμός» του φιλόλογου και ποιητή κ. Γιάννη Χρ. Καραμίχου. Παρουσιαστές ο φιλόλογος κ. Δημ. Κοσμάς και ο ποιητής, ο οποίος θα απαγγείλει και ποιήματα.	Ώρα 20.00' στη Εστία μας. Στο τέλος αντίτυπα του βιβλίου θα προσφερθούν δωρεάν σε όλους. Πρόκειται για μια καινούργια δουλειά του ποιητή, που αγγίζει την τελειότητα.
Τετάρτη 25 Απριλίου	Θέμα: «Καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση, πρώτες βοήθειες (απινιδωτής). Έλεγχος αιμορραγίας». Εισηγητές-επίδειξη: Εκπαιδευτές Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.	Φορέας: Ανθρωπιστικός Σύλλογος: «Τα παιδιά σώζουν ζωές». Έδρα Αρναία. Μα έγκριση του Υπουργείου Παιδείας. (Το θέμα ενδιαφέρει άμεσα όλους μας).

Μάιος 2018

Κυριακή 6 Μαΐου	Ημερήσια εκδρομή στη Συκιά (Μαρμαράς-Πόρτο κουφό- Συκιά-Αγ. Νικόλαος).	Ώρα αναχώρησης ώρα 7.00' από πλατεία Χάψα. Άτομο 15 ευρώ. Δηλώσεις στην κ. Νατάσα Δάφφα 6981473277.
Τετάρτη 9 Μαΐου	Μεγάλη εκδήλωση με θέμα: <i>Η δημοτική μας παράδοση στο λόγο, στη μελωδία και στα χοροπατήματα.</i> Παρουσίαση: Μιχαήλ Θ. Κουτσός (φιλόλογος) και Ι. Παπαχρήστου (μουσικολόγος ΑΠΘ).	Ώρα 20.00' στον ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ (έναντι Λ. Πύργου). Συμμετέχουν χορωδίες και χορευτικά σχήματα. Συμπράττει το βαβδινό μουσικό συγκρότημα με τον Χρήστο Σαρ. Κουτσό. Είσοδος ελεύθερη.
Μέσα Μαΐου	Πενταήμερη εκδρομή στη Χίο, με προαιρετική ημερήσια στη Σμύρνη. Πληροφορίες και εκδήλωση ενδιαφέροντος στον κ. Ι. Κοτσάνη 6936950188.	Η τιμή ο τρόπος μετάβασης (αεροπορικά ή ακτοπλοϊκώς) και οι λεπτομέρειες θα ανακοινωθούν με SMS μετά από έρευνα αγοράς.
Τετάρτη 23 Μαΐου	Αφιέρωμα στον Νίκο Καζαντζάκη. Με παρουσίαση του βίου και του έργου του.	Ώρα 20.00' στην Εστία μας με τον κ. Γιώργο Ζωγραφάκη και άλλους εραστές του έργου του.
Τετάρτη 30 Μαΐου	Έκθεση των έργων των γυναικών του τμήματος ντεκουπάζ στην Εστία μας.	Ώρα 20.00' στην Εστία μας. Θα εκθεθούν τα έργα των γυναικών που φοίτησαν στο τμήμα.

Ιούνιος 2018

Τετάρτη 6 Ιουνίου	Γαστρονομικές περιπλανήσεις με τον δικό μας μαίτρ τον Γιώργο Παλησίδη, και προϊόντα από παραγωγικές μονάδες της Χαλκιδικής μας.	Ώρα 20.00' στην Εστία μας. Θα έχουμε μαγειρέματα τα οποία θα παρασκευασθούν επί τόπου και θα τα γευθούμε.
Κυριακή 10 Ιουνίου	Εθνικός εορτασμός της 197ης επετείου της μάχης των Βασιλικών του 1821, με μνημόσυνο και πανηγυρικό λόγο στο καθολικό της Μονής της Αγ. Αναστασίας και στέψη του μνημείου του καπετάν Χάψα και των παλικαριών του.	Ώρα έναρξης 10.30'. Η εκδήλωση οργανώνεται από την Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής με συμμετοχή των τριών Δήμων Πολυγύρου, Σιθωνίας και Θέρμης. Θα λάβει μέρος και η χορωδία μας. Ώρα αναχώρησης λεωφορείων 8.30' από πλατεία Χάψα.
Κυριακή 10 Ιουνίου	ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΗ ΕΠΙ ΤΗ ΛΗΞΕΙ της περιόδου με διασκέδαση ψηλά στον Χολομώντα. Συμμετέχουν όλα τα τμήματα του Συλλόγου: χορευτικά, χορωδίας, χειροτεχνίας, φιλαναγνωσίας κλπ. μαζί με το Δ.Σ. την Ε.Ε. και άλλους καλεσμένους.	Η αναχώρηση θα γίνει από το χώρο του μνημείου μετά το πέρας των επετειακών εκδηλώσεων της ημέρας. Τα λεωφορεία θα τα διαθέσει δωρεάν ο Παγχαλκιδικός. Το γεύμα εξ ιδίων. Η διασκέδαση με τη δική μας ορχήστρα (Δερμιτζάκης, Ζιούπος, Μαυρόπουλος, Ζορμπάς, Κουτσός).

ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Προαναγγέλλονται **δύο πολυήμερες εκδρομές** και παρακαλούμε τηλεφωνήστε στον κ. **Ι. Κοτσάνη 6936950188** για πληροφορίες και για εκδήλωση ενδιαφέροντος, ώστε να μπορέσουμε να ερευνήσουμε την αγορά και να τις προετοιμάσουμε.

Τιμές, ημερομηνίες κλπ. θα ανακοινωθούν με SMS.

Α΄. ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ή ΟΔΙΚΗ ΕΚΔΡΟΜΗ: ΟΔΗΣΣΟΣ-ΚΙΕΒΟ.
Πρώτο 10ήμερο Ιουλίου 2018 (δηλώσεις μέχρι 15-4-2018).

Β΄. ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ: ΙΣΠΑΝΙΑ. Τέλος Σεπτεμβρίου- αρχές Οκτωβρίου 2018.

Ευχές και ευχαριστίες από τους τέσσερις Μητροπολίτες μας

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἀγαπητέ κ. Πρόεδρε τοῦ Π.Σ.Θ. «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»
Εὐχαριστῶν, ἀντεπεύχομαι ἐπὶ ταῖς ἐορταῖς τοῦ Ἱεροῦ Δωδεκαημέρου τὰ ἔτη
σας πολλά, ὑγιεινά, ἄλκιμα καὶ εὐτυχισμένα.
Ὁ ἀποσταλεῖς 8ος τόμος τοῦ Παγχαλκιδικοῦ Λόγου κοσμεῖ καὶ ἐμπλουτίζει ἤδη
τὴν βιβλιοθήκην μας.

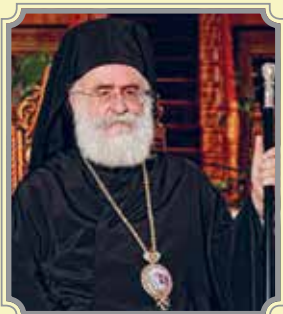
Μετ' ἀγάπης καὶ τιμῆς ἐν Χριστῷ Νηπιάσαντι.
Ὁ Κασσανδρείας Νικόδημος

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ, ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΑΡΔΑΜΕΡΙΟΥ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Πολυφίλητέ μοι κ. Πρόεδρε,
Διὰ τὴν ἀποστολὴν εἰς τὴν ἐλαχιστότητά μου τοῦ 8ου Τόμου τοῦ Περιοδικοῦ
τοῦ γεραροῦ Συλλόγου, τοῦ ὁποῖου ἠγεῖσθε ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ τὸν λαμπρύνετε,
θερμῶς εὐχαριστῶ. Ὁ «Παγχαλκιδικὸς Λόγος» ὡς πόνημα τιμᾷ τὴν Χαλκιδικὴ καὶ
τὴν Μακεδονία μας. Ὁ Κύριος νὰ Σᾶς εὐλογῇ καὶ νὰ Σᾶς χαρίζη πολλὰ-πλεῖστα
ἔτη, διὰ νὰ τιμᾶτε καὶ νὰ πλουτίζετε τὸν τόπο μας καὶ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Σᾶς ἀσπάζομαι,
Ὁ Ἱερισσοῦ Θεόκλητος

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ & ΠΕΡΙΘΕΩΡΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἐπὶ ταῖς Ἁγίαις Ἐορταῖς τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ νέου Ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός Του, ὀλοψύχως
εὐχομαι πλουσίαν τὴν εὐλογίαν Του. Εὐχαριστῶ διὰ τὸν τόμο τοῦ 2017.

Μετ' εὐχῶν καὶ τιμῆς
Ὁ Ξάνθης Παντελεήμων

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΜΑΞΙΜΟΣ

Μετ' ἰδιαίτερας χαρᾶς ἔλαβον τὸν τῆ ὑμετέρα ἐπιμελεία ἐκδοθέντα καὶ εὐγενῶς
ἀποσταλέντα μοι 8ον τόμον τοῦ «Παγχαλκιδικοῦ Λόγου» καί, εὐγνωμόνως,
ἀναπέμπω τὰς ἐκ μυχιῶν καρδίας εὐχαριστίας μου.

Εὐχαριστῶν καὶ διὰ τὰς εὐγενεῖς ὑμῶν εὐχὰς ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ ἐορτῇ τοῦ κοσμοσω-
τηρίου γεγονότος τῆς Θείας Ἐνανθρωπήσεως, τῇ τε ἀρχῇ τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ,
ἀντεύχομαι ὅπως ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ δι' ἡμᾶς Νηπιάσαντος Σωτῆρος
Χριστοῦ χαριτώνη, ἀγιαζῇ καὶ φωτίζη τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἔργα ὑμῶν.

Μετ' ἐγκαρδίων εὐχαριστιῶν καὶ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης,
Ὁ Ἰωαννίνων Μάξιμος

Σ.Σ. Οἱ Μητροπολίτες Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου Παντελεήμων καὶ Ἰωαννίνων Μάξιμος κατὰγονται ἀπὸ τὴ Χαλκιδική (Πετροκέρασα καὶ Μεγ. Παναγία ἀντίστοιχα).

Χάρτης της Δακίας. Στο κάτω τμήμα της (Άνω Μοισία) διακρίνεται η ρωμαϊκή πόλη Σκούποι, τα σημερινά Σκόπια, η οποία σαφώς βρίσκεται πάνω και έξω από τα βόρεια σύνορα της Μακεδονίας. Βυζαντινό χειρόγραφο Βατοπεδίου, κώδ. 655, φ. 39β (Γεωγραφία Κλαύδιου Πτολεμαίου, τέλη 13ου- αρχές 14ου αι. Περιγραφή χειρογράφου βλ. σελ. 7-8). Σ. Ν. Κ.

